

Melancthon, F. 92.

8° Melan. 92.

Melancthon,

F. 92.

<41600878230010

Collegij Societatis Jesu Ingolstadt 1633

DE DIA

LECTICA LI.
BRI QVA
TVOR.

PHILIPPI MELANCH-
THONIS.

VVITEBERGAE.

M. D. XXXI.

PHILIPPVS MELANCH-
THON, GVILIELMO

Reiffenstein, Viro optimo

S. D.

V MANISSIME PRÆCEP-

tum est ab Hesiodo Poeta, ut quæ mu-
tuo sumpseris pari mensura, aut etiā
cumulatiore, reddas. Idq; in uniuersum
existimant in gratia rescenda pro benefi-
cijs omnis generis, præstandum esse. Sed tamen
idem Poeta ita iubet ut maiore mensura reddas si
possis. Ego itaq; tametsi intelligo quantum ti-
bi pro tuis innumcrabilibus erga me officijs de-
beam, tamen, quoniam fortuna impediōr, quo-
minus id persoluam, ueniam mihi dari peto,
quod parum copiosam gratiam hæcenus tibi
retulerim. Porro ut significationem aliquam
gratæ mentis tibi ostenderem, dedicaui tibi hos de
Dialectica libellos, ad utilitatem pueritiæ scriptos
Et quanquam munus magis idoneū liberis tuis ui-
debatur, quam tibi, tamen ad te potius mittendum
esse duxi, non ut te adhortarer, ut in his studijs li-
beros tuos retineres. Nihil enim erat opus tali te ui-
rum prudentia, & de nostris literis honorificentia
sime sentientem monere. Sed, quia plus autoritatis

A 2 arbitra

EPISTOLA

arbitrabar hos libellos habituros esse, uel apud uos liberos, uel apud alios, si tibi probarentur.

Proinde, misi eos ad te, ut pro tua prudentia iudicium de eis faceres. Nos quidem prodesse uoluimus, & ad Dialecticam reuocare studiosos. Quod ut facilius consequeremur, aspersimus uaria exempla, uel tanquam lectionis illecebras, uel profutura ad hoc, ut usum Dialecticæ melius æternant imperiti, quod quidem nobis pueris in Scholis desiderabatur. Nam præcepta ipsa non deerant, uerum quis in dicendo, aut in iudicandis aliorum scriptis usus artis esset, nemo tradebat. Itaque quanquam alicubi uideri poterit ineptum, adscripsi præceptis multos locos ex bonis autoribus, & ex sacris literis sumptos, & ut lumen adferrent exempla præceptis, et ut uideri posset quantum utilitatis adferat hæc ars, ad intelligendas doctorum hominum disputationes.

Nec uero hoc agimus, ut aliorum de Dialecticæ libros inuenturi de manibus excutiamus. Nihil enim magis optamus, quam ut his elementis instructi adolescentes, gradum faciant ad eos cognoscendos, qui copiosius artem tradiderunt. Extant enim

et lo

N V N C V P A T,

& Iohannis Cesarij libelli accuratissime scripti, & Rodolphi Topica. Et Aristotelem maxime uelim omnibus studiosis in manibus esse, ad cuius lectionem uiam sternere hoc nostro commentariolo uolumus. Quare, si iudicabis hoc nostro labore studiæ discipulorum adiuuari posse, misimus tibi munus profuturum liberis tuis. Sciebam autem futurum ob eam causam, ut non modo gratum esset, sed etiam am uideretur tibi amplissimum, quoniam uelut ad patrimonium liberorum tuorum pertineret. Vale feliciter, ex Vuiteberga, Calendis Iulij.

A 3 DE

*Methodus est apphensio uarij sensus et signi
Methodus est ipsa dialectica*

*et unius Andro
nata propter solam
est Andro pro
si unius a propter*

DE DIALECTICA

LIBER PRIMVS.

*Dialectica quid
id*

Definitio
DIALECTICA, EST ars definiendi, diuidendi, et argumentandi. De finimus autem, cum aut nomen interpretamur, aut quid res sit exponimus. Diuidimus, cum membra aut partes enumeramus. Argumentamur, cum aliam sententiam ex alia ratiocinamur.

Non dissimilis mihi ars scientie numerorum uidetur. Nam dum in explicandis causis, nudas res nobis ob oculos ponit, tanquam numerans uniuscuiusque causas, aut effectus, aut partes, supputat ex quibus fontibus omnia oriuntur, et quomodo inter se consentiant omnia, quae in controuersia posita esse dicuntur. Quae qui non animaduertunt, non possunt recte iudicare de negocijs paulo obscurioribus. Vulgus audit nomen religionis, at si interrogas quid sit religio, alius aliud respondebit. Bonam partem audies in eo errore esse, ut somniet observationem rituum externam esse religionem, seu Christi

*Religio est
Dei cultus, et
rituum seu
per fidem et
uocem*
Religio quid sit Cuius le primo de natura deorum

PHILIP. MELANCH.

*Religio hunc
et per fidem et uocem*
animum. At Dialecticus consulat suos locos, et ex his requireret, quae res sit, quae sint eius causae, ubi sit posita, in animi adfectibus, an in ritibus, unde motus illi fiant in animis.

Cum ad hunc modum ad Dialecticam res exigitur, natura eius penitus peruidetur, ut eleganter Plato scriptum reliquit, Dialecticam oculos humanos in barbaricum coenium infossos sensim attollere, et abstergere ut in iudicando acutius uideant. Et quidem ita anteposit omnibus artibus alijs Platonem hanc, ut alias neget res intueri ipsas, sed somniare de rebus, hanc unam dicat uidere, ut ipsius uerbo utamur *τοῦτο*. Nam haec una id, quod in quaque re certissimum est, demonstrat, et nos tanquam in rem praesentem ducit.

unde Dialectica
Nomen dialecticae a διαλέγομαι fit, quod disserere nostri uerterunt, id est, distingere aliqua de re dicere, significat autem colloqui et conferre cum alio aliqua de re, ut sit Dialectica siue differendi scientia, id est, distingere explicandi, siue scientia qua respondeas apposite ea de re, de qua queritur. Ideoque Plato scientiam scripsit hanc esse *διωκτική* et *πρόδοξαι λόγους*, quam qui non tenent, hi saepe in disceptando, de alijs interrogati, iuxta Proverbum, de Cepis respondent. A 4 Sum

DIALECTICA.

*Sunt itaq; Dialecticæ officia, defini-
re, diuidere ratiocinari, quæ quorsum pertine-
ant, aut quam afferant utilitatem tractantibus, po-
stea cognoscetur ex præceptis. Nam latius utilitas
huius artis opinione imperitorum patet. Id in tra-
ctandis causis paulo obscurioribus comperimus,
quæ nisi hac adhibita arte, lumen accipere non po-
ssunt. Idcoq; Dialecticis libris Aristoteles Organi
nomen fecit, quod instrumentū essent omnibus de
rebus ordine & rite diendi. Nobis pueris obscu-
re tradebantur Dialectica in scholis, nec fere quis
quam ex præceptoribus artis uim intelligebat, id
inde accidit, quia nullū styli usum habebant. Nam
præceptiones sine usu non satis intelligi possunt.
Proinde, ita demū Dialecticā recte discitis, cū ad-
hibueritis usum scribendi, et accuratius de causis
obscurioribus disputandi. Nā stylus præceptis lu-
cem affert. Ego præceptiones simpliciter, et quod
aiunt, pingui Minerva tradā, uideo enim hanc ar-
tem dum scriptores nimīū student argutijs, & ad-
uiuum omnia refecant, obscuratam esse. Placet id
quod præceperunt ἀπὸ τῆς ἐποῦ καὶ τῆς ἐποῦ.
Et ars ipsa domi nobis & in animis nostris nata,
sicut numerandi scientia plana & facilis est. Est
enim*

PHILIP. MELANCH.

enim propemodum naturalis quædam uis, qua per
uidemus rerum inter se ordinem.

Inter Dialecticā et Rhetoricā hoc interest,
(Non enim libet & πὸ τοῦ αὐτοῦ discernere) quod Dia-
lecticæ nudam causam breuibus uerbis, et tanquam
punctis designat. Rhetoricā addit elocutionem in-
uentis a Dialecticā, & uelut ornamenti uerborum
& sententiarum uestit. Hæc in omnibus negotijs
tanquam primas lineas causæ ducit, sed Rhetoricā
addit uiuos colores. Est enim elocutio propria Rhe-
toricæ. Nec in perplexis negotijs uidebit quispiam
causæ statum, et quæ τῶς ἐγὼ obiter addiderit
Rhetoricā, nisi Dialecticæ peritus. In Miloniana
causā hoc syllogismo Cicero usus est, Vim ui repel-
lere licet. Milo uim a capite suo depulit. Ergo Clo-
dium iure occidit. Hæc quomodo cohereant tum
demū perspicere rectius poterunt, cū erunt ad hunc
modum breuiter in animum inclusa, cunq; princi-
palis argumenti membra nuda contemplabimur,
Sed est uidere apud Ciceronem, quæ lumina uerbo-
rum addiderit huic syllogismo, ut altius eum in-
geret iudicium animis, dum in eo tractando cōmo-
ratur. Alicubi ita colligit Demosthenes. Imperia
scelere et fraude parca nō sunt diuturna, Philipp

DIALECTICA.

imperium non est iure partum. Ergo non erit dis-
turnum. Sed nisi pluribus uerbis ornaretur, res
ipsa tantum procul ostensa, non satis intelligere-
tur, & saepe leuius iusto uideretur argumentum.
Addita est igitur similitudo, sicut domus et nauigij
& similia, fundamenta firma esse oportet, ita
actionum initia causasq; iustas esse conuenit. Exa-
tat inter; Psalmos Encomium, concordia, ibi dia-
lecticus simpliciter dixisset, concordia uilem esse
hominibus, quia Deus uiuet concordem, sed addi-
dit Propheta similitudinem de Balsamo & rore,
ita Dialectica exerpit ex oratione longa summam
argumenti, & ornamenta detrahit, ut intueri nu-
dam rem propius possis, & expendere utrum res
eae inter se omnia cohereant.

Quisio et duplex simplex et composita

DE QUESTIONIBVS.

Cum Dialectica uiam ac rationem tradat expli-
candi obscuras causas, principio in omnibus nego-
tiji considerandum est, utrum de una uoce litige-
tur, an de integra oratione. Nam quaestiones aliae
singulis uocibus constāt, aliae integra oratione. Est
autem a Grammaticis petendum, quid sit integra
oratio, nempe quae certam sententiam nomine &

integra oratio

est

est

est

est

est

PHILIP. MELANCH.

uerbo effert. Hic de una uoce quaeritur, cum dispu-
tatur quid sit religio, quid fortuna quas habeat par-
tes religio, Porro ad simplices uoces explicandas,
duae Dialecticae partes comparatae sunt formulae
definitionum et diuisionum. Hic monendi sunt pu-
eri, ut cum aliqua de uoce controuersia oritur, sta-
tim recurrant ad formulas definitionum & diui-
sionum tanquam ad sacram ancoram, ubi rationem
inuenient excutiendi uocabuli, sed paulo post hu-
ius rei exempla proponemus. Hic uero de oratione
litigatur, sit ne pium bellare, iure ne Caesarem Bru-
tus & Cassius occiderint, Tertia Dialectica pars,
uidelicet formulae argumentorum, ad excutiendum
hoc genus quaestionum pertinet.

DE DEFINITIONE.

Ita sunt inter se cognatae artes, ut subinde quid-
dam mutuentur aliae ab alijs. Dialectica enim mu-
tuatur proprium sermonem a Grammatica, pro-
pterea initio disputationis praestandum est, ne quae
uox ambigua, aut πολυσμχος negotiū faciat con-
certantibus de rebus, se penumero autem sit ut de

est autem

est

est

est

est

*male si male
parit*

*haec exempla
distinguit differ-
entia*

*dialogus quod
est differentia*

*Religio quae
habet partes
simplices et compositas*

propter huius

*Explanatio
quaestiones de
integra oratione*

*Explanatio
a collatione*

*cum quibus
simpliciter et per
se posita sunt
autem formulas
simplices et
compositae
quod sit simile
quod sit simile
quod sit simile*

DIALECTICA.

DE QVINQVE VOCIBVS.

Gradus quosdam uocum Dialectici fecerunt, quibus discerni possint communiora uocabula ab angustioribus, id eo pertinet ut signate ac perspicue res efferamus, Infeliciter enim docent, qui in definiendo uerbis utuntur non satis ad rem appositis, ut cum definiunt hominem bipes animal esse, cum sint & gallinae bipedes, ridicula definitio est. Porro gradus uocum sic uocant, genus, speciem, differentiam, proprium, accidens. Hæc tum uniuersalia appellant, id est, communia nomina, tum prædicabilia, id est, uoces quæ alijs uocibus explicandis tribuuntur, ut si quis dicat concubinam esse uxorem, ibi uxor alterius uocabuli naturam exponens, prædicari de eo dicitur. Nos sic numerabimus. Primus uocum gradus est, ut ab infimis & tanquam ἀτοκὰ ὄντα ὁρίζομεν ordiamur, indiuiduum, sic adpellant id quod grammatici proprium nomen dicunt, unius tantum rei appellationem. Nam aut unius rei una aliqua est adpellatio, ut Bucéphalas, aut ita circumscribimus, ut perspicuum fiat non significari multa, ut Cherilus Poeta apud Alexandrum.

DE SPECIE

PHILIP. MELANCH.

DE SPECIE.

Ab indiuiduis proxime colligit mens unam quandam formam, ut cum uideris multos equos, circumfers animo impressam imaginem equi, & tanquam pictum simulachrum, ut ubiq; gentium agnoscas equum. Eam imaginem Dialectici speciem appellant, nam in sermone, ut res quæ alioqui in infinitum patebant, in summam contraherentur, hæc formæ nomina habent. Est itaq; species nomen commune proximum indiuiduis, ut si queras quid sit Bucéphalas, respondebitur, equus. Nam communibus uocabulis angustiora declarantur, uerum proximis tamen utendum erit. Plato nocauit Idæas, quæ Aristoteles εἶδη appellat, ut Architectus habet in animo imaginem domus inclusam, quam in ædificando imitatur, Pictor speciem mulieris exiniat, ad quam in Helena pingenda manum dirigit. Sunt autem hæc formæ, non ut quondam in scholis inepti quidam docuerunt, res extra intellectionem, sed cogitationes quæ informant eiusmodi simulacrum.

DE GENERE

GENUS

*Sicut Squilla a. huiusmodi mures intro cubo mures
qui sub se huiusmodi mures*

PHILIP. MELANCH.

Ita genus totius

*est sub se animalibus
species quibus
animalibus est genus
non genus*

Genus, est nomen commune multis speciebus,
ut animal, homini, equo, leoni, uxor matrisfamilias
& concubinae. Nam si queras quid sit leo, respon-
debitur, animal. Si queras quid sit Narcissus, re-
spondebitur, flos. Nam quaestio quid sit, ad Genus
& Speciem pertinet.

Differentia DE DIFFERENTIA.

*ut quae differentia
species equorum
canes*

Differentia, est nomen quod cum Genere cer-
tam Speciem constituit, seu quod species eiusdem
generis discernit, ut, homo est animal habens men-
tem, ibi mentem habere, separat hominem a reli-
quis animantibus.

DE PROPRIO.

Et proprium est

*quod quibus
non sunt
et si sit quod
nihil est de se*

Proprium, est nomen quod competit uni speci-
ei tantum, idque uniuersae, ut, loqui, numerare canes-
re, competunt homini tantum, idque ita, ut omnes
homines sint idonei ad loquendum, canendum etc.

In scholis docuerunt Differentias partem rei
significare, ut mentem habere, Nam mens pars
est ho-

*homo dicitur in duas partes in mentem
sine animam et corpus*

PHILIP. MELANCH.

*ut prudentia
est virtus quae
uenit ex plantis
terra*

est hominis. Proprium uero certum officium Spe-
ciei, ut numerare. Sed quia fere ubique differentias
rerum per officia aut accidentia *ταξις*
circumloquimur, nos proprium quod uocant, non
admodum superstitiose separabimus a differen-
tia. Nam Aristoteles in Topicis proprii no-
mine Differentiam complexus est. Materfamilias
uxor est quae uenit in societatem bonorum Con-
cubina uxor est quae non uenit in societatem bo-
norum, Hoc loco societatem bonorum, Differen-
tiam uocabimus. Item, Rex est Magistratus, qui
unus rerum potitur, & ex artis legibus Repub-
licam administrat. Genus in hac diffinitione, Ma-
gistratus est, unum potiri rerum, differentia est,
quae Regem ab alijs speciebus magistratuum se-
parat. Administrare Rempublicam ex artis le-
gibus, differentia est, separans Regem a Tyran-
no. Proinde, Differentia uocabulum, est quod
quoquo modo speciem a reliquis speciebus discer-
re separat.

*Aliud exemplum
repro species
sola species
magistra
qui sunt non
venit de se
sed leges
mores
Naturales
non sunt
quatenus
per actum
dicitur*

Hic quoque pueri docendi sunt, quod uerba in defi-
nitionibus significant, potentiam, Homo est qui lo-
quitur, id est, qui loqui potest.

B

ACCI

Adversus

*admirabile quod minus
adversus minus abesse in*

*substantiam potest abesse in
minus substantiam*

et loquens

*quod est minus
in substantia*

DIALECTICA.

ACCIDENS.

Accidens est nomen significans quiddam, quod
tum adesse, tum detrahi alteri potest, ut calor
aquæ uel adesse potest uel detrahi. Quoniam au-
tem sæpe accidentia ita hæcant in substantijs, ut
re ipsa nunquam separentur, ut in igni calor, in
cygno albedo, in coruo nigredo, tamen ratio se-
parat, & peruidet non esse substantiæ partes co-
lorem, album, nigrum, cum alijs corporibus alias
adsint, alias adimantur.

Quæstio quid sit querit de specie ac genere.

Quæstio quale sit querit de differentia, proprio
& accidente.

REGVLÆ,

Iam hoc uidendum est, quæ utilitas colligenda
sit ex his uocum gradibus, illa uero offeret se pa-
lo post in definiendo. Sed interea hoc animaduer-
tendū est, genus, speciem, differentiam seu prop-
rium, ita esse cognata, ut necessario cohereant, ut ho-
mo est animal, homo est animal mentem habens,
homo est animal quod loqui, numerare potest.
Quæ omnia ita sunt connexa, ut diuelli non possint
& ut paulo post docebimus, ex Genere, Specie, et
Differentia

PHILIP. MELANCH.

Differentia seu Proprio conficiuntur necessaria
pronunciata, sed accidens non necessario cum alijs
coheret, ut, Phalaris est Tyrannus, Cæsar mode-
rate utitur uictoria. Quoniam enim accidentia
sæpe ita comitentur res, ut diuelli ab illis non pos-
sint, sicut umbra corpus comitatur, tamen ut cor-
pus aliud quiddam est, aliud umbra, ita aliud acci-
dentia sunt, aliud substantia. Et in longis contro-
uersijs diligenter considerandum est, quid ad rei
naturam, de qua differitur proprie pertineat, quid
extra causam dicatur. Ad autem iudicare nullo
modo poterunt, nisi intelligant cognationem gene-
ris, speciei, differentie & accidentis.

*Contingens
profinis ystheret
et accidentis*

DE PRÆDICAMENTIS.

*Prædicamenta diuisi sunt in tres partes. Prædicamenta
genus, species, differentia, proprium, accidentis.*

Prædicamenta sunt certi quidam ordines
uocum inter se cognatarum. Estq; hæc
suppellex definitionum. Nam inde uelut ex
pænu mutuamur definitiones, quæcumq; uox
inciderit de cuius natura dubitatur Prudens

D I A L E C T I C A .

Confusionem
Prudenter autem & res omnes, & uocabula omnia in hos ordines docti homines distribuerunt, & a substantijs accidentia separarunt, & classes quasdam rerum fecerunt, ut uniuersæ naturæ ordinem in animo concipere possent, & dicturi quacumq; de re, in promptu haberent definitionem, & statim in his tabulis ærnerent, quid singulis rebus cognatum sit, quid alienum. Nomen κατὰ γένος significat prædicationem, quam ita uocauit Aristoteles, cum aliquid alteri tribuitur, ut cum dico, Caesar est clemens, tribuo clementiam Cesari. Nam in his tabulis uocum est ærnerere quæ uox cui recte tribuatur, cum qua cognata sit. Est autem Architas autor eius libri prædicamentorum, qui inter Aristotelicos extat, & fecit ipse operi titulum τῶν πρώτων καὶ ὅλων λόγων, quia sint communes loci, ex quibus oratio de omnibus rebus sumitur. Simplicius Aristotelem scribit primum κατὰ γένος adpellasse de æm illa capita uocum, Substantiam. Quantitatem. Qualitatem, πῶς τι, ubi, quando, situm, habitum, actionem, passionem. Quintilianus fecit has formas statuum, sentit enim per omnia prædicamenta, quæcumq; res proposita fuerit, eundum esse

P H I L I P . M E L A N C H .

esse, ut si de uirtute dicendum sit, primum Substantiam excutiendam esse, quid sit uirtus, deinde Quantitatem quanta sit, seu quas partes habeat. Tertio, qualis sit, & quæne sit. Quarto, utilis ne sit. Quinto ubi sit, in animo ne. Sexto quando, in quam ætatem cadat. Postremo, quid agat seu efficiat, Sic illi omnes uoces sine discrimine per omnes Categorias errabunt. Nos malumus communem consuetudinem Scholarum sequi, & singulis Categorijs, singulos ordines uocum assignare, & tanquam cuiq; uoci certum domicilium tradere, & non modo uocabula, sed rerum naturas discernere, & cogitatione substantias ab accidentibus, accidentia a se mutuo diuellere. Porro, quam utilitatem adferat prædicamentorum cognitio, colligi potest ex his quæ diximus, supereditant enim omnium uocum definitiones, sed cuiusq; uocis definitio ex suo ordine, tanquam ex sua ciuitate petenda est.

D E S V B S T A N T I A .

Vocum aliæ significant substantiam, aliæ accidentia, Substantia est quæ fulcit & sustinet accidentia.

B 3

S u b s t a n t i a

est illud in quo
placet uocabulo
fracta, spiritus
per simplicia
res per se
est definitio
quod si illa uocabulo
in prædicamento
stans per se
vel spiritus vel
ita res per se
na natura
posita & elementa
fuerit inposita

*Hic primus corporis
simplex*

879. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

*Hic primus corporis
simplex*

SUBSTANTIA.

CORPORA

INCORPORA.

Hic est

SIMPLEX.

MIXTA EX

Caelum

*Hic est mixta
corpora ypothetica*

**Deus
Angeli,
Anima.**

Elementa

Humi,

Ignis, Aer,

Fulmina, Metalla ex sulphure, quod ex pine

Aqua, Terra

qui aere fit, et argenteo uino, quod ex subtili

*Deus est animae corporum
et planum*

ANIMATA

INANIMATA, ut lapides, vitrum,

SENTIENS.

NONSENTIENS gemmae, Adamas, Hyacinthus

Animal

Rationale,

Irrationale

Plantae, et contraria nomina

Homo,

Leo,

mortuus truncus, Herbe,

Plato.

Asinus

Narcissus, arboris, fructus.

Hic est pars substantiae uti referenda sunt ut res, uani, caput.

*Deus est eo quod
in se habet formam
et quod formam non*

DIALECTICA.

cientia, ita ut plerisque uel abiectionis uel mutatis, tamen non necesse sit eius naturam mutari, ut, aqua manet, uel eum calet, uel cum friget. Et ut substantia non exuat omnia accidentia quibus tecta latet, tamen ratione possunt ei detrahi. Verum ut cognosci Substantiae possint, in tabulis spectandas proponemus, et a summo genere duemus eius species.

Sed priusquam aspicias tabulas praedicamentorum meminisse oportet, primam uocem inter omnes uoces esse nomen Ens, seu res. Dialectici maluerunt uti nomine Entis. Deinde scias Enti esse subiicienda haec duo. Substantiam et Accidens. Ac prodest hunc uocum ordinem tenere, ut sciatur mens in explicatione uocabuli quousque progredi, et ubi resistere oporteat. Nam cum speciem aliquam in genera et differentias resolveris, tandem peruenies ad Entis nomen, in quo resistere oportet.

Substantia

*monet in
quod prius
fuerit
substantia
et non
accidens
quia
accidens
non
potest
existere
seu
subsistere
absque
substantia*

Admonet de sensu

Philosophia
substantia

D I A L E C T I C A .

Hic est ordo substantiarum, unde cum incidit aliqua de substantia disputatio, definitio colligenda est. Nos differentias specierum infimarum non apposuius, quod ea fere per accidentia circumloquamur. ut. Ignis est corpus simplex, calidum & siccum, Aer est corpus simplex, calidum & humidum, Adamas est gemma candida, tanta duritie ut scindat alias gemmas. Si de anima queras, uides nos posuisse inter substantias in corporeas. Erit itaque sic definienda. Anima est substantia incorporea, pars substantie hominis. Nos peculiarem substantiam & separabilem a corpore facimus. Virgilius sensit esse uitaes spiritus, qui sunt in sanguine, Purpuream uomit ille animam. Idem senserunt qui animam ignem esse dixerunt, Virgi. Igneus est illis uigor. Nam uitaes spiritus sunt calidi & humidi, & qui harmoniam esse uoluerunt, qualitatum temperaturam animam uocarunt. Rel qui ordines accidentium sunt quæ quia cogitatione diuulsimus a substantijs, per se iam nobis considerata sunt, sine subiectis in quibus hærent. Fit enim sepe ut de accidente aliquo sine persona dicatur ut cum de uirtutis natura & dignitate disputant, sine personæ alicuius mentione.

Quid sit ignis
Quid sit aer

Res ipsa est
a arte de uita no
Philosophia

P H I L I P . M E L A N C H .

mentionem. Sunt autem monendi pueri duplicia nomina ab accidentibus nasci. Substantiua nudas formas significant sine subiecto, ut albedo, poetica, lex. Et his utimur in his ordinibus. Nam accidentia detracta a substantijs per sese consideramus. Vocantur autem uulgo a Dialecticis abstracta. Adiectiua nomina formas cum subiectis significant, ut albus paries, sic & poeta. Dialectici uulgo concreta adpellant.

Adiectiua
sunt substantiæ
sine subiecto
ut albedo, albus
non sunt

Ad extremum hoc monendi sunt pueri, duplicem esse uocabuli Substantiæ. Nam in hoc prædicamento Substantiam uocamus, naturam aliquam, per se existentem. At aliquando abutimur nomine Substantiæ, cum de accidentibus loquimur, & substantiam adpellamus, cum ipsum accidens per se consideramus, sine circumstantijs, ut cum dicimus de substantia legis esse, non repugnare iuri naturæ, ita pro definitione, aliquando substantiam, aliquando essentiam dicimus.

D E Q U A N T I T A T E .

Quantitas primum locum habet inter accidentia

B S

D I A L E C T I C A

cientia. Tribuit Aristoteles quantitatem omnibus ijs quæ diuidi possunt, et scribit proprium esse quantitatis diuidi, Idq; a quantitate tum substantiam, tum qualitatem mutuari. Proinde ita definimus. Quantitatem esse quæ proprie diuiditur, sicut magnitudo in spatia, numerus in unitates.

Peccerunt duplicem quantitatem, Continuum et Discretam, Continua est cum querimus quantares sit. Discreta, cum querimus quot sint.

C O N T I N U A E S P E C I E S.

Linea, est longitudo sine latitudine et profunditate. Quanquam enim separari hæc non possint, tamen lineam uocamus, cum solam longitudinem concipimus. Superficies est latitudo sine profunditate, sicut enim ab unitate numerus oritur, sic a puncto linea, a linea superficies et linea clauditur. Corpus est longitudo cum latitudine et profunditate. Nomen corporis hic solam magnitudinem significat cogitatione separatam a subiecto, quemadmodum Mathematici corpus uocant, qui non de substantia, sed de magnitudine dimetienda loquuntur.

Discreta

P H I L I P. M E L A N C H.

Discretæ species, numerus est, Addiderunt et orationem, cuius natura non est assimilis numero, quia numerat uoces ac sonos. Sed ut in omni uita præceptum, Nequid nimis, seruari iubent, ita in docendis pueris maxime mihi uidetur præstandum, ne artes obscrentur nimio studio argutiarum. Itaq; hanc de oratione disputationem relinquo, et orationem uoci, quæ inter qualitates reponitur, subiiciam, crasse forsitan, sed ego pingui Minerva cupio Dialecticam tradere, Nō late patet in ciuilibus disputationibus usus huius prædicamenti, itaq; non commorabimur hic diutius.

D E Q U A L I T A T E.

Qualitates sunt formæ omnes quæ sensibus subiectæ sunt, præter quantitatem, sed aliquanto latius patet qualitas, quam ut hæc puerilis definitio, quā modo tradidimus, satis sit. Sunt autem qualitates ferè instrumenta actionum, seu uires, quibus in agendo substantiæ utuntur, ut calore agit ignis, Sūt item animi qualitates, ut per Rhetoricam perspicue dicitur, per iustitiam recte decernitur. Magnus

usus

DIALECTICA.

usus huius prædicamenti est in omnibus causis,
 & crebro hinc petuntur definitiones, quare &
 nos locupletiores ordines hic instruemus.

SPECIES QUALITATIS.

Primam speciem qualitatis fecit Aristoteles & ipse quod habitum nostri, alij habilitatem maluerunt. Nam Virgilius uidetur & ipse definisse, cum ait, & membris habilis uenit uigor. Est enim & ipse qualitas uel animi uel corporis, consuetudine agendi parata, qua facilius & cærtius aliquid agimus, sicut palestra corporis & ipse est, qua ictus regitur, & cærtius ferit. Ars pingendi est & ipse, qua manus assuefacta est, ut cærtius pingat. Diximus autem & ipse consuetudine agendi effici, sed necesse est in natura instrumenta actionum esse, quomodo enim pingat æcus aut aliquis truncatis manibus, sed in plerisque non sola exercitatione, sed etiam naturali quodam impetu nascuntur & ipse, ut in uirtutibus heroicis fortitudo non ex sola exercitatione in magno imperatore, sed e diuino quodam impetu naturali oritur, Poetica in bonis poetis ad eundem modum

PHILIP. MELANCH.

modum naturali quodam impetu constat, ad quem tamen accedere exercitationem oportet, is impetus recte & appellatur & est diuinus motus, quo excitatur ad agendum animus, & efficitur & ipse,

Dixi quid sit & ipse, nunc species recitabimus quarum definitiones, quia sepe cadunt in ciuiles causas, diligenter sunt obseruandæ. Vides hinc & Ciceronem mutuatum esse definitionem poetarum pro Archia, cum sic ratiocinatur, Poetas esse honore afficiendos, ergo retinendum esse in urbe Archiam. Antecedens probat ex definitione artis, Poetam natura ualere, & mentis uiribus excitari, & quasi diuino spiritu afflari.

Quemadmodum supra monuimus substantiam deprehendi ex accidentibus, Nam malum ab Absynthio. figura & sapore discernimus, ita rursus accidentia discernuntur per subiecta, ita multas operas tradunt inter se accidentia & subiecta. Est itaque obseruandum in definiendis accidentibus, in qua re singula herere possint. Hinc enim differentie accidentium petuntur, Adparet enim

D I A L E C T I C A .

enim alia propria corporum esse, ut colorem, alia propria animi, ut religionem. Colligemus itaq; species habitus, sic enim et Cicerō et ipse uocat, et tum definit tum partitur hoc modo. Habitum adpellamus animi aut corporis constantem et absolutam aliquam in re perfectionem, Sunt itaq; habitus alij animi alij corporis. Qui in animo hærēt alijs ad intellectum pertinent, ut artes, seu scientiæ et prudentia. Est enim ars cognitio rei longo usu confirmata ex certis principijs ætas conclusio ænes colligens, sicut enim lana sæpe tincta nouo colore inficitur ita mens sæpe eadem de re cogitans, induit rei cognitionem inquam colorem. Est enim ars uelut color quidam mentis, seu ut in æram signa imprimimus, ita menti rerum simulachra imprimuntur.

Hinc mutuatus est uetus poeta uersiculum. Sophiam me graui uocant latini sapientiam. Vfus me genuit pater, mater peperit Memoria. Et Ouid. Solus et artifex qui facit usus erit. Animaduenterunt enim tum demum artem effici, cum sæpe idem cogitassetus, seu cum longa consuetudine alte in animum rei uestigia impressa essent.

Aristoteles

P H I L I P . M E L A N C H .

Aristoteles artem tribuit mechanicis, scientiam speculabilibus, prudentiam practicæ materiæ, ut uocant, sed nos hic non discernemus illas uoces usq; adeo subtiliter. Nam et latini ueteres, et græci sæpe utuntur artis nomine, pro scientia. Tantum hoc obseruent adolescentes, quid proprie artem seu scientiam adpellent, prodest enim id scire, ut facilius animaduertant quæ sint in doctrinis æta, quæ sint inæta. Nam ea demum habent proprie artis adpellationem, quæ demonstrationes continent, id est ubi necessario sequuntur ex certis principijs ætæ conclusiones, sicut fit in Arithmetica et Geometria. In medicina sunt æta quædam principia, ex quibus æta quædam conclusiones sequuntur, atq; eatenus proprie ars est, sed præter ætas conclusiones, multas habet uerisimiles sententias, et coniecturas, quarum noticiâ uocant opinionem, non artem. Idem iudicari de scientia iuris potest, quæ ad eundem modum habet quædam firma et æta principia, ex quibus æta quædam conclusiones necessario sequuntur, atq; eatenus uere scientia seu ars dici potest, sed præter necessarias conclusiones, habet multas inætas et uerisimiles conclu-

D I A L E C T I C A.

conclusiones; quarum noticiam opinionem uo-
cant. Fabius libro secundo definens artem ait,
eam constare ex præceptionibus consentientibus
et coexercitatis ad finem utilem uitæ, Hæc defi-
nitio propter græcismos subobscura est. Est enim
a græcis sumpta, Nam apud Lucianum extat his
uerbis, τέχνη ἐστὶ σὺνθεσις, ἐγκατάληψιν
ἐγγεγραμμένων, πρὸς τι τέλος εὐχρη-
στων τῶν ἐπὶ εἴῃ, id est. Ars est ordo certarum
propositionum, exercitatione cognitarum ad
finem utilem in uita, Voat enim ἐγκατάληψις
propositiones certas et firmas. Nam. κατὰ
λαπτά sunt, quæ certa comprehenduntur, ut ex
Academicis questionibus Ciceronis adparet. Et
quia ars usu fit, addidit exercitatione compre-
hensas esse. Nam usus lumen adfert præceptis,
et facit, ut facillius sequamur præcepta in agen-
do. Postremo, omnis ars debet utilitatem aliquam
adferre, Ideo postrema particula definitionis,
de fine, adiecta est.

A R T E S.

Grammatica. Rhetorica. Dialectica.

Mathematica &c

Quærat

P H I L I P. M E L A N C H.

Quærat aliquis unde differentie harum ar-
tium petantur, Respondeo ab officio esse peten-
das, sicut plerumque accidentium. Rhetoricæ
officium est elocutio. Dialecticæ iudicare recte ne
cohereant argumenta. Arithmeticæ numerare.
Geometriæ metiri magnitudines.

Prudentia est habitus qui secundum rectam
rationem deliberat et iudicat, sicut ille ait. Tanto
impenius æquum est Consulere, atque omnes for-
tunæ expendere casus, quasi dicat. Quia tu as-
fectibus indulges qui cum recta ratione et con-
silio pugnant, me consulere oportet secundum
rectam rationem. Recta ratio, est cognitio tum
earum sententiarum, quæ natura sunt omnium
animis inscriptæ, ut. Neminem esse ledendum,
gratiam esse reddendam bene meritis, obtempe-
randum esse magistratibus et parentibus, sicut
enim oculi naturaliter uident, ita mens natura sic
sentit, tum cognitio est aliarum legum diuinarum
seu humanarum.

Sub prudentiæ nomine poni potest uocabulum
Legis, sed quatenus significat sententiam quædam

C

dam

DIALECTICA.

dam. Nam cum propriissime loquimur, non est simpliciter nomen absolutum, sed relatum, quia significat sententiam aliquam, sed ita, ut sit posita a legislatore, aut comprobata consuetudine

AD V Oluntatem pertinent Virtutes.

Virtus, est habitus qui incitat ad agendum secundum rectam rationem. Iusticia est uirtus quæ suum cuiq; reddit. Sic enim & Iurisconsulti scripserunt, esse constantem & perpetuam uoluntatem, id est, quæ imittitur certam quandam & immutabilem sententiam natura herentem in animis, quæ docet & dictat suum cuiq; reddendum esse. Vt enim Architectus scit, domum semper ex fundamento, tecto, & parietibus, construendam esse, ita Iustitia semper suum cuiq; reddi uult, sed quemadmodum aræ uariæ sunt, ita casus uariant.

IUSTICIAE SPECIES SVNT

Pietas, quæ ius suum cognatis, item Magistratibus tribuimus, nempe honorem.

Gratitudo, quæ reddimus pro officio officium.

Amicicia

PHILIP. MELANCH.

Amicicia, quæ reddimus pro beneuolentia mutuam beneuolentiam. Cognata his Beneficentia est, quæ gratis beneficit alijs, Quamquam enim priuatim alicui non debeas calamitoso, tamen debes communi societati hominum, ut quos potes subleues. Sunt enim in uniuersa natura sic omnia inter se deuincta, ut alij aliorum ope indigeant, Iuxta illud Χειρ Χερα, ἡ πτερί. Inter Iusticiæ species etiam Religionem numerant, Est enim Religio, quæ Deo reddimus id, quod debemus, uidelicet timorem & fiduciam erga illum. Sed obseruandum est hoc loco, non parari nostra consuetudine religionem, sicut alios habitus, sed diuinitus effici in animis hominum, cum Deus incutit animis terrorem, & cum exuscitat nos & erigit, ut fideamus sua misericordia. Restant aliæ uirtutis species.

Fortitudo uirtus est, quæ uel aduersa repellimus, uel dolorem in perferendis aduersis moderamur, uel leticiam in secundis rebus frenamus, ne quid turpiter leticia aut dolere permoti faciamus, Sicut Hora. dixit.

C 2

Acquam

D I A L E C T I C A.

Æquam memento rebus in asperis
Seruare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam leticia.

Modestia est uirtus, quæ in nostra de nobis
existimatione, sermone, gestu & uoluptatibus in
uitat nos, ut naturæ & legibus obtemperemus.

Has definitiones posuimus, ut ad rarum exem-
plum definirent studiosi reliquos habitus quos
prætermittimus. Nam persequi omnes species
uirtutum. Item, uitia omnia, nam huc etiam uitia
reponuntur, nimis longum fuerit. Sed est ob-
seruandum hoc quod supra diximus, quosdam ha-
bitus non tantum nostro conatu, uel ut aiunt, no-
stro Marte, parari, ut ingens robur animi, & de-
spicientia mortis, non tantum a nobis efficitur,
sed naturalis quidam impetus diuinitus parit eam
fortitudinem. Sic & de poetica ille dixit. Im-
petus hic sacræ semina mentis habet.

SECUNDA qualitatis species affectus est.
Ut corpus dolet cum uapulatur, sic animus dolet
cum obijcitur res quam fugit. Proinde affe-
ctus animi est fugere rem, quam ratio malam
esse pro-

P H I L I P. M E L A N C H.

esse pronunciauit, aut prosequi rem quam ra-
tio pronunciauit esse bonam. Ut enim corpus
trudatur si quis impellat, sic truditur animus cum
impellunt ea quæ offeruntur. Sunt autem af-
fectus alias subiti quidam motus, ut ira, quos pa-
tior inter actiones reuolueri, alias diuturni, ut
amor, odium, cum hærent in animo tanquam in-
ustum cauterium in corpore, Hos si quis etiam
habitus esse contenderit, non ualde repugnabo.

Q U A T V O R G E N E R A A F F E C T I V M.

Leticia est præsens bonum amplecti
Dolor est præsens malum fugitare
Spes est impendens bonum prosequi
Metus est impendens malum fugere.

Hinc nascuntur & alij affectus, ira ex dolo-
re oritur, Est enim ira dolor coniunctus cum cupi-
ditate puniendi. Odium. inueterata ira est. Inui-
dientia. odium est, conceptum ex secundis rebus al-
terius, Amor ex spe & leticia mixtus est, Est
animus uehementer concitari ad fruendum ea re
quam duxeris esse bonam. Huc reliquas spe-

D I A L E C T I C A.

cies, si quis uolet ex Rhetorum libris collectas adscribat, nobis satis est genera ostendisse. Iam hoc obseruabitis autores in tractandis affectibus non exilibus tantum definitionibus uti, sed sæpe signa affectuum commemorare, ut, Obtupui, stertuumq; come, & uox faucibus hæsit, Sæpe accidentia unius affectus omnia colligere, ut Proper. cum pingit amorem,

*Quicumq; ille fuit puerum qui pinxit amorem
Nonne putas miras hunc habuisse manus?*

Sæpe ab instrumentis affectuum definitiones mutantur. Nam in corpore organa certa seu sedes affectuum sunt, quibus animus commotus utitur, ut de ira. Ignescunt iræ & duris dolor ossibus ardet. Significat enim Poeta biliosum sanguinem circa cor exæstare, quo corpus incenditur. De metu, mihi frigidus horror, Membra quatit, gelidumq; coit formidine sanguis. Nam in metu recurrit sanguis ad cor, ita fit, ut remotiora membra frigeant. De hoc genere definitionum infra dicimus, quæ profecto necessariae sunt, quia continent tum causas affectuum, tum affectus. Nos

P H I L I P. M E L A N C H.

etus. Nos supra definitiones affectuum tantum ab obiectis, quæ mouent animum, mutuati sumus.

TERTIA species continet qualitates quæ sensus proprie mouent, quas quia accidentia mutantur differentias a substantijs, ita discernemus, ut singulis sensibus suam qualitatem assignemus.

Visum mouet color. Huc lux seu lumen & tenebræ pertinent.

S P E C I E S C O L O R I S.

Album, nigrum.

Fuscum, schuarez, rodt.

Andromade patriæ fusa colore suæ.

Ruffus rodt.

Fuluum, goldfarb et leberfarb, ut fuluum aurum, fuluus taurus apud Horat. fuluæ nymbus arenæ apud Virgilium.

Flauum bleichgel, ut apud Ouidium, Flauaq; demiridi stillabant ilicæ mella. Item Virgi. Flauaq; caput nec tentur oliua. Apud Lucanum, & flauos aquilone Sueuos.

Spadix, Kastancen braun.

C 4

Purpura

D I A L E C T I C A.

Purpureus seu *punicus*, *dunkelrodt*, ut *samen* seu *braun*, ut apud Horat., *Punicis inuicta rosis*.

Luteus, *auroræ color*, *gel.* *Mollia luteola* pingit *uacinia Caltha*.

Ferrugineus, *eisenfarb*.

Gilvus, *fael*, Virgil. *Color deterrimus albis & gilvis*.

Cæsius, *groc*.

Ceruleus & glaucus, *grou und blou*, *lasur*.

Venetus, *blou*, & *Thalassicus*.

Indicus, ex *cerulco & pupureo* mixtus.

Viridis, *porracius & prasinus*.

Fiunt colorum nomina a materia, *minium*, & *ruffa*. Item aliunde, ut *hyacinthinus*, *croceus*.

Auditum mouet *sonus*. Fit autem *sonus* corporibus duobus collisis.

Sonus, *uox* { *Articulata*, *oratio*.
 Inarticulata, ut *pecudum sonus*,
 Vt *mugitus &c.* *Olfactum*

P H I L I P. M E L A N C H.

Olfactum odor mouet, ut *suavis*, *ingratus*,

Gustum sapor, ut *dulcis*, *austerus*, *stipticus*

Tactum, calor, frigus, humidum, siccum,

& cognatæ qualitates, ut *glabrum*, *asperum*.

Aristoteles fecit quartam speciem qualitatis, *Figuram*, ut *circulum*, *triangulum*, *quadrangulum*, &c. Hæc malunt alij ponere in relationibus, quia sunt partium inter se comparationes. Apud pueros nihil opus est illa nimia subtilitate in docendo, sed mediocris quædam diligentia requiritur, ut ea quæ traduntur, non abhorreant a ratione, nec sint omnino absurda. Quia igitur figuræ sensus mouent, reæsentur & ipse inter qualitates.

D E R E L A T I V I S,

Explicant & Grammatici relativi nominis naturam, quare facile hic poterit cognosci, quæ nomina ad hunc ordinem pertineant. Vocantur autem nomina superiorum classium seu prædicamentorum absoluta, quia singula intelligi possunt etiam si non conferas ad aliud, ut *albus*

D I A L E C T I C A.

do. Relatiua uero ita dicuntur quia non possunt sine collatione intelligi, ut similitudo intelligi non potest, nisi comparatione plurium rerum. Proinde, Aristoteles hæc nomina $\pi\rho\sigma\ \tau\iota$ appellauit, quod semper ad aliquid referantur, nec sine ab-
solutis concipi possint.

Primum hoc sciendum est, omnia nomina quæ in superiores classes referri non possunt relatiua esse.

Secundo, Relatiuum nomen nihil aliud est nisi collatio rerum inter se, quæ quia ratione tantum fit, non sunt relationes subiectæ sensibus, sicut alia accidentia, magnitudo aut color,

Tertio, cum relatiua nomina comparationem tantum significant, adparet ita oportere definiiri relatiua, ut ea quæ conferuntur, in definitione ponantur, ut, Pater est qui habet filium, Magistratus est, qui iure regit populum.

Vides itaq; nomina huius ordinis uno tantum genere definiendi uti, Etymologia seu definitione nominis. Quia enim non res, sed rerum collationes

P H I L I P. M E L A N C H.

lationes significant, ideo non hic causæ aliquæ queruntur, sed ratio procudit hæc nomina, & breuiter definit, postquam res ante simpliciter intellexerit, ut cum definitio, monetam esse argentum aut aurum certa estimatione, qua res permutantur. Nomen monetæ non intelliget is, qui aurum & argentum prorsus non nouit. Et prius tibi Gn. Pompeius & Sextus nosendi sunt, quam definias hunc filium, illum patrem esse.

Proinde, cum duplex collatio sit, bina nomina plerunq; fiunt, quæ mutuo sese ostendunt. Aristoteles multum referre putauit, ut ad moneret ad hunc modum sibi respondere relatiua. Et est regula magnopere necessaria, in multis grauib. controuersijs iudicandis, quod unicuiq; relatiuo respondeat suum correlatiuum quod si deest nomen tamen cogitari debet correlatiuum. Hoc Aristoteles sic extulit $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\alpha\ \tau\acute{\alpha}\ \pi\rho\sigma\ \tau\iota\ \pi\rho\sigma\ \alpha\upsilon\tau\iota\varsigma\ \rho\acute{\epsilon}\phi\omicron\nu\alpha\ \tau\acute{\alpha}\ \lambda\epsilon\gamma\epsilon\tau\iota$ id est, relatiua conuertit ita, ut mutuo se definiant, ut Magistratus est qui ar-

D I A L E C T I C A.

qui certo iure ciuitatem regit, Ciuitas est, quæ certo iure a magistratibus regitur, fortunam constat dici, cum euentus non gubernatur nostro consilio. At ut scias quid sit fortuna, prius sciendum est a quo gubernentur illi euentus, qui accidunt præter nostra consilia. Hæc idea diximus, ut scias res ante simpliciter cognoscendas esse quam conferantur, & in definiendo relatiuo, fieri mentionem rerum quæ conferuntur. Vocantur autem res quæ conferuntur, fundamentum & terminus. Et quidem prodest ubiq; uideri unde oriatur relatio, & quo respiciat, quam enim collationis nemo intelligit, nisi uideat ubi oriatur relatio. Nomen patris oritur in gignente, & genitum respicit, E contra nomen filij oritur in genito & respicit gignentem. Tales tanquam regiones nominum relatiuorum diligenter prodest nosse. Cum de seruitute queritur alias aliud fundamentum est, terminus est ducere aquam aut simile quiddam. Nomen legis fundamentum habet honestam seu iustam sententiam, Terminus est, ferri a Magistratibus ad subditos, Fortunæ fundamentum est, Deus terminus euentus ipse.

Catalogus

P H I L I P. M E L A N C H.

Catalogus nominum relatiuorum conficiendus est, in quo adparebit, ex quibus fontibus omnia oriuntur. Ea res adfert magnam utilitatem ad recte definienda nomina huius ordinis, quæ quia plurima sunt, sit eorum mentio sæpe in causis ciuilibus, sæpe in quotidiano sermone. Fortunam quotusquisq; recte definit? At si hunc catalogum recte inspexeris, exacta definitio sese offerret. Honorem uulgus esse ducit, magnificeri a multitudine, nec intelligit unde oriatur honor, At si inspicias hunc Catalogum, uidebis honorem collationem nostri iudicij & uoluntatis erga alterius merita & uirtutes esse, Videbis enim honorem ex qualitatibus oriri. Huc respexit Cicero ad Plancum, cum ait, Is qui uere adpellari potest honor, perpetuæ uirtutis est præmium. Quotidie in templis animus, Gloria in excelsis Deo. Hic meminisse deest, quid gloria significet Nam cum gloriam Deo tribuimus, significamus quod bonus sit, quod respiciat nos, quod uelit nos exaudire, & iuuare. Talis interpretatio etiam conscientiam adfert consolationem, quia enim Deus iubet sibi gloriam tribui, arte uicissim pollicetur gratiam, & auxilium. Ad hunc modum naturas uocum relatiuarum

D I A L E C T I C A.

relatiuarum multo rectius intelliget & tractabit is, qui ex quibus fontibus oriantur animaduertit.

Ex Substantia & Qualitate plurimæ relationes oriuntur, sunt enim considerandæ substantiarum & qualitatum actiones, ita facile poterunt relationes reperiri. Substantiæ naturalis actio est, gignere, Hinc fit nomen patris, cui est oppositum nomen filij.

Sunt & actiones voluntatis humanæ, quando cum alijs contrahimus. Hinc contractus nascitur, sub quo sunt.

Emptio	Venditio
Maritus	Vxor
Dominus	Servus.
Magistratus	Civitas
Senatus,	Plebs.
Potestas,	Consuetudo.

Ius. Significat enim Ius, legitimam potestatem agendi. Alicubi pro legum cognitione accipitur, ut cum Iureconsultus definit, Ius esse artem boni

P H I L I P. M E L A N C H.

boni & equi. Supra admonui legem nomen relatiuum esse, significat enim rectam sententiam, sed a Legislatore positam. Sicut igitur nomen patris substantiam significat, & relationem gignentis ad genitum. Ita lex significat qualitatem, scilicet noticiam quandam, seu sententiam & relationem ferentis legem ad subditos.

Ex qualitate, ut ex virtutibus premium, gloria, honos, proprie enim virtuti tribuitur. Ex amicitia pax, bellum, concordia, discordia. Ex qualitatibus corporis, sanum, ægnum. Ex omnibus speciebus, similitudo, quæ est duarum qualitatum collatio. Hic numero etiam bonum, quod significat quiddam naturæ conueniens. Malum quod naturæ non conuenit. Et uerum, ubi cum re consentit oratio.

Philosophi uocant transcendentia, Ens unum, uerum, & bonum, quia sicut Ens commune nomen est omnibus prædicamentis, ita ueri & boni rationem in omnia prædicamenta spargi iudicant. Quidquid enim existit, cum concipitur in animo, cumq; mens firmas & perpetuas

D I A L E C T I C A.

tuas eius causas cernit, uerum est. falsa, quia nihil sunt, & causae firmæ falsorum nullæ sunt ideo mens ea improbat. Et in unaquaq; re boni quidam esse iudicant. Vnum etiam ideo inter transcendentes posuerunt, quod unam quanc; rem simpliciter non admixtam alijs considerari oporteat. Quanquam, autem hæc disputationes Philosophorum mihi non displiceant, tamen nihil uetat bonum aut uerum inter relationes hic numerare. Nam hinc mutuari possumus, & accomodare alijs prædicamentis, sicut nomen causæ, aut effectus ex relationibus mutuamur, quæ ipse non minus latæ patent quam Bonum aut uerum. Nam quidquid est, uel causæ uel effectus est.

Ex Substantia & Qualitate, trahuntur realia nomina, causæ & effectus.

Ex Quantitatibus sunt, æquale, inæquale, Maius Minus, Contentum, Contingens, Locus. Nihil enim aliud significat locus, quam alteri corpori accessisse spatium.

Ex numeris, Par, impar, duplum, triplum.
Proportio

P H I L I P. M E L A N.

Proportio, Tempus, quod est mensura motus, Significat enim, uel durationem rei uel mensuram durationis, ut, Annus, Mensis, Dies. Et sic definiuit Aristoteles, Tempus mensuram esse motus.

D E A C T I O N E E T P A S S I O N E.

Poterant reliqua prædicamenta in relationibus comprehendere, Sed quia placuit ueteribus, decem prædicamenta numerare, sequemur illorum auctoritatem & nos. Videntur autem docendi causæ, a prædicamento relationis, hæc quæ sequuntur prædicamenta separasse. Nam cum pene infinita multitudo sit relationum, maluerunt plures classes facere, ne si omnia talia nomina, in unam includerent, multitudine perturbarentur discipuli.

Hic actiones & passionem collocarunt, supra nomina ex actionibus orta. Hic recensetur gignere, gigni, supra pater, filius. Atq; hoc discrimen harum classium tenere pueris, satis erit. Et qui subtilius quoddam discrimen quaesierunt, de relationibus intrinsecis & extrinsecis aduenientibus.

D I A L E C T I C A.

tibus, videntur mihi in re non necessaria plus satis curiosi fuisse.

Est autem actio, relatio seu coniunctio ad id quod patitur. Contra, passio, coniunctio patientis ad agens. Pertinent autem ad hunc ordinem uerba & nomina uerbalia, significantia motus. Est autem motus, acquirere aliquem terminum. Species hæ sunt.

In Substantia sunt, generatio & corruptio. Generatio est motus ab eo quod non est ad esse. Corruptio ab eo quod est, ad non esse.

In Quantitate, Augmentatio, cum acquiritur maior quantitas. Diminutio, cum minor fit quantitas.

In Qualitate, Alteratio, cum alia qualitas acquiritur, ut calefactio, frige factio, humectatio, desiccatio, denigratio, dealbatio, & huiusmodi innumera nomina.

Est & motus localis, cum aliud subinde spatium occupatur, ire, redire, currere. Huc & aliarum rerum uerba pertinent, ut edificare, belligrari, scribere, pingere, canere, &c.

De Præ

P H I L I P. M E L A N C H.

DE PRAEDICAMENTO Q V A N D O.

Aristoteles interrogatiuis nominibus discernit relatiuorum species. Hæc igitur uox, Quando, complectitur temporum differentias, ut sunt, hodie heri, dies, mensis, annus. Supra autem diximus tempus significare, uel durationem rei, uel mensuram durationis. Huc pertinent & uoces simul, prius, posterius Quæ, quid significant aliud, quam quandam collationem temporum inter se.

DE PRAEDICAMENTO V B I.

Vbi complectitur locorum nomina, ut domi, foris, sursum, deorsum, in gymnasio, in templo, atq; hæ uoces, quatenus loca sunt, & continent corpora, intelligi debent, non quatenus uel figuras uel ædificia significant.

DE S I T U.

Situs significat corporis positum seu statum, ut iacere, sedere, stare, supinum esse, prorum esse.

D 2

De habitu.

D I A L E C T I C A.

DE HABITV.

Habitus complectitur nomina uestium, quæ nemo ignorat relatiua esse, ut, galea, thorax, ocreæ, pileus, tunica, calcei. Si tamen non materiam aut figuram, sed rationem uestiendi, ac usum consideres.

Recensui prædicamenta, quæ cum traduntur, ad suæ faciendi sunt pueri, ut propriam significationem uocabuli discant intueri. Nam secundum eam significationem, quæ maxime propria est, unaquæque uox in sua classe ponitur. Itaque et Aristoteles, cum absoluisset descriptionem prædicamentorum, adiecit quarundam uocum enarrationem, ut moneret in prædicamentis ἀμφοτέρωθεν diligenter et fugiendas et explicandas esse. Nostri hanc partem uocant, Postprædicamenta. Et cum Aristoteles pauca nomina exposuerit, putant nefas esse, si quis plura addat. Sed qui pueros doceant, admoneant multo plura ambigua inueniri posse, quæ in hoc loco proposit enarrare. Sciant igitur pueri, ea quæ uocant Postprædicamenta, nihil esse aliud, nisi interpretationem quorundam nominum ambiguum.

Prius

PHILIP, MELANCH.

Prius dicitur, non modo quod tempore prius est, sicut, prior est Romulus Numa Pompilio, sed etiam quod naturæ ordine prius est, etiam si tempore simul existat, sicut causa prior est effectui ordine naturæ.

Item, genera priora speciebus hoc modo dicuntur, quia ordine præcedunt. Dicuntur et priora, quæ præstant dignitate, ut, prior est Rex, ciue.

OPPOSITA dicuntur quadrupliciter, Aut contraria, ut duæ qualitates pugnant inter se, calor et frigus. Aut relatiue opposita, sicut pater et filius. Non enim possunt simul in idem subiectum cadere, nemo idem dominus ac seruus est, pater ac filius, respectu eiusdem, sic enim loquuntur, id est, si conferas duas tantum personas inter se. Priuatiue opposita, sicut tenebræ et lux. Nam priuatio significat abesse formam, quæ adesse poterat, sicut cecitas significat uisum carere.

Postremus gradus est contradictionum, quæ tantum in propositiones cadunt, ut, Fides iustificat, fides non iustificat.

D ; De usu

D I A L E C T I C A.

DE VSV PRAEDICA- MENTORVM.

Tametsi supra monuimus, quo consilio ueteres omnium rerum nomina in has classes seu ordines distribuerint, tamen idem redigere in memoriam lectori hoc loco uisum est, ut sciat quam utilitatem ex hac parte Dialecticæ petere debeat. Ideo hæ nominum classes factæ sunt, ut cum definire uoles, scias singularum uocum genera ubi inuenias. Plerumq; etiam generi uides ascriptas differentias, quæ tamen cum non sunt adscriptæ, ex accidentibus colligi solent. Nam et supra docuit rerum differentias per accidentia nos circumloqui. Proinde cum uocis alicuius definitionem uoles contexere, ad hos ordines uelut ad pænu recurrendum est, unde materiam depromas, ita conducunt hi ordines ad definiendum. Sed et aliam utilitatem adferunt ad inuenienda argumenta, ad theses et hypotheses tractandas, ad querendas rerum causas de qua utilitate infra dicemus in Topicis.

DE DEFINITIONIBVS,

Quid sit definitio rei supra exposui, nunc hoc docendi

PHILIP. MELANCH.

docendi sunt pueri, in definiendo præstandum esse ut definitio ita fiat, ne aut latius pateat, aut sit angustior quam definitum. Non recte definias si dicas, Philosophia est humanarum et diuinarum rerum scientia, nam Philosophia quæ sic proprie appellatur, nihil certi docet de diuina uoluntate erga nos, de prouidentia diuina in administrandis rebus, de immortalitate animi, quare definitio latius patet quam definitum. Item si de seditione dicas, et tantum ibi exponas quam mala res bellum sit, non recte definias. Nam seditio non est simplex bellum, sed est bellum seu uis ciuium inter sese, uel contra magistratum suscepta. Sunt igitur docendi pueri, ut in definiendo hanc cautionem adhibeant, ne definitio latius pateat, neue sit angustior quam definitum, sed signate et adpositæ explicet definitum, et sicut oculi certissimi testes sunt eorum, quæ ex propinquo arnunt, eaq; nobis perfecte ostendunt, sic definitio debet perfecte rem exprimere, et tanquam oculis subijcere.

FORMVLAE DEFINITIONVM.

Primum genus definitionum est definitio essentialis seu substantiæ, hæc constat ex genere et differentia.

D 4 rentia.

D I A L E C T I C A.

ferentia, ut homo est animal mentem habens. Boetius putat utile esse ducere definitionem inde usque a summo genere, ut homo est substantia corporea, animata, sentiens, mentem habens, uolebat enim ad suadendum imperitis ut cum in definiendo ad extremam metam uocabulorum recurrerent, certius rem comprehenderent, et ad primos fontes cuiusque rei peruenirent. Nam ex summis generibus omnia uocabula manant. In hoc genere definitionum non egredimur ex eo predicamento in quo definitum ponitur, sed ex eadem classe genus et differentiam deprimi oportet, quia enim substantie definitio est, explicat substantiam cuiusque rei. Neque uero ullius rei substantia distribuitur in diuersa predicamenta. Hic mihi monendi sunt pueri nos ita uti nominibus substantie et essentie hoc loco, ut non tantum tribuamus ea ijs rebus quae in primo predicamento collocantur, sed essentie definitiones etiam accidentium sunt, cum uidelicet ipsa per sese accidentia, consideramus. Nam cum diuulsumus a subiectis accidentia, solemus essentiam seu substantiam uocare eorum naturam. In et accidentium sunt definitiones essentiales compositae ex genere, et differentia

P H I L I P. M E L A N C H.

differentia seu proprio, ut uirtus est habitus uoluntatis seu morum, bonus. Nam habitus genus est uirtutis, differentiae sunt, moralis habitus. Id enim distinguit uirtutem ab artibus seu cognitione, et bonus distinguit a uitijs. Sed sunt pauciores definitiones huius formae, quia non multa propria nomina differentiarum extant, et plerumque pro differentijs accidentium congerie utimur.

Secundum genus definitionum, definitio causalis est neque tamen nefas est, ex superiore forma genus mutuari, etiam cum ex causis definitionem componimus. Nam ad cognoscendam rem genus eius deprehendisse plurimum conducit. Deinde haec forma definiendi cognata est superiori. Genus materiam significat, differentia formam, ut cum hominem dico animal esse mentem habens, quid aliud significat animal quam naturam corpore animato constantem. Deinde mentem habens significat ex anima rationali constare hominem. Sunt autem causae quatuor.

Materia est, ex qua res fit, ut pannus.

Forma est, quam induit materia, ut tunica, ex panno facta, forma est.

D S Efficiens,

D I A L E C T I C A.

Efficiens, est persona seu res faciens, ut factor uestem faciens.

Finis, est gratia cuius aliquid fit, ut uestis fit tegeri corporis causa.

Licet autem uel ex omnibus causis, uel aliquibus componere definitiones, ut aruisia est potus ex aqua, ordeo, et lupulo coctus. Est et hæc causalis definitio apud Demosthenem. Lex est inuentum et donum deorum, decretum uiro- rum sapientum, correctio delictorum, consulto uel inconsulto admissorum, urbis commune pactum, secundum quod omnibus ciuibz conuenit uiuere. Nam causa efficiens legis est Deus, qui insculpsit rationi nostræ sententias certas de moribus, seu quod uocant ius naturæ, unde leges omnes nascuntur. Proinde, primum ait legem esse inuentum Deorum, neq; legis uim habere debet si quid constituitur, quod a naturali iure dissentit, qualia sunt, patrem senem mactare, item ne uxor marito superstes sit, quæ apud barbaros fiunt. Item alia multisiorum lex, nemo nostrum frugi esto. Deinde in quo subiecto sint leges, aut quibus inscripserit Deus adiicit, cum ait, decretum hominum sapientum, id est, hoc diuinitus est acceptum de quo inter sanos

P H I L I P. M E L A N C H.

ter sanos et prudentes conuenit. Nam Scythis etiam data est ratio, datum ius naturæ, sed illi consuetudine deprauati, non animaduertunt nec arnunt diuinum donum. Postea finalem causam adiicit seu officium, lege corrigi delicta, postremo partem causæ efficientis, urbis commune pactum. Nam non statim omnis sententia de moribus lex est, sed illa ad quam se populus adstrinxit. Apud Athenienses capitale erat uiatorem de uia interrogantem fallere, præclara et honesta lex fuit, sed nobis non est lex, quia ad eam se nostra ciuitas non astrinxit. Apud Persas capitalis fuit ingratitude, apud nos non est capitalis, quia magistratus nostri non constituerunt certam poenam aduersus ingratos. Additur et particula de causa finali, secundum quam omnes uiuere conuenit. Nisi enim legibus ex æquo teneantur, potentes, et illi qui propter exiguas opes iniuriæ obnoxij sunt, magni motus existunt in rebus publicis, Vt Romæ bellum ciuile exarsit ex eo, q. Iulius contra leges petebat consulatum. Sit igitur legum uis, ut iuxta omnes teneant. Huc etiam pertinent definitiones relatiuorum nominum quia omnia per earum rerum quæ comparantur inter se,

D I A L E C T I C A.

inter se, uocabula definiuntur, eas res possumus
causas uocare comparisonum, ut ignem calefaci-
endi causam. Definimus igitur quedam rela-
tiua nomina. Seditio est motus populi contra
magistratus, ut apud Virgilium.

Ac ueluti magno in populo cum saepe coorta est.
Seditio, saeuitq; animis ignobile uulgus.

Ea definitio est, seditionem furorem uulgi esse,
id est, motum non sumptis iustis armis, aut ex au-
toritate magistratus, sed aduersante magistratu.
Deinde adijcit Poeta definitioni Schema hypoty-
posin. Iamq; faes et saxa uolant furor arma mi-
nistrat. Sic enim pictor si seditionem seu urba-
num motum pingeret, in urbe tectis ignes inijci
pingeret, et non iusta acie, sed temere, nec rite
instructos, sed alios alio teli genere concurrere.
Ita uides quam apposite definiat Poeta iuxta prae-
cepta Dialecticæ.

Deinde quam graphice ornet, iuxta Rhetoricæ
præcepta.

Sed est copiosior fama definitio apud Virgil.
Nam cum

P H I L I P. M E L A N C H.

Nam cum fama sit late uagatus sermo, primum
peruagationem describit genus famæ. Quo non
uelocius ullum. Mobilitate uiget, uiresq; acqui-
rit cundo. Parua, metu primo mox sese attollit
ad auras. Ingrediturq; solo et caput inter nu-
bila condit. Deinde adijcit differentiam seu rem
collatam, sermonem uidelicet, Tam ficti prauiq; te-
nax quam nuncia ueri. Inserta est definitioni pi-
ctura, iuxta Poetarum consuetudinem, Mon-
strum horrendum ingens. Affectus etiam causis
definiuntur, ut Gelidusq; per ima cucurrit, ossa
tremor.

In hoc definitionum genere reuersi potest
Fidei definitio, quæ extat in Epistola ad Ebreos
Ἐστὶ δὲ πίστις, ἐλπιζομένην ὑπὸς αἰῶντος καὶ ἀ-
μετάωρου, ἑλεγχος οὐ βλεπομένην. Fides
est expectatio sperandarum rerum, et certum ar-
gumentum non apparencium. Sed ut intelligi na-
tura fidei clarius possit, priusquam explico defi-
nitionem causas fidei indicabo, Sunt enim effi-
cientes causas. Verbum Dei et spiritus sanctus.
Neq; enim sine uerbo Dei mouet mentes spiritus
sanctus. Mens est subiectum quod noticiam uoluntatis
autis

D I A L E C T I C A

utis Dei concipit, cum uerbo Dei assentitur. Im-
pellit enim mentem spiritus sanctus uerbo Dei, As-
sensus ille proprie fides dicitur. Et fiducia, quæ ex-
pectat ea quæ uerbo Dei promissa sunt, ne assensio
sequitur assensum illum. Proinde uno nomine fi-
dei scriptura et noticiam, et adfectum illum com-
plectitur. Sicut fere alias etiã adfectus et noticia
ita coherent, ut non sit opus alterũ ab altero diuel-
lere. Quare in hac definitione duo nomina loco
generis posita sunt. Nã et fidei uocabulũ cognatis
res duas cõtinet, noticiam seu assensum, et firmam
expectationẽ eorũ quæ Deus promissit. Ἐλεγχος
fidei genus est ex prima specie qualitatis. Signifi-
cat enim Ἐλεγχος certissimam noticiã, re ita de-
prehensa, ut nihil dubitemus. Verbum Dei ita mouet
pias mentes, ut ea quæ fide ærnuunt, tam certa esse
senciant, quã sunt illa quæ oculis intuentur. Chri-
stus pollicetur, patrem his qui inuocant eum, opitũ
laturum esse. Quanquam igitur in calamitate nõ
ærnuunt oculi nostri Deum adesse, tamen ita certo
statuere debemus, respici nos ab eo, et futurum
ut ab eo tegamur et inuermur, quam certa nobis
illa sunt, quæ uersantur ob oculos. Nam uerbum
Ἐλεγχος conuincere significat, cuius uerbi quæ-
rit sit, usus forensis docet.

Alc

P H I L I P. M E L A N C H.

Alteram uocẽ ὑπόσαςιν expectationem
uerbi, sic enim in Capit. tertio eiusdem Epistolæ et
sape alias usurpatur. Et senciebam recte fieri
mentionem affectus fidei in definitione, cum no-
men fidei non modo noticiam, sed etiam affectum
qui promissa accipit, et expectat, significat. Ponenda
est igitur generis loco et hæc uox, ὑπόσαςιν
sumpta ex secunda specie qualitatis. Fides enim
proprie est assentiri uerbo Dei, et expectare Dei
promissa. Qui ὑπόσαςιν substantiam uerte-
runt, hi nomen usurparunt pro argumento seu
pro eo quod Rhetores causam appellant, ut si quis
dicat causam orationis pro Milone esse, q. Milo Clo-
dium iure interfecerit id ὑπόσαςιν uocari po-
test, sicut ὑποθέμενον seu negocij summa, seu sta-
tus. Quod si hoc loco uolet quispiam ita interpre-
tari hanc uocẽ, is rhetorica quadam amplificatio-
ne rem unam duobus uocabulis significabit. Erit
enim ὑπόσαςιν argumentũ ostendens res speran-
das, seu indicium rerum sperandarum, hoc est, non
leuis, aut e uarijs coniecturis collecta opinio, sed
firma quædam noticia, qua res sperandas, quan-
quam extra cõspectum rationis positas, intuemur
et certam de eis sententiam concipimus. Ita et
Ἐλεγχος

D I A L E C T I C A.

ἐλεγχος ὁ ὑπὸς αὐτοῦ, ad primam speciem qualitatis pertinebunt, cum res una utroq; nomine significetur. Et pro uno quodam genere, uide licet pro certa noticia in hac definitione duo hæc nomina ponenda erant. Differentiæ loco ponuntur, hæc uoces non adparentium, item rerum sperandarum. Nam accidencia mutantur differentias alias a subiectis in quibus hærent, alias ab obiectis, hoc est a rebus circa quas uersantur. Porro Fides uersatur circa uerbum Dei quod docet nos de uoluntate Dei, et alijs multis rebus procul positis extra conspectum rationis.

Philosophia docet nos de rebus, quas ratio perspicit, de Arithmetica, de Geometria, de Architectonica, de motibus corporum, de ciuilibus moribus. At de uoluntate Dei tantum ex uerbo Dei iudicandum est, non ex humana ratione. Quod autem mentio sit rerum sperandarum, ostendit et circa quale uerbum uersetur fides, et quod fides non modo noticia sit Historiæ, sed quod etiam adfectum complectatur accipientem seu expectantem Dei promissa. Significat enim tale, uerbum esse, quod non modo Historiam docet,
aut minas

P H I L I P. M E L A N C H.

aut minas ostendit, sed etiam continet promissiones, Nam hæc res sperandas ostendunt. Et cademum uera fides est, quæ non modo nouit Historiam, sed etiam credit promissionibus, quæ expectat Dei promissa, quæ credit non modo Christum passum esse, ac resurrexisse, sed propter Christum nobis patrem placatum esse, nosq; propter Christum in gratiam recipi, tegi ac seruari a Patre. Vides quantum utilitatis adferat Dialectica, cum iuxta eius præcepta grauium autorum sententiæ expenduntur. Nam hæc definitio fidei ita patet, ita illustratur, cum ad hæc præcepta confertur, ut fidei uim atq; naturam mira perspicuitate omnium oculis subiiciat.

DEFINITIO EX EFFECTIBUS, seu officijs.

Tertium genus definitionum, est definitio ex effectibus seu officijs composita, ut homo est qui loqui potest, Sol est auctor diurnæ lucis, Iusticia est quæ suum cuiq; reddit. Neq; raro utimur hoc genere definitionis, præsertim in uirtutibus aut uitijs definiendis. Nam artes et alij animi ha-

E bitus

D I A L E C T I C A.

bitus, non aliter nisi officijs aut obiectis discerni possunt. Nec uereor dicere has esse habituum proprias differentias, quas ab officijs trahimus. Rex est qui unus rerum potitur, & ius dicit ex artis legibus. Tyrannus est qui unus rerum potitur, et ius dicit ex suo arbitrio sine legibus. Hoc enim Tyrannum proprie dixerunt ueteres, postea hæsit adpellatio tantum in sacratis & crudelibus principibus, qui latrocinium in imperio exercuerunt. Magistratus est minister Dei ad nostram utilitatē, ut malos puniat, et bonos honore afficiat. Sic enim definit Paulus, genus est minister Dei, cum enim sic appellat, docet esse pium gerere magistratum, & a latrocinio discernit, & nos admonet, ut, quia diuinitus magistratus nobis impositi sunt, tantamquam Dei uicarios colamus. Deinde officia recitat. Primum minister est ad nostram utilitatem, sic enim ait, διόκνομεν ἐστὶ σολεῖσθαι τὸ ἄγαθόν. Hic magistratus docet non ad suam libidinem aut utilitatem debere gerere publicum munus, sed suis cupiditatibus publicam utilitatem anteferre, et intelligere sibi alienæ utilitatis procuracionem tanquam œconomo in familia commissam esse. Nec datæ esse tot urbes tot regna in hoc, ut inde tantum uoluntatum

P H I L I P. M E L A N.

pratum suarum instrumenta rapiant. Reliqua sunt punire fontes, ius dicere, facinora prohibere, de facinorosis supplicium sumere, bonos non tantum defendere, sed honore afficere, id est, efficiere in re publica non tantum ut uita, fortunæ honorū in tuto sint sed etiam ut gradus dignitatis seruentur, et sit bonos uirtuti, & omnia honestarum artium studia colantur, & magni fiant.

D E F I N I T I O E X P A R T I B V S.

Quartum definiendi genus est definitio, quæ componitur ex partibus seu membris rei, ut, corpus humanum est, quod ex capite, uentre, & pedibus constat, Philosophia est artium dicendi Physiologiæ, & præceptorum de moribus cognitio tantam, quantam assequi humana ratio potest. Sicut enim in corpore membra, ita in Philosophia tres illæ partes coherent.

Pœnitentia est terreri agnito peccato, & rursus erigi per fidem, credendo quod propter Christum remittatur peccatum. Nam hæc duo sunt membra pœnitentiæ.

DI A L E C T I C A.

poenitentiæ, Pavor seu contritio & fides quæ
rursus liberat ex pavorē.

DEFINITIO EX

Accidentibus.

Quintum genus est, definitio ex genere &
accidentibus collecta, ut sunt herbarum defini-
tiones apud Dioscoridem & Plinium, ut Narcis-
sus est flos similis Croco, caule dodrantali, flo-
rens mense Augusto, postremus omnium florum.
Hoc genere definitionum utimur in describendis
personis, ut apud Homerum Thersites describi-
tur, strabis oculis, gibbosus, garrulitate scurrili.
Est autem nobis ideo sæpius hac forma defini-
endi utendum, quia accidentia ostendunt nobis
substantias alioqui ignotas, per hæc Maluam a
Marrubio, Cygnum a Coruo, Pompeium a Lu-
lio, deniq; res inter se omnes discernimus.

Hactenus tradidimus definitionum formulas.
reliquum est ut exerceantur pueri multis exem-
plis. Nam ut sine usu aliæ artes percipi non po-
ssunt, ita exacte & apposite definire nemo sciet,
nisi eius

P H I L I P, M E L A N C H.

nisi eius rei usum quendam sibi fecerit. In graui-
bus disputationibus permultum refert, cuius rei, de
qua disputatur, definitionem tenere perspicuam
& certam. Nam ex definitionibus argumenta om-
nia tanquam ex fonte deriuantur, & tota disputa-
tio nascitur. Et sicut actioni Demosthenes in di-
cendo primas, secundas, postremo & tertias tri-
buit, ita nos in accurata & subtili disputatione
unam definitionem maxime dominari statuimus,
eiq; iure primas, secundas & tertias deberi affir-
mamus. Ni longum esset, commemorarem ali-
quot exempla, ubi est æcernere magnos viros in
longis disputationibus turpiter hallucinatos esse,
quia parum cauti fuerant in definiendo.

DE DIVISIONE.

Secundum 'Dialectices munus' est diuidere,
habet autem diuisio non minorem vim, quam su-
prior illa definiendi ratio. Nam in Phædro
Plato cum quidem Oratorem instituit ac format,
nunquam quenquam ait dicendi artificem, seu ut
ipsius utamur uerbis τεχνικὸν λόγον περὶ συ-
turum esse, nisi sciat omnia de quibus dicendum
E 3 est, di-

D I A L E C T I C A.

est, diuidere ac partiri, & appositā certāq; definitione, uel ut ipse ait, μὴ ἰδέα ὑμῶν ἀνὰ πάντας; partem comprehendere. Nam cum in primis exigatur ab eo qui aliqua de re dicit, ut doceat, nihil autem explicat is, qui omnia commiscet & confundit, sæpe profecto Diuisione utendum est, ut ea quæ non coherent, separet, alioqui in oratione omnia temere congerentur, eruntq; quod aiunt, πᾶσι καὶ κοῖνις.

Et Cicerō Seruīum Scauolæ, quamuis peritissimō iuris, tamen ideo præfert, quia Dialecticā addiderat scientiæ iuris, artem, ut ipse ait omnium artium maximam, quasi lucem ad ea, quæ confuse ab alijs aut respondebantur aut agebantur. Porro ea in re Diuisione dominatur. Et Boetius in libro de diuisione inquit, Andronicum scriptum reliquisse, diuidendi scientiam summo in honore semper apud Peripateticos fuisse, quia nulla res, sine hac, dilucide & perspicue explicari possit. Sunt autem diuisionum formæ quatuor. Primam esse dixerunt nominis προσωμεβία significata reāferre. Quia sæpe fit ut uocabulo decepti, erremus, Vt si quis disputet Christianos non esse seruos, monebit seruitutem alias accipi

P H I L I P. M E L A N C H.

accipi ciuilitate, cum significat corpora nostra, & fortunas nostras in potestate aliorum esse, Alias accipi μεταφορικῶς, cum significat animas seruare peccato, & obnoxias esse æternæ morti, nec satis habere uirium ad resistendum uitiosis affectibus. Neq; uero ciuilem seruitutem tollit Christiana religio. Sed supra monuimus, in omnibus controuersijs initio constituendum esse, quæ uis uerbi sit, neq; modo in una uocē hanc exigo diligentiam sed in longiore oratione etiam oportebit amphibolā & metaphoras enarrare, priusquam de rebus litigare incipias.

Secunda forma est diuisio generis in species, quæ quidem per differentias, uel per accidentia discerni solent, ut si animal diuidas in hominem ac pecudes, differentie erunt adhibendæ, quæ hominem a pecudibus discernant. Ita cum ius diuidunt in ius naturæ ac ciuile, quærendæ sunt differentie seu accidentia, quibus pro differentijs utimur, quæ has species discernant. Est enim ius naturæ sententia de moribus, diuinitus inscripta mentibus hominū, cui omnes homines natura cogit assentire, ut furtum est puniendum. Ius ciuile est sententia, cui non omnes homines naturaliter assentiuntur, Sed

D I A L E C T I C A.

certa ciuitas probabili de causa sequitur, ut sus-
pendendus est.

Tertia forma est, diuidere totum in membra,
hanc Cicerō proprie partitionem scribit uocari,
cum totum quasi in membra discribitur, ut si cor-
pus diuidas in caput, thoracem, uentrem, manus,
pedes. Si Philosophiam partiarius in scientiam
loquendi, inquisitionem rerum naturalium, et
præcepta de moribus. Si religionem partiarius in
fidem, et bona opera. Sic in oratione sæpe par-
tes toti subijcimus, ut cum Phoenix dicebat se præ-
positum esse Achilli, ad docendū eam omnia digna
laude, deinde partes commemorat *μὴ θωπ τε φη-
τῆς ἐμεῖοι περὶ τῆς αὐτοῦ ἐργασίας*. Id est, eloquen-
tiam qua sapienter consuleret Reipublicæ, et alias
uirtutes iuste, fortiter, moderate agendi. Et Virgi,
cum ciuitatem describit partes recitat. Iura Ma-
gistratusq; legunt, sanctumq; senatum, ita sæpe in
loquendo cum ex uno uerbo res intelligi possit,
tamen cum eam in membra partimur, res fit illu-
strior.

Quarta forma est quam Enumerationem pro-
prie uocant, cum subiectum partimur in acciden-
tia, ut cum dico Cæsarem tum præcipuum orato-
rem tuum

P H I L I P. M E L A N C H.

rem, tum Imperatorem summum fuisse. Vtus est
hac forma Cicerō pro lege Manilia, et magnam
utilitatem habet perspicere quam multa ac uaria
accidentia hæreant in uno subiecto, sicut apud
Homero enumerantur Agamemmonis uirtutes,
*ἔμφοτερον βασιλευς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ'
ἔχκευκτες*. Nam ille demum princeps laude
dignus est, qui et artes domi regendæ Reipublicæ
tenet, et iure, legibus, iudicijs, civilem tranquilli-
tatem ac disciplinam conseruat, et foris armis a
Republi. arare uim hostilem potest. Ita multi-
plices boni principis laudes enumerauit Homerus
in hoc uersiculo, quo tantopere ferunt Alexan-
dram delectatum esse, ut semper in ore habuerit.

D E M O D O E X P L I C A N D I

simplicia themata, et quomodo sit uten-
dum his præceptis, quæ hactenus
tradita sunt,

Hactenus uocum uarietatem ostendimus, et
propemodum classes descripsimus, in quas singula
referri debeant, et formas definiendi ac diui-
dendi tradidimus. Nunc monstrabimus quomodo

E S hæc

D I A L E C T I C A.

hæc præcepta ex schola, & ex umbra in lucem ac uelut in aciem proferenda sunt, & quomodo his præceptis utendum sit, quibus si quis non didicerit uti, is sciat se in eis cognoscendis inanem operam sumpsisse, non aliter atq; frustra sibi miles arma comparauerit, quibus uti nequit. Patet autem in omni sermone hominum usus huius partis latissime. Etenim in omni fere congressu hominum quæri ac dubitari de alicuius certæ rei natura, causis ac partibus solet, Doceri autem nulla res ac ordine explicari potest, nisi adhibeatur Dialectica. Tradiderunt autem autores, ut cū aut docere aliquid alios, aut discere ipsi uolumus, aut iudicare aliqua de re certas quæstiones sequamur, quæ admoneant quid in uniuscuiusq; nominis explicatione requirendum sit, quæq; tanquam Mercuriales statuæ in docendo uiam indicent. Et facit Aristoteles in. 2. libro ὁστὸν ἀναλυτικόν, ubi docet exacte examinare & excutere id de quo dubitatur, quæstiones quatuor.

An sit, ut sint ne Pygmæi, sint ne Cometæ. Quid sit, ut quid pygmæi sint, homines an bestiolæ, quid Cometa sit, accensus ne uapor, aut stella, ut & Lucanus uocat, crimemq; timendi Sydris.

Quod

P H I L I P. M E L A N C H.

Quod sit, non est interrogatio, sed ad circumstantias pertinet, & significat, quod tribuantur ei de quo loquimur, scilicet, loquantur ne pygmæi, qua figura sint, quo colore, qua magnitudine. Aristotelis interpres, ita explicat q̄ sit, ὅτι πᾶσι χορηγῶν κατηγορῶν, id est, docet quod aliquid themati tribuatur.

Quare sit. Cum causæ rei quæruntur, ut ex cuiusmodi uapore constet Cometa, quibus ex causis tam pestilens uapor contrahatur. Nos Aristotelis propemodum uestigijs insistentes, res ab eo mutuabimur, tantum uerbis utemur ad nostrorum hominum captum magis accommodatis. Sunt itaq; quæstiones quatuor.

Quid res sit,

Quæ causæ sint,

Quæ partes,

Quæ officia, seu qui effectus.

Est autem forma loquendi Dialectica obseruanda, quoties quid sit res quærunt, ut sciamus de definitione interrogari. Et quia primum in omni artificiosa disputatione definitio tradenda est, ideo prima quæstio est quid sit, sed antequam definiamus con-

D I A L E C T I C A .

mus constitui de ambiguis uocabulis debet, qua significatione in nostra causa usurpentur, id quia supra monuimus, hic repetere uerbosius nolui. Frustra etiam queras quid res sit, nisi antra an sit, animaduertes, ut si constet pygmeos esse, tum demum quid sint queri solet, sed quia de hac questione saepe ex experientia seu testibus non ex arte aliqua constituitur, a nobis praetermissa est. Primum igitur in accurata disputatione, queratur quid res sit, ut si uelis excutere quid sit uirtus, hic tibi statim praediacamenta in consilium adhibenda sunt, querendumq; in quo ordine nomen uirtutis positum sit, & mediocris cuiusdam usus est uidere utrum sit substantia, an quantitas an qualitas, an relatiuum, & cum deprehenderis in qua classe sit, genus proximum exarpe, erit itaq; in qualitate uirtus, & proximum genus habitus. Nonnihil promouisti deprehenso genere, sed rem procul adhuc arnis, quare & differentia querenda est, sed ut in substantijs saepe pro differentijs multa accidentia in unum cumulum congerimus, ita accidentium differentias petimus a subiectis, & officijs. Est itaq; uirtus habitus uoluntatis, quia in ea animi parte haeret, absoluit

autem

P H I L I P . M E L A N C H .

autem differentiam proprium officium eius, ut uirtus est habitus uoluntatis qui inclinat ad agendum secundum rectam rationem. Habes definitionem quam tamen melius intelligitur cum etiam causis perspexeris, quia in ipsis etiam definitionibus causae subinducuntur, & unaquaeque res tum demum cognoscitur cum causas perspeximus. Est itaq; causa efficiens uirtutis, animus seu uoluntas quae cum consilio intellectus, seu rectae rationi obtemperat, gignit actiones honestas, quas cum saepe iterat, parit sibi habitum seu esse, sicut cera mollior fit diu multumq; tractata, Sunt enim in animo duo officia, iudicare, id intellectui tribuunt, & prosequi aut fugere quae intellectus ostendit, hoc posterius uoluntati tribuunt. Neq; tamen satis est ad efficiendum firmum habitum habere communia instrumenta, scilicet iudicium & uoluntatem, sed oportet in uoluntate etiam esse naturales quosdam impetus, qui uehementer incitant animum ad uirtutem. Sicut eximius Musicus fieri non potest, nisi singularis quidam & naturalis impetus ad Musiciam rapiat, nec satis est aut uocem mediocre aut aures habere. Nec Felix Poeta effici potest, nisi peculiaris uis ingenij ad poetiam

Iuxta aristot.
No est ratio
7. causas cognoscit

similitudo

Quaeritur
an sit uirtus
ex parte
an ex parte
an ex parte
an ex parte

D I A L E C T I C A.

poeticen rapiat, nec satis est nosse syllabarum
mensuras, quemadmodum et Horatius inquit. Tu
nihil inuita diæ faciesue Minerva. Sic ad perfe-
ctam uirtutem efficiendā ille singularis impetus in
animis requiritur, quem philosophi & petas
teles et alij uocarunt. Porro ut uersus etiam
faciunt quidam quoquo modo, et canunt quidam
sine naturali motu, ita quedam imperfecta uir-
tus in ijs esse potest, in quibus philosophi & petas
aut desunt aut languidiores sunt. Loquimur
autem non de religione, sed de civilibus uirtutibus
quas hominis animus efficere potest per sese, seu
ad quas efficiendas habemus liberum arbitrium.
Materiam accidentia non habent ex qua fiant,
itaq; de uirtutis materia non est querendum, sed
improprie uocant materiam circa quam uersa-
mur, aut in qua aliquid hæret, sicut aut Medicina
uersatur circa morbos, uel depellendos, uel aruen-
dos, ita uirtus uersatur circa affectus uel guber-
nandos uel reprimendos, et circa contractus, cir-
ca motum, statum, cogens uoluntatem recte ratio-
ni obsequi. Hæret autem in animo uirtus sicut in
pariete color, Ipsa accidentia formæ sunt, quare
et de forma non admodum queri solet, Finalis
caussa

PHILIP. MELANCH.

caussa est officium virtutis, cogere animum obsec-
qui recto iudicio, sunt autem et fines alij remotio-
res, tranquillitas in vita, Nam et hanc virtutis par-
tem scriptum est, qui fecerit hac illuc in eis. Com-
mitantur virtutem etiam opes, honores et similia, Affirma sunt
quæ congrere iam ad Rhetorem magis pertinet
quam ad Dialecticum. Nam Dialectico satis est
causas et naturam rei peruidisse. Reliquum est
ut vel partes vel species virtutis reansecamus,
Omnia enim uocabula, in quibus multa contineri
existimantur, tum demum recte intelliguntur
cum membra aut partes reansecueris, ut enim cor-
poris naturam non nouit medicus, nisi singula
membra ut in dissectione monstrari solent, con-
templatus fuerit, ita generalia uocabula nisi in spe-
cies aut partes distribuuntur, obscura sunt, sic
enim et in quotidiano sermone cum initio generali
propositione aliquid comprehendimus, ut fiat ma-
gis perspicua res, species adiungimus, ut cum Flora,
Ebrietatem generali uerbo culpasset. Quid non
ebrietatis designat, species enumerat, opera recte
dit Spes iubet esse ratas, in proelia trudit inermem
et c. Sunt igitur et virtutis species enumerandæ.
Porro generum species per differentias colliguntur
ut supra docuimus, Differentiæ uero accidentium
aut a sub

D I A L E C T I C A .

*Ita de contractu
aut a materia* aut a subiectis, aut a materia circa quam uersantur, aut ab officijs petuntur. Porro uirtus, omnis uersatur aut circa contractus, aut circa uoluptates, aut circa metus, aut dolores. Iusticia est quæ circa contractus & omnium rerum & officiorum commutationem, in hac uitæ societate uersatur. Modestia seu temperantia, uoluptates moderatur. Fortitudo dolores depellit, & ne quid turpiter metu coacti faciamus, constantiam retinet. Horum si quis partes etiam requireret, ostendi iam formas in prædicamentis, unde hauire cætera poterit.

Nasætur mihi opus longius Iliade, si omnia persequi uelim. Sunt autem in omnium manibus libelli Ciceronis de officijs, quos qui diligenter legerit, animaduertet eorum oeconomiam ad hæc Dialecticorum præcepta quadrare. Primum enim officium definitur, & nomen explicatur. Est enim actio uirtutis, subiiciuntur deinde species officia ex prudentia, iustitia, fortitudine, modestia tracta, & ex eo libello omnes uirtutis species, si quis explanationem longiorem desiderat, cognosci possunt. Nobis hoc in loco satis est monuisse & generali

P H I L I P . M E L A N C H .

generalia nomina sint enumeratione specierum explicanda.

Postremus locus est qui sunt effectus. Porro quoties inter causas de fine queritur, scias de officio seu effectu questionem esse, ut medicina finem esse dicimus morbos depellere, idem adpellare liceat officium seu effectum medicine. Nam etiam si non respondeat euentus, tamen medicine munus est & officium, curare. Et recte dixerunt ueteres Dialectici uerba in definitionibus potentiam significare, non euentum, ut cum finem esse dicimus medicine curare, intelligas potentiam quandam esse quæ adhibetur curationis causa, seu cum finem Rhetoricas esse dicimus persuadere, intelligas adhiberi eam ad persuadendum, etiam si secus eueniat. Cum autem supra uirtutis finem ostenderimus, nihil opus est nunc de effectu seu officio multa dicere. Est enim seu finis, seu effectus, seu officium cogere hominem ut rationi obtemperet. Deinde parit multa uitæ commoda, nam quanquam aliquando boni fortunam iniquiorem habent, tamen cum Deus eis bona promiserit, non dubitare debent

Philosophus est genus et proprietas Philosophia. In duodecim libris

DIALECTICA.

debent quin diuinitus defendantur et tegantur.
Hæc si quis Rhetoriæ uelit exaggerare, possit col-
lationem instituere eorum malorum quæ impro-
bis impendent. Videmus enim diuinitus euenire,
ut semper insignia flagitia insignes poenæ comi-
tentur, id quod testantur quotidiana supplicia ho-
micidarum, quia nunquam impune est cædem fe-
cisse. Testantur idem miserabiles exitus Tyran-
norum tam frequentes, ut etiam Poeta scripserit.

Ad generum Cereris sine cæde et uulnere pauci.
Descendunt reges, et sic a morte Tyranni.

Secundum hanc amplificandi rationem tum in
Tropicis Dialectici, tum Rhetores prolixè tra-
dunt, quæ cum accesserit ad definitionem, et
illam breuem explanationem uirtutis, magnam
haud dubie lucem ei adfert. Neque enim iste
Rhetoricus adparatus inanis quidam fucus est,
sed utilitatis causa repertus est, ut propius osten-
dat oculis nostris causam, de qua differimus, non
aliter atque uiui colores in pictura rem uerius re-
presentant quam umbra extremis lineis circum-
ducta.

LIBER

PHILIP. MELANCH.

LIBER

SECUNDVS
DE PROPOSI-
TIONE.

PROPOSITIO EST

oratio inductiua, et per-
fecta, uerum aut falsum
sine ambiguitate signifi-
cans, ut Cæsar non est in-
re occisus, Virtutes non
possunt a se mutuo diuelli,

quin simul omnes in aliquem cadant. Nobis
pueris exigebatur puerilis quedam diligentia,
ut propositio ex uno nomine et ex uno uerbo fi-
ret, ut, homo currit, id tamen non reprehendam,
tamē ita intelligi uelim, ut etiam si pluribus uocabu-
lis oratio constet, tamen propositio adpelletur,
si tamen una quedam et certa et inductiua, ut
Grammatici dicunt, sententia sit, qualis hæc est,
Ingenuas didicisse fideliter artes,
mores nec sinit esse feros.

Emolli-
Varie
autem

F. V.

Deinde hic lib-
er quoniam de
nec uerborum
oratio et per
fecta.

Quid sit
propositio

Caro Cario
Nec enim
fieri qui sit in
propositione

e appellatione pro-
positionis

D I A L E C T I C A .

autem sunt appellationes propositionis, nam pro-
nunciatum uocauit & Cicerō, & proloquium alij
uocauerunt. Ego in tradendis artibus in primis
noerre existimo ambitionem eorum qui studio no-
uitatis sine graui causa a ueteri consuetudine di-
scedunt. Cum, autem apud Latinos propositionis
uocabulo usi sint Cicerō & Quintilianus, libenter
eandem uocem & nos retinuimus. Cicerō pro-
nunciatum ideo uocat alicubi, quia Aristoteles in
libro *de interpretatione* uocat propositionem *λογον*
ἀποφαντικόν, id est, orationem qua decernitur
seu fertur sententia aliqua de re. Nam *ἀπο-*
φαίνειν greci dicunt pronunciare, ideo Aristo-
telēs *λογον ἀποφαντικόν* sive *ὁν πᾶς ἀλλ’*
ἐν ᾧ ἀφαιρῶν ἢ ἐν ᾧ ἐσθαι ὑποφάσκει. Stoici
uocauerunt *ἀφαιρέσις*, quod nos propositionem dici-
mus, sed id nouum est, & alienum a consuetudine
greci sermonis ueteri, ut plerūq; alia commenta-
tia Stoicorum uocabula. Hec annotanda esse
duximus ut quidam Ciceronis loci melius intelli-
gerentur.

DE UTILITATE

huius partis.

Est autem

P H I L I P . M E L A N C H .

Est autem hoc loco de usu propositionis nobis
aliquanto copiosius dicendum, quāquam id inter-
pestium in ipso huius libri vestibulo uideatur, *Correctione*
sed ut melius intelligi posset, quæ utilitas ex hac
parte Dialecticæ petenda sit, statim initio iudica-
uimus usum eius ostendendum esse. Vulgare pro-
uerbium est. Laudat uenales qui uult extrude-
re merces. Itaq; & ego cum hanc partem ope-
ris diligenter cognosci a lectoribus uelim, utilita-
tes eius uel amplissimis laudibus uehere cupiam. *ad auctoritate*
Est autem hæc præcipua, quod in omni controuer-
sia, in omni scripto, in omni negotio, in omni Epis-
tola, constituenda nobis est aliqua propositio, in
qua eius negotij de quo loquimur summam com-
prehendamus. Id non tantum Dialectici præci-
piunt, sed de ratione proponendi multo diligen-
tius etiam Rhetores præceperunt. Nec nulla
caussa est cur tam accurate de hac re præcep-
rint, quia multos uideas, qui cum loquuntur, nun-
quam constituunt, nunquam significant qua de re
loqui uelint. Alij etiam cum proposuerunt sic
obliuiscuntur instituti, tanquam nominis sui, ut
cum amphora ceperit institui, non raro cur-
rente rota, quemadmodum Horatius inquit, urceus
exeat, *Exemplum*

D I A L E C T I C A.

Sermones exiles

exeat, ita sit ut eorum oratio, quia nusquam co-
hæret, prorsus non intelligatur. Iam quid in iu-
dicandis aliorum scriptis intelligent isti, qui non ex
longa oratione aliquam certam propositionem col-
ligunt, qui non ad unam propositionem uelut ad
statum, ut Rhetores uocant, seu caput, omnia
argumenta referunt. Proinde latissime patet
usus huius partis. Neq; perspicue scribing un-
quam, neq; aliena scripta recte intelligent, qui
non unam aliquam certam propositionem ex tota
disputatione exerpent, quæ rei summam & to-
tam causam continet, ut in Miloniana oratione,
Milo iure occidit Clodium. In Rosciana,
Roscius non occidit patrem. In Epistola Pau-
li ad Romanos, iustitia coram Deo non sunt hu-
mana merita, sed iustitia coram Deo est credere,
quod propter Christum recipiamur in gratiam pa-
tris. Si quis ad hunc modum ex unaquaq; con-
trouersia exerpserit propositionem, in qua sum-
ma negotij insit, & ad quam referri omnia argu-
menta debeant, is demum sciet uti hac parte Dia-
lecticæ. Plinius alicubi primum scriptoris offi-
cium esse existimat, titulum instituti operis saepe
legere seque identidem, interrogare quid cœpe-
rit scribere. Vidit enim multos argumenti obliu-
scere.

P H I L I P. M E L A N C H.

non immorari inchoata materia, ita & in iudi-
candis aliorum scriptis, permultos uidemus ni-
hil minus animaduvertere quam quid autores quos
interpretantur, docere susceperint, nec fere un-
quam aut titulum aut consilium auctoris in enarra-
do meminisse, id plerumq; imperitis Dialecticis
accidit, periti uero ærunt, ut Cicero inquit, ubi
sit & cuiusq; controuersie statum seu summam
deprehendere norunt, & in explicando quæ uia
ingredienda sit, quis cursus tenendus, quis por-
tus petendus uident. Neq; uero tantum in longa
controuersia propositio queritur, in qua summa
rei uertitur, sed singulæ argumentationes resol-
uendæ sunt, donec earum membra, hoc est, sim-
pliciſſimas propositiones deprehenderit. Nam
aliter de longiore syllogismo iudicari non potest, ni-
si detracto ornatu orationis nuda eius membra
coniungantur, & introspectantur. Aristoteles
ἁπλῶς τὰς ἀποδείξεις suos libros inscripsit, quia resolvere
ad hunc modum & iudicare argumenta docet, ut
posterior pars orationis ἀπὸ τοῦ ἀποδείξεως, fere to-
ta in hoc syllogismo consistit. In consilijs
publicis honestas uel cum periculo sequenda
est. Demosthenis consilia quamuis periculoſa
fuerint, honesta fuerunt, Ergo Demosthenes

D I A L E C T I C A.

non est reprehendendus. Postquam hoc modo longe illius orationis membra oculis subiecta fuerint, tota causa iudicari facilius poterit. Sciendum autem est & hoc, indicatiuas orationes certissimam sententiam parere, & solas significare uerum aut falsum, ideo placuisse autoribus ut hæ solæ propositiones dicerentur. In suasorijs matris uidentur existere, imperatiuæ propositiones, ut suscipe bellum Cæsar aduersus Turcas. Sed hæ quoq; in indicatiuas mutari possunt in tertia persona, ut Cæsar debet suscipere bellum aduersus Turcas.

D V P L E X P R O P O S I T I O.

Categorica una oratio est, seu ex uno nomine, & uno uerbo conflata, ut Cæsar non est iure interfectus, sic uocatur, quia unum quiddam uni rei tribuitur.

Hypothetica duæ orationes sunt, coniunctione, copulate, ut, si fortuna uolet, fiet e Rhetore consul, si Asinus uolauerit, erit alatus, de hoc genere propositionum infra dicemus. Nunc categoricæ tractandæ sunt, quarum naturam qui cognouerit,

P H I L I P, M E L A N C H.

gnouerit, facile iudicabit de hypotheticis, quæ nihil aliud sunt quam duæ categoricæ consutæ

P A R T E S P R O P O S I T I O N I S.

Grammatici de partibus propositionis consueverunt, nam ab his nomina & uerba mutamur. Prior pars nomen est, Aristoteles uocat subiectum, ut Cæsar. Posterior pars, uerbum, ut Cæsar uicit Gallos, id prædicatum uocant, quia nomini tribui aliquid significat. Neq; tamen uerbis tantum utimur sed etiam nominibus, quæ tamen per uerbum substantiuum adtexenda sunt subiectis, ut Modus est pulcherrima uirtus. In huiusmodi propositionibus uocant uerbum substantiuum copulam, quia prædicatum cum subiecto copulat.

D I U I S I O P R O P O S I T I O N U M.

Aliæ sunt affirmatiuæ, aliæ negatiuæ. Affirmatiua est quæ constituit seu pronunciat aliquid adesse subiecto, ut Cæsar est clemens. Negatiua, quæ aliquid subiecto adimit, ut Pompeius non

F S uicit

D I A L E C T I C A.

aitit Cæsarem, Non facile est æqua commoda mente pati. Obseruent autem pueri tum de mum esse negatiuam propositionem, non cum in periphrasi subiecti aut prædicati negatio est, sed cum principali uerbo additur. Neq; enim negatiua est. Odi sapientem qui sibi non sapit. Ea philosophia quæ non docet uirtutem maxime expetendam esse, officit moribus. Neq; hæc negatiua est. Nemo non in alienis uitijis iudicandis oculatior est, quam in suis. Neq; est quisquam quem non in aliqua re uidere Suffenum possis. Est autem a Grammaticis petenda natura negatiuum.

SECUNDA DIVISIO.

Propositionum aliæ sunt uniuersales, aliæ particulares, aliæ indefinitæ, aliæ singulares. Vniuersales, ubi subiectis præponuntur particule uniuersales. Est autem Grammatica consulenda quæ sint uniuersales particule, omnis, nullus, nemo, quilibet. Omnes mutationes Rerum publicarum sunt periculose. Crede mihi stultus nemo in amore sapit. Particularis est, ubi subiecto

P H I L I P. M E L A N C H.

iecto præponuntur particularia signa. Quidam aliquis, quidam non. Quidam Germani colunt literas. Quidam Germani non sunt bibuli. Indefinitam propositionem Valla contendit uniuersalem representare, neque ab re. Nam indefinita est non quælibet propositio sine signo uniuersali aut particulari, Sed ea demum, in qua uniuersæ speciei aliquid proprie tribuitur, ut Virtus est preciosior pecunia, Anima est immortalis. Ira furor breuis est. Nescia mens hominum fati fortisq; futura. Et seruare modum rebus sublata secundis,

Singularis, in qua subiectum est proprium nomen, seu indiuiduum, ut, Marcus Ciceron est Orator, seu hic homo est amans pacis.

TERTIA DIVISIO.

Propositio uera est, quæ cum re quam significat consentit, ut Cælum semper mouetur. Pium est defendere præsentem statum Reipublicæ, leges et religionem aduersus Turcas. Falsa est quæ a rebus dissentit, ut Sol est bipedalis. Stelle dicuntur

Q V A R T A

D I A L E C T I C A . Q U A R T A D I V I S I O .

Sunt item aliæ propositiones necessariæ, aliæ contingentes. Necessariæ sunt quando genus seu differentia, seu proprium, seu tota definitio tribuitur definito, ut Homo est animal rationale, seu quod loqui potest. Religio est time re Deum, & credere Deo. Gratitude est iustitia, reddens benemeritis gratiam, uel reddens officium pro officio. Contingens est, quando accidentia subiectis tribuuntur, ut cum diuersorum prædicamentorum uocabula coniunguntur, ut Lapis est albus, Cælum mouetur, Aqua calet, Aeneas uicit Turnum. Quamquam quod præterijt mutari non possit, & quæ sunt, cum sunt, ut ait Aristoteles, esse necesse est, tamen materia ipsa talium propositionum contingens dicitur, quia accidentia sunt extra subiecti substantiam. Itaque poterat fieri, ut non uinceret Turnum Aeneas. Quare non necessaria ueritas est propositionum, in quibus accidentia subiectis tribuuntur. Genus autem & differentia & proprium cum definito seu specie, ita coherent, ut diuelli non possint. Proinde, &

Plato

P H I L I P . M E L A N C H .

Plato Ideas, quas uocat, perpetuas esse scribit, quia nihil aliud sunt, nisi eiusmodi propositiones, seu imagines rerum ac definitiones, quas mens, cum intuetur, animaduertit aliter se habere non posse. Quoties enim de homine cogitamus, talem eius imaginem concipimus, quod sit animal quoddam rationale, quod loqui possit. Nam posse loqui, proprium est, & hæret in hominis natura necessario. Loqui uero, si nihil nisi euentum significat, accidens est, δυνάμεις proprium est, Euentus seu actus, accidens.

D E O P P O S I T I O N E .

Cum hæc Dialecticæ pars tradat artem in dicandi, quid uerum quid falsum sit, necesse fuit etiam monere, quæ propositiones, quomodo inter se pugnent. Neq; uero est ullum maius peccatum in dicendo, quam pugnantia dicere, aut non animaduertere. Oppositionem uocant, cum duæ propositiones, in quibus eadem subiecta & prædicata sunt, dissentiunt. In primis autem ἀμφοτέρωθεν αὐτοῖς ἐναντία ἐστιν ἐν ὁποῖοις. Neq; enim inter se dissentiunt istæ, Christiani liberi sunt

sunt

D I A L E C T I C A

sunt, Christiani non sunt liberi. Si in altera propositione libertatem ciuilliter intelligas, in altera μεταποικίωσ, Sic est ἀμφιβολον nomen seruitutis, Nolite fieri serui hominum, Et si seruus uocatus es, non sit tibi cura. Numerant species oppositionis has. Contrariæ sunt duæ uniuersales, quarum altera affirmatiua est, altera negatiua. Hæ nunquam simul ueræ esse possunt, falsæ esse possunt si sint ambæ in contingenti materia, ut Omnes stellæ sunt maiores terra, Nulla stella maior est terra. Omnes homines sapiunt. Nulli sapiunt.

Subcontrariæ, duæ particulares, quarum altera affirmatiua est, altera negatiua. Hæ simul ueræ esse possunt in contingenti materia, ut Quidam homines sapiunt. Quidam non sapiunt. Quædam stellæ sunt maiores terra. Quædam stellæ non sunt maiores terra. Contradictoriæ sunt, aut uniuersalis affirmatiua, aut particularis negatiua, aut duæ singulares, ut Plato sedet, Plato non sedet. Contradictoriæ accurissime inter se pugnant, nec unquam simul, aut ueræ aut falsæ esse possunt. Subalterne non dissentiant, sunt

P H I L I P. M E L A N C H.

sunt enim particulares sub uniuersalibus positæ, quæque in argumentando colligi ex uniuersalibus possunt, ut, Omnes homines sapiunt ergo Germani sapiunt.

Omnes stellæ sunt maiores terra	Contra- riæ.	Nulla stella est maior terra.
------------------------------------	-----------------	----------------------------------

Subalterne.	Contra- dictoriæ.	Subalterne.
-------------	----------------------	-------------

Quædam stella est maior terra	Subcon- trariæ.	quædam stella non est maior terra.
----------------------------------	--------------------	---------------------------------------

D E C O N U E R S I O N E.

Con

· D I A L E C T I C A .

Conuersio propositionum duplex est, Prior simplex dicitur, cum ita uertitur propositio, ut eadem signa mancant, id accidit in uniuersali negatiua, ut, Nullus homo est lapis, Nullus lapis est homo. Nullus Christianus est conuitiator, Nullus conuitiator est Christianus. Et in particulari affirmatiua, Quidam Monachi sunt pii, quidam pii sunt Monachi.

Altera forma est conuersio per accidens, cum non manent eadem signa, sed iuxta subalternarum naturam ex uniuersalibus particularia colliguntur, id accidit in uniuersali affirmatiua, ut, Omnis homo est animal, quoddam animal est homo. Sunt autem hae formae conuertendae propositionis non prorsus inutiles, et propemodum argumentorum uia usurpari possunt. Alicubi enim conuersione uel ad probandam, uel ad illustrandam propositionem, aliquam subobscuram utimur, ut omnes fortunati insipientes rursus incidunt in aduersam fortunam, Ergo quosdam qui ex secundis rebus in aduersas inciderunt, uerisimile est stultos fuisse, et nescisse modum tenere in secundis rebus. Est et uidere in-

0011

P H I L I P . M E L A N .

conuersionibus in signis negatiuis uim maiorem esse quam in affirmatiuis, signa enim affirmatiua in uniuersalibus non possunt repecti, negatiua repectuntur, ut, nullus Christianus est conuitiator, nullus conuitiator est Christianus. Neq; uero late patet usus conuersionum, sed quoties ea uti uolumus, communis consuetudo sermonis consulenda est, a qua nunquam discedere Dialecticus debet. Etenim si Dialectica perspicua docendi scientia est, planum et usitatum sermonem a grammatica mutuari debet.

Hic etiam de equipollentijs praeperunt, quae signa inter se consentiant, ut si dicas, Nemo non amat pecuniam, habebit ea propositio uim affirmatiuae uniuersalis, omnes amant pecuniam. Nos ex grammaticis scholis hanc signorum uim et mutationem adferre ad Dialectica puerum debere censemus. Peculiaria etiam praecepta de modalibus propositionibus tradita sunt ab Aristotele, uocat autem modales in quibus haec uoces ponuntur necesse, possibile, impossibile ut Christianos necesse est multa pati. Ego has non puto separandas esse ab eo genere categoricarum quod hactenus tractauimus, si quis tamen earum naturam diligentius excutere

G

uolet,

DIALECTICA.

uollet, Aristotelem consulat. Nos qui ita tra-
dere Dialecticam instituiimus, ut usum artis indica-
remus, quantum hoc loco fieri potest, ea tantum
præcepta complexi sumus, quæ sepe usuueniunt,
argutias quarum non admodum usus est, libenter
prætermisimus, quia non ad aliquam ingenij osten-
tationem, sed ad utilitatem iuuenum hæc
scripsimus, qui ita facillime percipi-
ent hanc artem si non onera-
buntur immodicis præcep-
tis, et in legendis ora-
tionibus disertorum
hominum uidebunt
usum præcepto-
rum, eaq; in
scribendo
et docendo experientur ipsi.

LIBER

PHILIP. MELANCH.

LIBER

TERTIVS.

DE ARGVMENTA-
TATIONE.

VT AB EXIGVIS
fontibus orta flumina, sub
inde crescunt, ita artes om-
nes a paruis principijs ma-
nantes, paulatim latius uia-
gantur, et sui usum magis
ostendunt. Nam cum hac
tenuis tanquam angusto al-
ueo adhuc fluens Dialectica, tenuia quadam præ-
cepta de simplicibus uocibus, deq; propositioni-
bus tradiderit, nunc cum de Argumentatione præ-
cipere incipit, latissime patet. Hic primum est ex-
necre, quæ uis, et quanta utilitas sit Dialecticæ,
cum in omni oratione argumentatione utamur;
G ij necq;

D I A L E C T I C A .

neq; de argumento ullo recte iudicare possint huius artis imperiti, & nulla controuersia sit, quæ non sit confecta argumentis, quid intelligent hi, qui non norunt argumenta iusto ordine connectere, aut uidere quo modo singula membra cohererant. Mihi quidem tanquam cæca nocte nauigantes, nullam certam sententiam isti tenere posse uidentur, qui ad lectionem cuiuscunq; scripti, hoc instrumentum non afferunt. Non mediocris est negotij sentire, ubi totum argumentum quis recitet, ubi partem eam quæ erat infirmior dissimulauerit. Hæc qui non animaduertit, eum sæpe falli necesse est, sæpe etiam inscruntur argumentis Rhetorica schemata. Ornatus autem, quanquam propositum reddat illustrius, tamen cum de argumento iudicare uoles, detrahendus erit. Et argumenti membra, tanquam nuda ossa intuenda erunt ut uideas an satis firma sint. Sæpe autem decipiuntur & obruuntur auditores copia orationis ut assentiantur incertis, eaq; satis firma esse ducant, cum exerpere nuda argumenta ex oratione non possunt, sic Demosthenes uicit Aeschinem quanquam in deteriore causa. Est enim hic syllogismus, In consilijs publicis honestas sequen-

da

P H I L I P . M E L A N C H .

da est, ego honestatem secutus sum, igitur recte consului. Miras autem tragedias agit, tum in maiore tum minore amplificanda, & orationis impetu iudicum animos perturbat, & in suas partes pertrahit, commemorat exemplum Cyrili, quod illum una cum uxore lapidibus obruerint Athenienses, quanquam utiliter consulentem quia utilitatem præposuisset honestati, & consulisset ut Athenienses dederent se Persis. Addit etiam uim minori per collationem, nihilo feliciores esse eos qui se cum Philippo coniunxerunt. Item miserrimam fuisse futuram seruitutem præterquam quod turpis esset &c. Hæc tamen omnia si quis ad Dialecticam reuocet, infirma sunt, quia maior ita uera est, honestatem esse precipue spectandam, ut si multa sint honesta, delectus quidam habeatur honestorum, eaq; sequamur quæ minimum habent periculi. Nam etiam si erat honestum Athenis ulcisci iniurias a Philippo acceptas, tamen id periculosum erat, itaq; quod proximum erat, faciendum fuit, ut pax redimeretur sine turpitudine, & sine publico periculo. Huius generis innumerabilia exempla quotidie animaduertere licet, ubi copia orationis perstringit oculos

G iij

legentium

DIALECTICA.

legentium, ut pro artis inerta amplectantur.

Proinde in omnibus longis causis hoc faciendum est, ut ad Dialecticam argumenta omnia exigantur, et nuda considerentur, ut iudicari de eis rectius possit. Neque uero in oratione omnes uersus ad præcepta Dialecticæ exigere debent, sed ars quedam est uidere argumenta quibus una quæque causa nititur, hæc sunt ad Dialecticæ formas adstringenda. In ornatu seu explicatione argumentorum similis diligentia nullo modo requirenda est, id et Quintilianus monuit, quem locum, cum doceat et quis sit Dialecticæ usus, et quatenus ea sit utendum, duxi adscribendum esse, ut ediscerent omnes studiosi. Sic autem ait Quintilianus libro quinto, Namque ego ut in oratione syllogismo quidem aliquando uti nefas non duco, ita constare totam, aut certe confertam esse aggregationum et enthymematum stipatione minime uelim, Dialogis enim et Dialecticis disputationibus erit similior quam nostri operis actionibus, quæ quidem inter se plurimum differunt. Namque illi homines docti et inter doctos uerum querentes minutius et scrupulosius scrutantur omnia, et

PHILIP. MELANCH.

ad liquidum confessumque perducunt, ut qui sibi et inueniendi et iudicandi uendicent partes, quarum alteram *τοτικὴν* alteram *κρίτικὴν* uocant. Nobis ad aliorum iudicia componenda oratio est, et sæpius apud omnino imperitos, atque aliarum certe ignaros literas loquendum est, quos nisi delectatione allicimus, et uiribus trahimus, et nonnumquam turbamus affectibus, ista quæ iuxta ac uera sunt tenere non possumus. Locuples et speciosa uult esse eloquentia, quarum nihil consequetur si conclusionibus certis et crebris, et in unam prope formam cadentibus concisa, et contemptum ex humilitate, et odium ex quadam seruitute, et ex copia faciem, et ex amplitudine fastidium tolerabit. Feratur igitur non semitis sed campis, non uti fontes angustis fistulis colliguntur, sed ut latissimi amnes totis ualibus fluat, ac sibi uiam si quando non acceperit, faciat. Nam quid illa miserius lege, uelut præformatis infantibus literas prosequentiam et ut greci dicere solent, quem mater amictum dedit sollicite custodientium, propositio et conclusio, ex consequentibus, pugnantibus. Non inspiret, non augeat, non mille figuris uariet, ac uerget, ut ea nasci et ipsa prouenire natura, non manu facta.

DI A L E C T I C A.

facta, & arte suscepta magistrum fateri ubiq; uideantur. Ita Fabius monet in oratione, liberior disputandum esse, sed cum iudicare de causa uoles, ornatus argumentis detrahendus erit, eaq; iustis formis syllogismorum illigare oportebit.

Argumentatio est ratio probans institutam propositionem de qua ambigebatur. Nam omnis probatio ad propositionem ut supra dixi de pronuntiato, dirigenda est tanquam ad scopum seu metam ut eam certius efficiat.

Sunt autem species argumentationis quatuor, Syllogismus, Enthymema, Inductio, & Exemplum, sic enim numerantur, & nos a uulgari consuetudine non discedere decreuimus. Hic autem monendi sunt adolescentes duplicem esse de argumentatione questionem, alias enim de materia argumentorum præcipitur, a quibus rebus in unaquaq; causa trahenda sint argumenta, ut cum dubitatur de cæde C. Cæsaris, iusta sit an iniusta, unde argumenta haurienda sint quæ probent esse, iniustam, aut secus. Alias de forma argumentorum præcipitur, uidelicet inuenta materia

P H I L I P, M E L A N C H.

ria qua forma connecti debeat, ut intelligi possit membra recte aut secus coherere, ut enim artifex alias de materia deliberat ex quo corio calceus fieri debeat, ex qua specie marmoris statua facienda sit, alias deliberat de forma, lunatus ne calceus aut gallica forma fieri debeat, militari ne habitu statua an togata fieri debeat. Ita Dialectico cum materia excogitanda & inueniendae est, tum etiam forma argumentandi querenda, ad quam exigat materiam, ut uideat an recte coherere aut omnes argumenti partes. Nam formæ Dialecticæ traditæ sunt, non ob hanc causam ut præcise in loquendo eas imitemur, esset enim ridicula breuitas illa & nimis ieiuna, sed ut in iudicando cum de aliquo argumento dubitatur, an ad rem præsentem faciat æneremus, recte ne an adposite quadrent ea quæ colliguntur ad institutam propositionem, sæpe enim uitiose colligi ab imperitis uidemus quorum stultitiam urbanissimo epigrammate Martialis notauit, quod non grauabor adscribere, ut acutam curam in adolescentibus, si qui aliqua de re dicere aut scribere uolent.

Non de ui neq; cæde, nec ueneno.

G 7

Sed

D I A L E C T I C A.

Sed his est mihi de tribus capellis,
 Vicini queror has abesse furto.
 Hoc iudex sibi postulat probari,
 Tu Cannas, Mythridaticumq; bellum
 Et peruria Punici furoris
 Et Syllas, Mariosq; Mutiosq;
 Magna uox sonas, manuq; tota.
 Iam dic, Posthume de tribus capellis.

Et Socrates id uitiij in Gorgia reprehendit, cum ait apud Platonem ὅτι νῦν ἐμοὶ δοκεῖτε σὺ οὐ παννύχιον ἀκούειν, λέγειν οὐδὲ συμφωνεῖν οἷς τοῖς πρώτοις ἔλεγε. Marcus Cicerō duas esse partes Dialecticæ scribit, alteram inueniendi argumenta, alteram iudicandi. ea quæ continet rationem inueniendorum argumentorum Topica uocatur, quæ tota traditur infra in locis, qui sic appellantur. Inde materia sumenda est cum aliqua de re dicendum erit. Reliqua tota Dialecticæ uocatur κριτικὴ docet enim quomodo inuenta connecti debeant, et iudicat utrum connexa inter se consentiant. Nec putent adolescentes ex his syllogismorum formulis materiam dicendi petendam esse. Tunc cum aliunde oblata est materia, imitande

P H I L I P. M E L A N C H.

hæ formulæ sunt in connectendo, et uidendum in quam formulam recte includi connexa possit. Hoc mirifice conducit facere in omnibus causis uel cum docere alios, uel cum ipsi discere aliquid, et penitus introspicere cupimus. Et cum in aliqua controuersia argumentum propositum est, prima cura debebit esse consequentiæ. Nam hoc nomen usurpatur in scholis, Hoc est, primum omnium uidendum est, an argumentum sit inclusum alicui formæ. Et placet consuetudo quæ nobis pericris erat in scholis, ut cum recitasset aliquis argumentum in disputando, statim subijceret, consequentiam ualere, quia quadraret ad modum Darij aut serio aut alium quempiam. Vocant autem consequentiam bonam cum rite omnia coherent, mala consequentia est cum uitiose coherent partes, ut si quis colligat, aliqui Philosophi sunt improbi, ergo Philosophia est mala ars. Aut hoc modo. Philosophia non est Euangelica doctrina, ergo Philosophia non est bona et utilis ars. Nihil enim rectius coherent quam hæc, Architectura non est Euangelica doctrina, ergo Architectura est mala ars. Aut hæc, Cæsar in Hispanijs est, ergo uinum frige facit. Est autem bona consequentia

DIALECTICA.

Sequentia ea tantum cum aliqua specie argumentationis, syllogismo, Enthymemate, inductione aut exemplo sine uicio, et iuxta præcepta, quæ paulo post trademus, utimur. Porro de materia argumentorum præcipitur in Topicis. Hoc loco formas tantum ostendemus, ad quam cum adstrinxeris materiam, tum demum ærnes quomodo omnia membra cohercant.

DE SYLLOGISMO

Syllogismus est oratio in qua ex duobus pronunciatis conclusio necessario colligitur, ut omnes magistratus sunt honore afficiendi. C. Cæsar est magistratus, igitur C. Cæsar est honore afficiendus. Veritas Dei est utilis et digna cognitione, Philosophia est ueritas Dei, ut eam Paulus appellat, ergo Philosophia est utilis et digna cognitione,

Sunt autem syllogismi partes simplices seu membra, tres termini seu uoces, Maior, minor, et medius terminus. Maior est qui tantum in primo pronunciato ponitur. Minor est qui tantum in secundo pronunciato ponitur.

PHILIP. MELANCH.

Secundo pronunciato ponitur. Medius, est qui in utroque ponitur. Ita sunt duo pronunciata cum uox repetitur. quod si ex pluribus terminis quam tribus fierent, non necessario cohererent ipsa inter se, nec ex se gignerent conclusionem, ut uicio se colligitur. Magistratus sunt honore afficiendi, C. Cæsar erat alius, igitur C. Cæsar erat honore afficiendus.

REGULA.

Ex solis negatiuis, Ex solis particularibus non potest effici syllogismus. Quam enim aliquando casu inde uera conclusio sequatur, tamen id non est perpetuum ut.

Nullus asinus loquitur,
Nullus homo est asinus,
Ergo nullus homo loquitur.
Quoddam animal est homo,
Asinus est animal,
Ergo asinus est homo.
Quidam reges sunt prudentes,
Midas est rex,
Igitur Midas est prudens.

Nam

DIALECTICA.

Nam maior particularis significat aliquos reges sapere, uerū inde nō sequitur omnes reges sapere. Nam ex uniuersali qualibet singularis aut particularis sequitur. Ex particulari nō item. Et Dialectici prudenter tradiderunt nunq̃ in minore plus esse debere, quam erat in medio in maiore. Hanc regulam si quis meminerit uiciefos syllogismos facile deprehendent & iudicabit. Nam proximus syllogismus ideo est uiciosus, quia in minore Maior ponitur, extra numerum regum quorum in maiore mentio facta est, Plus igitur est in minore quam erat in subiecto maioris, Et ob hanc causam diligenter præceptum est, ut in prima & secunda figura semper maior sit uniuersalis, Nec difficile esset homini acuto multas causas eius præcepti colligere, Est enim ex natura ipsa sermonis sumptum. Sed ego nimiam subtilitatem consulto fugio, quia studia adolescentiæ, ut sæpe animaduerti, remouentur. Et ingeniosi iuuenes per ætatem sine monitore perspicient huiusmodi præceptorum fontes, modo usum artis sibi faciant, Vsus enim adfert lumen præceptis.

Aristoteles etiam priusquam syllogismorum formas

PHILIP. MELANCH.

formas tradit, diligenter idem monuit, ut maior sit uniuersalis, & subiecto maioris uere contineatur subiectum minoris in prima figura. Loquitur autem suo quodam modo, in syllogismis affirmatiuis, ait esse oportere dici de omni, in negatiuis dici de nullo. Est autem dici de omni, quando nihil subiecto maioris sumi potest, de quo prædictum in conclusione non queat dici. Dici de nullo uocat. Quidquid remouetur a subiecto in maiore, remouetur & ab omnibus quæ sumuntur sub subiecto maioris. Hanc sententiam si quis altius introspexerit, uidebit hoc simpliciter significari, præstandum esse ut maior sit uniuersalis, & ut subiectum maioris uere completatur id quod sub eo sumitur in minore in prima figura. Nam in hac syllogismi melius coherent quam in reliquis. Aristoteles propter arguciam sermonis uidetur subobscurus, sed eadem sententia popularis dicta uerbis nihil habet obscuri.

Vocant autem in scholis has duas regulas dici de omni, & dici de nullo, principia regulatiua syllogismorum. Ad quia traditur in uestibulo con-

DIALLECTICA.

rum librorum qui de formis syllogismorum scripti sunt, non uolui hic dissimulare. Et cum in ore sint omnium, usum tamen eorum non multi norunt. Continent autem causam oeconomiae seu dispositionis syllogismorum, Et sicut aliae notae ut uocant, natura notae sunt, sine doctoribus, sicut natura assentimur huic sententiae, Totum est maius qualibet parte. Ita syllogismorum dispositionem natura approbat, docetque primum ponendam esse causam conclusionis, deinde accomodandum esse subiectum conclusionis ad illam causam. Ita necesse est sequi conclusionem. Id docent regule illae, Aristotelis, iubent enim ita disponi syllogismum, ut in maiore ponatur causa, et ne subiectum minoris extra causam illam uersetur, ita sequi conclusionem necesse est, itaque necesse est maiorem uniuersalem esse. Porro haec dispositio proprie est syllogismorum primae figurae ut in experiundo patet. Nam hi sunt perfectissimi. Secundae figurae syllogismi conuersa una propositione illigari formis primae figurae possunt. Proinde recte uocantur illa praecipua, regulatiua principia, ostendunt enim quomodo disponi syllogismi, iudicio communis sensus debeant

PHILIP MELANCH.

beant. Nec opus est procul querere harum regularum interpretationem, si quis sensum communem consuluerit, statim intelliget eas. Nam ut Arithmetica et aliae artes incia sumunt a sensu communi, ita Dialecticae principia nobiscum nascuntur.

ALIA REGULA.

In syllogismo non sint plures termini quam tres. Nihil enim docet haec ratiocinatio, quia non coheret.

Omnes magistratus debent uim iniustam ui prohibere,

Petrus est Apostolus,

Ergo debet ferro uim a Christo depellere.

Nam hic quatuor termini sunt, magistratus, ui depellere uim, Petrus, et Apostolus, sunt enim diuersi termini, magistratus et apostolus, Nam magistratus est qui gerit gladium ad prohibendam uim iniustam, Apostolus est qui Euangelium docet. Et diuersa sunt haec officia, Quod si Petrus fuisset magistratus Christi, debuisset defendere eius uitam, quemadmodum aliorum bonorum ciuium salutem tueri magistra-

H tum

D I A L E C T I C A .

tum oportet, sed quia Petrus erat homo priuatus non licuit ei arma capere aduersus legitimos magistratus, qui Christum prehenderunt.

Et hoc præceptum late patet, quia enim non debent in syllogismo quatuor termini esse $\alpha\mu\phi\iota\sigma\omicron\lambda\omicron\gamma$, diligenter uitanda sunt, Quale est hoc.

Nulli reges reddunt tributa magistratibus
Omnes Christiani sunt reges.

Ergo nulli Christiani debent tributa magistratibus soluere.

Nam rex in maiore ciuilitate accipitur. In minore $\mu\epsilon\tau\alpha\phi\omicron\sigma\iota\tau\iota\kappa\omicron\varsigma$, pro eo qui dominatur morti & peccato, quare iudicari debet, diuersa uocabula, seu diuersos esse terminos.

Quidquid emisisti, comedisti
Crudum emisisti,

Ergo crudum comedisti.

Hic in maiore nomen est substantiæ, quid quid. In minore nomen est accidentis, crudum. Plus igitur est in minore, quam in subiecto maioris.

Quod ego sum, tu non es
Ego sum homo,

Ergo

P H I L I P . M E L A N C H .

Ergo tu non es homo.

Verbum sum est $\alpha\mu\phi\iota\sigma\omicron\lambda\omicron\gamma$, nam alias significat naturalem existenciam, ita in maiore accipitur, alias significat Dialecticæ communia uocabula de angustioribus prædicari. Petrus est homo, Paulus est homo. Hoc modo in minore accipitur, Sunt igitur in illo syllogismo quatuor termini.

Meminerint & hoc adolescentes, quod medium nunquam inseritur conclusioni, Nam medium causa est, cur in conclusione prædicatum subiecto insit. Quare in utraq; propositione ante conclusionem poni oportet, nec repeti in conclusione potest. Nam ut supra dixi maior causam conclusio nis continet, minor accomodat subiectum conclusionis ad causam. Et docet eam dispositionem naturæ. Nec causa illius alia querenda est.

Cicero uocat syllogismum ratiocinationem, in libro de Inventionem. Et facit quinque partes Syllogismi, Verum ipse maiori & minori addit probationes. Idem fere facit Quintilianus qui etiam uocat $\epsilon\pi\iota\chi\epsilon\rho\mu\alpha\tau\alpha$, quos hic syllogismos adpellamus. Hæc si obseruaueris, facile intelliges ea quæ præceperunt Rhetores Syllogismo.

H 2

Sunt

D I A L E C T I C A.

Sunt autem figuræ syllogismorum tres,
In prima Figura, medium est, in maiore sub-
iectum, in minore prædicatum.

M O D I Q V A T V O R S V N T

Modorum alij sunt uniuersales, alij particu-
lares, alij affirmatiui, alij negatiui. Hic monendi
sunt pueri, conclusionem semper fieri particula-
rem, si altera propositionum sit particularis, Ne-
gatiuam, si altera propositionum sit negatiua.
Porro adpellationem accipit modus a conclu-
sione.

Bar Omnes res diuinæ sunt colendæ,
ba Omnes leges magistratuū sunt diuina o-
ra ergo, Omnes leges sunt colendæ (racula,

Ita Dialecticus breuiter comprehendit argu-
mentum, Rhetorica addit elocutionem, quæ non
inanem fucum aufse inurit, sed reddit illustrio-
rem & magis conspicuam rem, ut propius ærni
possit. Adparet enim maiorem fore clariorem, si
quis similitudinem, si aliquos gestus orationi ad-
dat. Sicut sceleratum & amentem esse omnes ui-
diarent

P H I L I P. M E L A N.

diarent eum, qui ausus esset sacras Cerimonias in
templo p: dibus conculcare, ita execrari debemus
eos & iudicare non esse sanos aut suæ spontis,
sed furijs agitari qui publicas leges audent re-
prehendere, aut contumelia afficere.

Bar Bonorum uirorum consentientes senten-
tiæ sunt ueræ.

ba Animam hominis esse immortalem bo-
ni uiri magno consensu dicunt,

ra ergo, Animas immortales esse, uerum est

Hic syllogismus totidem fere uerbis apud Pla-
tonem extat in Epistola quadam ad Dionysium.

ὁ δὲ καὶ ἐγὼ περὶ μῆτιρος περὶ οὐμῶν, ὅτι ὅτι
τις αἰσθητοῖς τοῖς τεθνεώσι τῶν ἐνθάδε, αἱ δὲ
ἐέλτι: αἱ ψυχὰι μαντεύονται τὰ ὅτι οὕτως
ἐχθρὸν αἰδὲ μοχθηρὸν τὰ τοῦ φασί. κυρίως
τὰ δὲ τὰ τῶν θείων ἀνδρῶν ματεύματα,
ἢ τὰ τῶν μῆ. Hic primo loco posita est cō-
clusio, quod existimet sensum aliquem in mortuis
esse. Secundo loco posita est minor, Bonos ui-
ros sic sentire. Maior sequitur, κυρίως τὰ δὲ
τῶν θείων ἀνδρῶν ματεύματα, Ita sine
ornamentis eo loco nudus syllogismus recensetur.

D I A L E C T I C A.

- Bar Omne animal est substantia;
 ba Omnis homo est animal,
 ra Ergo omnis homo est substantia.

Hoc exemplo ideo utor, quia facile est hic uidere medij dispositionem. Et imperiti in his uocibus animaduertere possunt, quomodo communia uocabula gignant conclusionem, Medium ferre est communius nomen, subiecto conclusionis, sepe genus est, sepe species est cum subiectum conclusionis est singulare. Et de medio in maiore dicitur aut aliud nomen communius, aut differentia aut accidens. Talem dispositionem uocum communium & minus communium ualde prodest obseruare, Sed tamen exercendi sunt adolescentes syllogismis sumptis a rebus communibus ac ciuilibus, quia ibi artis usum uident, Et monstrent praeceptores etiam in ciuilibus exemplis uoces communes, & minus communes, ut intelligi possit quomodo ad regulam, Dici de omni quod supra tradidimus, syllogismi dispositio quadret, ita coagmentatis uocibus communibus & minus communibus, ut subiectum minoris uere contineatur in subiecto maioris tanquam in uoce communiore, aut certe non angustiore.

Bar

P H I L I P. M E L A N' C H.

- Bar Omnis legitima uindicta quae fit per magistratus, est licita Christianis,
 ba Omne legitimum bellum est uindicta quae a magistratu exercetur,
 ra Ergo, Omne legitimum bellum est licitum Christianis.
 Ce Nullum animal est lapis,
 la Omnis homo est animal,
 rent. Nullus homo est lapis.
 Ce Nulli ambiciosi sunt idonei ad docendam Ecclesiam,
 la Omnes neophyti sunt ambiciosi, ergo
 rent. Nullis Neophytis committendum est munus docendae Ecclesiae.
 Minorem magis perspicuam faciet elocutio, si quis colligat exempla adolescentium qui per ambitionem perturbarunt Respublicas. Sicut & apud ueterem Poetam, cum interrogat quispiam, Ecqui perdiderint Rempublici. Respondet Poeta, Oratores noui, adolescentuli, stulti.
 Da Omne animal est substantia,
 ri Petrus est animal, Ergo
 i. Petrus est substantia.
 Da Vim ui repellens iuste facit,

H 4

*Ammon y m m m m m
 ri Mile et f m m m m
 m m m m m*

DIALECTICA.

ri Milo occiso Clodio uim ui repulit,
i. Igitur Milo occiso Clodio iuste fecit.
Est hic uidere apud Ciceronem, quomodo ad
dat elocutio lucem, & pondus huic propositioni,
Vim ui repellere licet.

Fe Nullum regnum scelere partum est diu-
ri Philippi Macedoniae regnum est scelere
partum.
o. Ergo, Non potuit esse diuturnum.
Hic syllogismus est in secunda Olynthiaca a
Demosthene tractatus.

καὶ μὴν εἴτε ὑμῶν ταῦτα μὴ οὕτως ἔχ-
φύηται, οἷον ὅτι καθεστὼν αὐτῶν τὰ πρᾶγ-
ματα, ὥς τὰ χωρία καὶ λιμένας, τὰ τοι-
αῦτα πρᾶξις ἵνα, ὅν κ' ἔσθωσιν οἱ ὅταν μὲν
γ' ὑπ' ὀνείας τὰ πρᾶγματα, οὐκ ἢ πᾶσι
τοῦτα συμφέρει τοῖς μετέχουσιν, ὥς πολλοὶ
καὶ συμπονεῖ καὶ φέρει τὰς συμφορας,
καὶ μόνον ἐβελουσίη οἱ ἀνθρώποι, ὅταν δὲ
ἐκ πλεονεξίας καὶ φονείας τίς ὥσπερ οὐ-
τος ἰχθυὸς, ἢ πρῶτη πρὶφασίς καὶ μικροῦ
πταίσμα,

PHILIP. MELANCH.

πταίσμα πάντα ἀνεχάιτισε καὶ διὰ
λύσει, οὐ γὰρ εἶναι, οὐκ ἔστι ἀνδρες ἀν-
ναίη, ἀδικούντα, ἐπιβουλεύοντα, καὶ ἰδὼν
δοῦλον, δυνάμει βεβαίαν κηρύσσοντα,
ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα εἰς μὴ ἀπάγει καὶ βρα-
χυ βροντοῦ ἀντέχεα, καὶ σφοδρά γε ἡνθία
σεμ. ἐπὶ τοῖς ἐλπίσιν αὐτῶν, καὶ βρον-
τοῦται, καὶ περὶ αὐτὰ κατὰ τὴν ὥσπερ
γὰρ οἰκίεσθαι, ὅτι πλοῦτον, ἢ τῶν ἄλλων
τῶν τοιούτων, τὰ κατωτέρω ἰσχυρώτατα
εἶναι δεῖ, οὕτως ὅτι τῶν πρᾶξεων τὰς ἀε-
κασίας τὰς υποθέσεις ἀληθεῖ καὶ δικαίας
εἶναι πρᾶγμα. τὸ δὲ οὐκ ἐν νῦν ἐν τοῖς
ὑποθέσει μενοῖς φιλιππῶν.

Hunc locum adscripsi, ut uideant adolescen-
tes quomodo ad propositiones accedat ornatus.
Initio ponitur conclusio, non posse esse diutur-
num Philippi imperium. Deinde sequitur ma-
ior, quæ est mirifice tractata, & amplificata cir-
cumstantiis & ausis quod non maneat in offi-
cio illi qui ui continentur, sed ad primam occa-
sionem, ac leuem offensionem defecturi sint. Ad-
dum ratio est, quia regnum periurijs & fraude
H 5 partium

D I A L E C T I C A.

partum non sit diuturnum, sed aliquandiu floreat, dum id sperant homines armis & ui defendi posse, sed tempore collabitur. Accedit similitudo, ut edificiorum fundamenta oportet firma esse, ita & causas negotiorum oportet iustas esse. Maiorem sequitur minor paucissimis uerbis, res Philippi non habent se hoc modo, Vide quantum accedat lucis huiusmodi locis scriptorum, si quis ad hunc modum ad præcepta Dialecticæ reuertatur. Et pertinet ad officium præceptoris in enarrandis bonis autoribus præsertim in locis insignibus ostendere propositionum ac argumentorum ordinem hoc modo. Sed prudentia quædam ad hanc rem adhibenda est, ne superstitiosi singulos uersus, aut singulas uoces putent præceptis Dialecticæ illigandas esse. Liberior aliquanto est oratio, ita tamen, ut membra principalia certa quadam arte connectantur,

Fe Nullum animal est lapis,
 ri Plato est animal, Ergo,
 o. Plato non est lapis.
 Fe Malū bene conditum non est mouendum
 ri Pluræq; ueteres ceremoniæ sunt malum bene conditum,

o. Ergo

P H I L I P. M E L A N C H.

o. Ergo non sunt mouendæ.

Addiderunt & alios modos, quorum nullum uideo usum esse in sermone communi. Et ita cognatæ formæ sunt his modis quos tradidi, ut etiam ab indoctis agnosci similitudo possit. Nec ullus syllogismus in prima figura contextitur, qui non in aliquem illorum modorum includi possit, quos tradidi.

In secunda figura medium in maiore & minore prædicatum est.

Cæ Nullus lapis est animal,
 sa Omnis homo est animal, Ergo
 re. Nullus homo est lapis.
 Cæ Nemo Christianus ledit magistratum,
 sa Omnes seditiosi ledunt magistratus,
 re. Ergo, nulli seditiosi sunt Christiani.
 Ca Omnes Christiani colunt magistratus,
 mes. Nulli seditiosi colunt magistratus,
 tres. Ergo nulli seditiosi sunt Christiani.
 Fes Nemo deditus luxui est studiosus bonarum artium,
 ti Cælius est studiosus bonarum artium,
 no. Ergo Cælius non est deditus luxui.
 Ba Oēs qui ex Deo sunt, uerbum Dei audiunt,
 ro Phari-

D I A L E C T I C A.

ro Pharisei uerbum Dei non audiunt,
co. Ergo Pharisei non sunt ex Deo.
Barbara. Celarent, prima, Darij, serioq;
Cesare, Camestres, Festino, Baroco secunda.

Tertia figura est, in qua medium ponitur subiecti loco in maiore et minore. Nec sane tam molliter coherent huius figurae syllogismi, ut superiorum, id quod intelligi potest, si syllogismus in enthymema mutetur. Itaq; Laurentius Valla non leuiter stomachatur hoc loco, et Aristotlem tanquam apitali iudicio accusat, quod hanc figuram tradiderit. Sed Valla dum nullum rixandi finem facit, saepe etiam incurrit, ut sit ab iracundis, in illos qui nihil peccauerunt. Mihi non tam plumbeo ingenio Aristoteles fuisse uidetur, ut nulla de causa tertiam figuram tradiderit. Est enim repperire exempla eius figurae, in quibus, si nutes dispositionem medij, faceris totum syllogismum obscuriorem. Quanquam igitur non sit coagmentatio tam concinna uocum in hac figura, quam est in superioribus, tamen quia saepe uti ea commode possumus, non fuit haec figura praeterenda, Extat enim exemplum eius in Euangelio.

Deus

P H I L I P, M E L A N C H.

Deus est Deus uiuorum,
Deus est Deus Abraham,
Igitur Abraham uiuit.

Hic si quis alterutram propositionum mutauerit, argumentum obscurius erit. Et multa similia exempla obseruauimus, quae me mouent, ut hanc figuram non duam esse repudiandam. Sequamur igitur ueterem scholarum consuetudinem, nec nobis excuti de manibus ueterum inuenta sinamus, sed ea tanquam sacra colamus et ueneremur.

M O D I S E X.

Da Omnis superbia habet calamitosos exitus.
rap Omnis superbia oritur ex secundis rebus.
ti. Ergo, Saepe res secundae habent calamitosos exitus.
Fe Nulla uirtus est fugienda,
lap Omnis uirtus paratur labore, Ergo
ton. Quidam labor non est fugiendus.
Di Quoddam bellum est necessarium,
sa Omne bellum est calamitosum, Ergo
Quoddam

D I A L E C T I C A.

- mis. Quædam calamitates sunt necessario ferendæ.
 Da. Omnibus magistratibus est obtemperandum.
 ti. Quidam magistratus iniqua præcipiunt.
 si. Ergo, Iniqua præcipientibus, est obtemperandum.
 Bo. Prouocatio non est prohibita Christianis, nam Paulus ea utitur.
 car. Omnis prouocatio est contendere in iudicio.
 do. Ergo, Contendere in iudicio non est prohibitum Christianis.
 Fe. Nullæ ueteres leges sunt c. Repub. tollendæ.
 ri. Pleræq; ueteres leges habent aliquid uitij.
 son. Ergo, Quædam uitia non sunt tollendæ Rebus publicis.

Nomina modorum finxerunt certo consilio, quare nos mutare nolumus. Nam uocales sunt notæ affirmationis, negationis, uniuersalium, & particularium.

- A. Designat uniuersalem affirmatiuam.
 E. Designat uniuersalem negatiuam
 i. Designat particularem affirmatiuam, aut singularem.

o Designat

P H I L I P. M E L A N C H.

- o Designat particularem negatiuam, aut singularem.

In secunda & tertia figura prima litera uniuscuiusq; modi, subindicat eum modum reduci posse ad similem modum primæ figuræ cuius idem est initium. Quia enim durius uidentur syllogismi secundæ & tertiæ figuræ coherere, docet Aristoteles illorum dispositionem ita probari posse, si intelliguntur motis primæ figuræ. Idq; fit alias maiore, alias minore conuersa, nonnunquam etiam transpositis propositionibus. Multa traduntur ea de re præcepta, quæ quidem non contemno, ualent enim ad exerenda acueydaq; ingenia. Rectius enim perspiciunt consequentiam seu dispositionem illi qui retexunt syllogismum, et uarie connectunt. Oratio enim plerunq; ut æra flexibilis est, et facile alias formas induit. Ego tamē certo consilio hæc præcepta de reductione syllogismorum ut uocant, omisi quia summam quandam compendiariâ artis trado qualem initio prodest discere, ut uim atq; usum artis in præceptis quorum usus est frequentissimus, cognoscant. Nā in omni genere studiorum uideo cōducere, ut primū quædam artis, quā quis utiliter discere uolet, summa seu methodus pinguitur.

D I A L E C T I C A.

minerva tradatur. Hac cognita licet attingere illa quæ putantur esse subtiliora. Et ratio reducendi syllogismos propter uarietatem preceptorum difficilis uidetur adolescentibus. Et in communis sermone, ac disputationibus doctorum nullum fere habet usum. Nam cum syllogismus ex secunda figura in primam transfulimus, prorsus fit alia medijs dispositio, itaq; iam ad eam causam, ad quam factus est non satis apte quadrabit, ut res ipsa ostendit.

Nam in prima figura plerumq; a causis ad effectus ducuntur argumenta. In secunda fere ab effectibus ad causas seu a posteriori ad antecedentia.

Nullum peccatum est honore afficiendum,
Scriptura præcipit magistratum honore affici,
Ergo, scriptura docet magistratus gerere non esse peccatum.

Si transferas ad Ferio mutata medijs dispositione fit obscurior oratio, nam maior est conuertenda. Nihil quod honore affici debet, est peccatum. At quanto magis perspicua est oratio, Nullum peccatū

D I A L E C T I C A.

lum peccatum est honore afficiendum.

Quamquam utra oratio magis perspicua sit, non perinde ærinitur, cum finguntur exempla. In scrijs actionibus magis est uidere quantum referat non mutari dispositionem medijs. Nam ibi sæpe, mutata dispositione, tota res fit obscurior. Concinnata est argumentatio in tertia figura.

Da Deus est Deus maiorum,
ti Deus est Deus Abrahamæ,
si Ergo, Abraham uiuit.

Dati si reducunt ad Darij tanq; ad modum maxime similem, quare hic syllogismus ita mutandus erit.

Da Quicumq; habent Deum, illi uiuunt,
ri Abraham habet Deum,
i Igitur Abraham uiuit.

Non absurda argumentatio est, Naturaliter enim fit, ut bonæ consequentiæ in alijs figuris transferri possint ad primam figuram. Tam comoda dispositio est in prima figura, sed tamen cum idem argumentum in tertia figura disponitur, maior significantius effert hanc sententiam Deum esse protectorem, et defensorem uiuorum. Nam

DIALECTICA.

rum. Nam qui non sunt, nihil habent opus defen-
sore & custode.

Qui vulgo in scholis tradebant reductionem
syllogismorum, neq; utilitatem eius rei aliquam
ostendere poterant, neq; causas & fontes per-
spiciebant, cur toties idem syllogismus uariari
posset.

Si quis tamen hæc præcepta penitus uolet cognoscere legat Aristotelem, sed hunc nemo intelliget, nisi quandam artis summam ad eum attulerit, & prius aliqua ex parte scierit, quis sit usus Dialectices. Nobis pueris enarrabatur Aristoteles in scholis ab imperitis hominibus, qui Eloquentiæ studia non attigerant, qui nullum stilium usum habebant, qui non erant uersati in subtilibus & grauibz controuersijs. Hi cum neq; uim neq; usum artis perspicere, non poterant exilia & obscura præcepta illustriora reddere. Nos igitur elegimus ex arte ea quæ maxime necessaria uidebantur, & ad hæc usum magnum scribendi ac disputandi de grauibz rebus accedere uolumus. Hic usus acuet iudicium, ut plura præcepta non magnopere requirenda sint. Et si quis requiret illa, sic instructus Aristotelem utiliter leget & sine magno

PHILIP MELANCH.

magno negotio assequi poterit. Ceterum ut clau-
 dus pilam retinet, Sic Aristotelem habent in ma-
 nibus isti, qui ad eius lectionem, non adhibent usum
 scribendi aut tractandi iudicandiq; graues & sub-
 tiles controuersias. Hec de reductione syllogis-
 morum satis sit monuisse. Meo iudicio longe-
 præstat cogere adolescentes ut multos syllogis-
 mos uarijs de rebus fingant, quam præceptis re-
 ducendi syllogismos onerare, cum causas redu-
 cendi ætas illa uix perspicere possit.

DE SYLLOGISMO
EXPOSITORIO.

Magna laus est syllogismi expositioꝝ, & usus
eius aliquando esse in subtili disputatione potest,
quare & nos mentionem eius hic faciendam esse
duximus.

Est autem syllogismus expositivus, in quo medium est singulare, Et fit in tertia figura commodissime.

Hoc est animal,
Et hoc est homo,
Ergo, homo est animal,
Pauli provocatio erat licita,

*Aliter est genus
Et hoc est mysterium
Ergo patens est infirmitas*

DIALECTICA.

Et Pauli prouocatio erat contendere in iudicio,

Ergo contendere in iudicio est licitum.

Habet causam hanc consequentia in natura positam, quandam *καὶ οὐκ ἔστιν* *ἐννοία*, ut uocant, hoc est sententiam quam omnes natura docet, de qua satis est sensum communem consulere. Agnoscunt enim eam ac probant omnes sani si tamen admonentur. Quae uni alicui conueniunt, illa inter se quoque coniuncta sunt. *ἢ καὶ ἄλλοις*
Fiunt et negatiui hoc modo.

Plato non est asinus,

Plato loquitur,

Ergo quiddam quod loquitur, non est asinus

Petrus non gessit imperium, seu nihil constituit de civili administratione regnorum.

Petrus gessit clauces a Christo traditas,

Ergo clauces a Christo traditae non sunt gerere imperiū, aut regna mundi constituere.

Est et huius consequentiae ratio sumpta a communi sensu, Quando aliquid remouetur ab aliquo, remouetur ab his etiam, quae illi coniuncta sunt. Et haec ratio docet oportere sicut in alijs bonis syllogismis, ita hic etiam alteram propositionem

Pro cognitione huiusmodi ab experientia

PHILIP. MELAN.

positionem affirmatiuam esse. Nam ex solis negatiuis, ut supra dictum est, non recte fit syllogismus.

Est autem usus syllogismi expositoriij duplex, primum enim docet, quomodo ex singularibus propositionibus colligenda sit aliqua communis. Porro cum omnis humana cognitio a sensibus originatur, Sensus autem circa singularia uersentur, unde mens communes imagines et sententias transfert, propemodum hac uia argumentandi prima est in natura, saepe igitur ea utimur, quia frequenter ab exemplis et experientia ducimus argumenta quae hac forma connectuntur.

David erat pius
Iste est leuatus tussi, *et David gessit imperium*

Iste est usus Glycyrrisae, *ergo a imperium*

Ergo utens Glycyrrisae leuatur tussi, *genuerunt post hunc*

Alter usus est, communes propositiones exponere ac uelut ostendere subiecta singulari. Siquis proposita communi propositione dubitat utrum magistratum gerere liceat, res fit clarior, subiecta singulari. David erat pius, David gessit magistratum, ergo magistratus gerere licitum est. Item communis propositio est, Non sunt leti ex

D I A L E C T I C A.

itus tyrannorum hæc fit clarior subiecta singulari, Phalaridis exitus tristis fuit, Phalaris erat tyrannus, igitur non sunt læti tyrannorum exitus. Ad hunc modum etiam in Rhetorica docentur communes propositiones exponere subiectis exemplis. Et Aristoteles propterea uocauit expositionem, hanc argumentandi formam, quia explicat communes propositiones, Docet autem cum alios obscuros syllogismos tum maxime eos qui in tercia figura fiunt, probare per expositorios, seu reduare ad expositorios hoc modo.

Di Prouocatio est licita Christianis, 6
sa Prouocatio est in iudicio contendere, 7
mis, Ergo in iudicio contendere Christianis licet
Si quis de hac conclusione dubitet, resoluatur præmissæ per expositionem.
Maiori subiiciatur singularis.
Pauli prouocatio erat licita,
Subiiciatur et minori singularis,
Pauli prouocatio erat contendere in iudicio.
Hinc fit eadem conclusio, ergo in iudicio contendere Christianis licet.
Cum autem hæc conclusio recte effici possit ex propo-

P H I L I P. M E L A N C H.

propositionibus syllogismi expositorii, debeat etiam sequi ad propositiones prioris syllogismi. Nam expositorius syllogismus nihil est nisi quedam communium propositionum explicatio. Non igitur mutat conclusionem, tantum præcedentes propositiones reddit magis perspicuas. Propterea dum ob hanc causam existiment adolescentes, reduci syllogismos ad expositionem, semper enim prodest communes propositiones exponere per singulares propositiones tanquam per exempla. Idque sepe fit in omni sermone, et in disertorum scriptis, ut apud Ciceronem cum docet principes rerum publicarum non debere præcipites esse, et contationem prodesse in magnis rebus gerendis, fere totidem argumentatur uerbis communem sententiam exponens per singulares propositiones. *Expositio in sermone 2. De oratore primo*
Fabius Maximus seruauit urbem Romanam,
Fabius Maximus fuit contator,
Ergo contatio seruat respublicas.
Possem infinita huiusmodi exempla adferre
Nam incurrunt tales argumentationes in quotidianum sermonem etiam ignorantibus, ut
Christus est passus,

D I A L E C T I C A.

Christus est filius Dei,
Ergo filij Dei adfliguntur.

Est enim ut supra dixi prima hæc uia argu-
mentandi quam natura ipsa nos docet. Sed ars
est obseruare in sermone, an membra rite con-
iuncta sint, Ideoq; fit eius in dialectica mentio,
ut certam quandam dispositionem teneamus, in
qua facile membra conspici & iudicari possint,

Aristoteles cum fere diat eadem de causa
reductionis, quæ nunc diximus, tamen subtilius
comparat inter se membra syllogismi exposito-
rij & prioris syllogismi. Idq; facit hoc consi-
lio, ut ostendat firmam esse consequentiam in ter-
tia figura, sic enim inquit. Ex prioris syllogi-
smo sequuntur propositiones expositionis, qua-
re & conclusionem expositionis inde sequi opor-
tet. Nam hæ duæ pares sunt, prouocatio est li-
cita, & prouocatio Pauli est licita. Par est
enim singularis uel particulari uel indefinite,
Ergo si particularis seu infinita recte ponitur
in maiore primi syllogismi, potest ibi & singu-
laris colloari. Et recte coherent hæ duæ.
Omni prouocatio est contendere in iudicio.

Ergo

P H I L I P. M E L A N C H.

Ergo Pauli prouocatio est contendere in iudicio.

Hinc fit conclusio eadem utriusq; syllogismi
contendere in iudicio licet. Constat enim syllo-
gismo cognationem esse tantam conclusionis, &
suarum propositionum, ut diuelli non possint. Et
extat regula, quam propter multiplicem usum
magnopere uelim inculcari adolescentibus diligen-
tissime. Quidquid sequitur ad consequens bonæ
consequentiae, sequitur ad eius antecedens. Cum
autem conclusio rite sequatur ad expositionem,
Et expositio sequatur ad propositiones prioris
syllogismi, necesse est ad illas etiam conclusio-
nem recte sequi.

Hæ duæ sunt pares.

Quidam habentes proprium fiunt salui,
Abraham est saluus.

Hæ duæ quoq; recte coherent.
Omnes habentes proprium sunt diuites,
Abraham est diues.

Sequitur igitur eadem ex utrisq; conclusio,
quidam diuites fiunt salui.

Atq; hæ supputationes propositionum non
sunt difficiles his qui naturas uniuersalium &
particularium diligenter intuentur. Ex uniuers

I S salubus

D I A L E C T I C A.

salium et particularium diligenter intuentur. Ex universalibus sequuntur particulares iuxta naturam sermonis, Et singularibus particulares probantur. Verum ego nolo in hac parte longior esse, et consulo reliqua præcepta reduendi syllagismos quæ apud illos multa et uaria sunt prætermisi. Modus enim quidam præceptionum esse debet, ad quem cum usus dicendi et scribendi accesserit, plerumque offerent se ultro, quæ cum sine usu in scholis accipiuntur, intelligi nequeunt.

Ad extremum hoc monendi sunt præceptores ut in enarrandis autoribus sæpe ostendant usum Dialecticæ argumenta quæ in manibus habent illi gent formis Dialecticis, ita non tantum artis vim perspicient auditores, sed etiam melius intelligent eorum autorum sententias in quibus uersantur. Reuocent etiam in scholas morem disputandi, et causas sumant non inanes quales olim agitabantur, sed iucundas et utiles moribus. Omne fuit punctum, qui miscuit utile dulci, ut Horatius inquit. Quare eligant tales materias quæ simul delectent, et forment iudicium de rebus quarum in hac communi uita cognitio necessaria est, ut iure

ne C.

P H I L I P. M E L A N C H.

ne C, Cæsar interfectus sit, iure ne germani Titulum imperij possideant. Liceat ne Christianis bella gerere, exercere magistratus. Liceat ne fures suspendere. An oporteat Christianos discedere a sacrificiis suis, easque in commune conferre. Recte ne fecerint Apostoli, cum uiolarunt traditiones Pharisæicas, Quid intersit inter Christianam iusticiam, et civilem seu Philosophicam iusticiam. Quid sit iusticia Christiana, Quid poenitentia, Quid sit fides. Recte ne Aristoteles scripserit iusticiam commutatiuam consistere in proportionem Arithmetica, Distributiua in Geometrica proportionem. Et de rerum natura Quæ causæ sint Eclipses solis ac lunæ, cur non singulis mensibus accidat Eclipsis lunæ, cum in oppositione semper uideatur terra inter solem et lunam posita. An fuerit naturalis Eclipsis quæ accidit sub mortem Christi, Quæ sint causæ cur spaciæ dierum non sint equalia, Cur alijs locis uariet eodem anni tempore dierum spaciæ, In talibus controuersijs facile possunt argumenta reperiri in tanta copia rerum quas continent. Et habet uoluptatem maximam tantarum rerum subtilior tractatio, et adfert utilitatem non contemnendam.

Et u6

D I A L E C T I C A.

Et ut imperiti facile possint argumenta excogitare admoneant præceptores, quod plerumque in maiore ut uocant, colloari possit aliqua gnomo, aut lex, aut alia communis sententia, seu locus communis, Id si qui animaduertent, sine magno negotio fingent argumenta. Et hæc exercitatio efficiet, ut maiore studio communes sententias et locos communes in unaquaque disciplina obseruent, Plurimum autem prodest, habere suppellectilem copiosissimam communium sententiarum, legum et præceptorum.

De oratione.
Cicero precipit, aliquoties, ut in causis transferatur oratio ab Hypothesi ad thesin, propterea quod omnis oratio de locis communibus sit uberior et splendidior. Porro in faciendis syllogismis, natura cogit nos a thesi ordiri, et hypothesis in conclusionem ponere. Proinde quemadmodum oratorem oportet habere locos communes bene meditados, ita in eodem genere exerceri uelim eos qui dant operam Dialecticæ. Cum controuersia proponitur admoneat præceptor ad quem locum communem referenda sit, ut ex eo sumant theses, hoc est maiores, ut si disputatur

P H I L I P. M E L A N C H.

disputetur, quod liceat bellum aduersus Turcos gerere Locus communis est, de uindicta. Est enim uindicta belli genus, Hic percurrendæ sunt animo sententiæ et quæ uindictam prohibent, et quæ permittunt, et eligendæ, quæ ad rem uidentur esse facturæ.

Requiret aliquis hoc loco fortassis etiam, ut de uiciosiis syllogismis dicam, et de ratione dissoluendi uiciosa argumenta, quemadmodum Aristoteles fallacias composuit, ut agnosci uiciosæ ratiocinationes possint, sed infra de eare pauca quedam præcepta trademus, Quamquam magna ex parte deprehendi et dilui mala argumenta possunt, si quis diligenter meminerit eas regulas quas supra recitauimus, ne ex paruis particularibus fiat syllogismus, necue relinquitur in syllogismo uox ambigua.

D E E N T H Y M E M A T E.

Enthymema est mutilatus syllogismus, Fit enim ommissa aut maiore, aut minore, ut,

Grachus fuit sediciosus,

Igitur

D I A L E C T I C A.

Igitur iure occisus est. Hic maior deest, Sec-
ditiosos licet interficere.
Seditiosos licet occidere,
Igitur Grachus iure occisus est, Hic deest
minor, Grachus fuit seditiosus.

Disimulatur autem altera propositio de indu-
stria, alias studio breuitatis cum odiosum & lon-
gum uidetur recitare propositionem quæ se ultro
offert, alias cum parum firma uidetur, ut profi-
tam non exprimi, ut Alexander est Ebriosus, Igi-
tur parum strenuus est. Nam prætermissa propo-
sitis infirma est, Ebriosi non sunt strenui. Et Ari-
stoteles ob eam causam dixit enthymema constare
ex signis, quia uidit maxime usurpam formam
enthymematis, quando à signis argumenta ducun-
tur, ubi necesse est aliquam propositionem infir-
mam uerecunde prætermittæ.

Prior Enthymematis pars dicitur Antecedens
Posterior dicitur Consequens. Consequentia uero
appellatur ipsa connexio, quæ cogit semper dissi-
mulatam propositionem requiri. Et diligenter in
scholis assuefaciendi sunt adolescentes, ut obser-
uent

PHILIP. MELANCH.

Antecedens, quando sit negandum Antecedens, quando
consequentia sit neganda, Atque hæ appellationes
membrorum enthymematis, retinendæ sunt, ut dis-
serte singularum propositionum uicia, cum opus
est ostendi possint.

Hic antecedens est negandum,
Portæ domus inutiles,
Ergo Plato iure eiecit eos e ciuitate,
Hic consequentia neganda est.
Episcopi non rite gubernant Ecclesias,
Ergo licet populo cogere eos armis ad abdican-
dos Episcopatus.

Semper autem ita ærni poterit, ubi sit enthyme-
matis uicium, si statim in integrum syllogismum
mutabitur in quo facilius est uidere quæ propo-
sitis sit falsa.

Ex posteriore Enthymemate fit hic syllogis-
mus, Omnes magistratus, qui male administrant
commissum munus, possunt armis cogi a subditis,
ut abdicent magistratus,
Episcopi male gubernant Ecclesias,
Ergo Episcopi

D I A L E C T I C A.

Ergo Episcopi sunt cogendi armis ut abdicent
Episcopatus.
Maior est falsa.

Nam magistratus omnes colendi sunt, etiam
si officium suum non faciant, seditio et parrici-
dium est sumere arma aduersus magistratus.

Vocabulum *ζωβύλημα*, significat cogitatio-
nem, Et hanc argumentandi formam adparet sic
appellatam esse, quia hic non longa supputatio-
ne, ut fit in syllogismis utimur, sed breui cogita-
tione uidemur moueri. Propemodum ut ger-
mani subitam cogitationem uocant *cyn zufal*, uel
cyn bedencken. Nam id nomen etiam germani
de breui ratione usurpant, ut Non emam uestem,
deest enim pecunia, Porro multum in omni ser-
mone utimur enthymematibus, uel aperte, uel ta-
cite, Sæpe enim cum non uidemur argumentari,
tamen argumentum una uoce notamus qualia
sunt. Quid agerem cum ebrio? Puer indulgen-
cia parentum corruptus difficulter a præcepto-
ribus regitur. Apud Liui. de Alexandro. Ille ne
qui temulento agmine, comessabundus inces-
sit, par esset Romanis? Sunt enim in his uerbis En-
thyme-

D I A L E C T I C A.

thymemata, temulento agmine, et comessabun-
dus incescit, si quis explicet. Temulentum agme-
est umbelle, Ergo non est par Romanis. Et come-
ssabundus dux non est fortis, Ergo non est par
Romanis. Ita solent in omnem sermonem tacite
spargi enthymemata, Nec nihil addunt ponde-
ris hoc modo aspersa, quare de hoc genere rheto-
res præceperunt, ne sit inanis oratio, sed ut habe-
at pleraque uerba, etiam cum non argumentamur,
sensu aliquo tincta, ut Fabius ait, quæ admoncant
auditorem argumenti, aut grauis alicuius senten-
tiæ.

Ceterum manifesta enthymemata innumera-
bilia ubique reperuntur, quæ quia facile depre-
hendi possunt, modo non sint ignota præcepta de
forma enthymematis, nihil opus est hic ascribere
multa exempla. Nonnunquam quia sunt am-
plificata et ornata argumenta pluribus uerbis,
non perinde agnoscí possunt ab imperitis, nisi de-
tracto ornato, ut apud Ciceronem extat hoc argu-
mentum,

Magni uiri in ocio aliquid agere debent

Ego igitur in ocio orationes scripsi.

Sed ipse pluribus uerbis recitat hanc senten-
tiam. Nam

K tiam. Nam

D I A L E C T I C A,

tiam Nam quas tu commemoras Casi legere te
solere orationes, cum ociosus sis, has ego scripsi
rudis & ferus, ne omnino unquam essem ociosus,
Etenim M. Catonis illud quod in principio scri-
psit originum suarum semper magnificum &
preclarum putavi, Clarorum uirorum atq; ma-
gnorum non minus ocij, quam negocij rationem
extare oportere. Hic prior periodus continet
consequens, posterior continet antecedens. Huius-
modi argumenta apud scriptores iudicari melius
poterunt, cum præcipuæ propositiones exærpun-
tur & formis Dialecticis includuntur.

Sæpe autores ipsi coniungunt nudas propo-
sitiones, prorsus Dialecticorum more, ut Demo-
sthenes. Successus seu secundæ res infatuant im-
peritos. Ergo difficilius est retinere parta bona,
quam parare. Id enthymema extat in prima O-
lynthiaca τὸ ὅτι ἐν πρῶτῳ παρα, τὴν ἀξί-
αμ, ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοή-
τοις γίνεται, διὸ πρὸ πολλῶν δὲ δοκεῖ τὸ
φυλάττειν ταγαθὰ, τὸ κτήσασθαι χαλεπὸν
πρὸς εἶναι. Si addas maiorem erit absolutus syl-
logismus, & ratio consequentiæ perspicui poterit.

Fatui

P H I L I P. M E L A N.

Fatui bona parta non norunt retinere,
Secunda fortuna infatuat animos,
Igitur secunda fortuna efficit, ne parta bona
retinere sciamus.

Apud diuum Hieronimum. & μαθὼν μὲν
τὰ σοῦ, λογισμὸς δὲ οὐκ ὀν φέρεται, Ergo indo-
cti & imperiti concionatores sunt audaciores,
Docti & periti sunt timidiore,

Apud Iurifconsultum totidem uerbis est enthymema. Multis personis grassantibus exemplo
opus est, Ergo aliquando malefactorum supplicia
exærbari conuenit.

Cicero scribit rhetores Enthymemata proprie
adpellasse, argumenta ex contrario ducta, ut apud
Virgilium.

Nulla salus bello,
Igitur, pacem te poscimus omnes.

Sed apud Dialecticos nomen Enthymematis
lacijs patet & omnibus imperfectis syllogismis
tribuitur Et tamen illud uerum est, argumentati-
onem quæ ex pugnantibus constat, maxime qua-
drare ad formam enthymematis. Et maxime perspi-

D I A L E C T I C A.

cua esse enthymemata, quæ ex contrarijs conficiuntur communis sensus iudicat, Hoc mouit opinor quosdam ueteres, ut his solis tribuerent enthymematis appellationem, Talia sunt.

Deus promittit nouum testamentum.

Igitur Deus significat se uetus abrogaturum esse.

Consequentia per sese manifesta est, quia non possunt pugnancia simul existere.

Christi regnum est æternum,

Ergo Christi regnum non est ciuile regnum seu externa administratio, quæ aliquando desitura est.

Christus est sacerdos secundum ordinem Melchisedec,

Ergo non est sacerdos secundum ordinem Aharon.

Christi sacerdocium est æternum.

Ergo Christi sacerdocium non requirit ritus Leuiticos aut humanas traditiones ad exemplum Leuiticorum rituum factas. Nam ritus aliquando desituri sunt.

Prophetæ uaticinantur, fore ut Christus occidatur

P H I L I P. M E L A N C H.

cidatur a Iudeis,

Ergo regnum Christi non erat futurum corporale regnum in quo ciuilitate dominaretur Christus et Iudeos e seruitute Romana liberaret, sicut Iudei somniant Messiam triumphaturum esse Quo modo enim ciuilitate dominaretur inter illos, a quibus occiditur? aut liberaret ciuilitate hos a quibus ipse interficitur.

Lex iram efficit,

Igitur lex non iustificat. Sic argumentatur Paulus. Et consequentia ualde perspicua est intelligenti antecedens, sed ut fiat clarior potest absolui syllogismus hoc modo.

Nemo sentiens iram Dei, & uicissim iratus Deo, est iustus,

Lex efficit, ut sentiamus iram Dei, & irascamur iudicio Dei,

Ergo lex non efficit iustos.

Omnia bona opera hominum sunt impura,

Ergo bona opera non iustificiant coram Deo

Preciosa est mors sanctorum,

Ergo animæ non intereunt.

K 3 Infinita

DIALECTICA.

Infinita exempla recitari possint, sed ego hæc proposui, ut similia tum in lectione bonorum scriptorum obseruent studiosi, tum excogitent ipsi ad horum imitationem, quocies aliqua de re disputandum, aut scribendum est.

Est & quedam forma enthymematis, qua a diuisis ad coniuncta proceditur, aut e contra, Vt Aristoteles est Philosophus & est eruditus, Ergo est eruditus Philosophus. Sed in his uidendum est, ut natura paciatur illa membra coniungi, ut hoc est uiciosum enthymema, Canis est tuus & est pater, Ergo canis est tuus pater. Et hoc loco ambigua uox est tuus.

Est & forma ab est tertio adiecto ad est secundum adiectum, sic enim loquuntur, ut, Paries est albus. Igitur paries est. Hæc forma ualet cum accidens affirmatur adesse subiecto. Nam posito accidente seu forma aliqua existere substantiam necesse est, Sed in propositionibus necessarijs ut homo est animal, est, dialectice accipitur, nec significat re ipsa existere, Itaq; etiam, cum non existit homo tamen propositio illa uera est. Nam definitionum substantialium partes semper intelligimus cum

PHILIP, MELANCH.

cum definito coherere, Sicut & Plato docuit Ideas perpetuas esse, hoc est substantiales definitiones unius cuiusq; rei immutabiles esse.

DE INDVCTIONE.

Inductio est, cum ex multis singularibus colligitur una uniuersalis propositio. Est autem & hæc forma a natura profecta. Prima enim uia & ratio discendi est, singularia cognoscere, Vera satur enim experientia circa singularia. Deinde ex multis similibus singularibus colligit mens unam uniuersalem propositionem. Quia enim sæpe animaduenerunt homines se uino caleficri, tandem constituerunt de tota specie, quod uinum calefaciat. Magnus usus est huius formæ, præsertim cum multa exempla, multas similitudines congerimus.

Est autem hæc forma.

Dionysius Tyrannus dedit poenas suæ crudelitatis.

Dedit item poenas Phalaris.

Dedit et Alexander Pheræus. Nec dissimilia exempla reperiuntur. Erga.

Omnium Tyrannorum exitus sunt tristes, & Tragicæ. K 4 Vinum

D I A L E C T I C A.

Vinum Renanum calefacit,

Vinum creticum calefacit.

Item Rheticum calefacit. Nec constat ullum
uini genus diuersam uim habere, Ergo om-
ne uinum calefacit.

In antecedenti solet addi hæc particula, quod
exempla dissimilia non reperiantur. Neq; enim
posset uniuersalis propositio effici ex singulari-
bus, nisi consentiant inter se, Et hæc ratio est ex
peditissima confutandi ac dissoluendi inductio-
nes, si opponatur dissimile exemplum. Non enim
satis firma est hæc inductio.

Athanasius fuit coelebs,

Ambrosius fuit coelebs,

Basilius fuit coelebs, Igitur omnes Episco-
pi fuerunt cœlibes.

Nam opponuntur diuersa exempla, Spirido-
nis, Hilarij, qui mariti fuerunt.

Vocatur autem inductio inuersus syllogismus,
quia sicut in syllogismo ab uniuersali inchoamus
argumentationem, ita in inductione incipimus a
singula

P H I L I P. M E L A N C H.

singularibus, ut ex illis uniuersalem colligamus.
Quare Aristoteles inquit syllogismum quidem fir-
miorem esse, sed inductionem magis obuian-
tem in conspectu esse, cum iudicium sensuum sequa-
tur. Hæc prima uia est argumentandi, hæc ge-
nuit artes, quæ cum sint ab experientia ortæ, pau-
latim inductione ex singularibus uniuersalia col-
lecta sunt, Experientia uero ad sensus perti-
net, qui tantum singularia percipiunt.

D E E X E M P L O

Exemplum inter formas argumentandi ar-
ta de causa numerant, tametsi rursus inter locos
recenseatur. Neq; uero forma exemplorum ual-
de absimilis est Enthymemati. Nam similitudo
in exemplis causa est consequentia. Ideo enim
sequitur conclusio ex aliquo exemplo, quia simi-
litudo eam cum illo copulat, ut.

Cham est maledictus, quia contumelia affecit
patrem. Ergo dabit pœnas etiam Absalon con-
tempti patris.

Zoilus de saxo precipitatus est in olimpijs &

K 5 Homerum

D I A L E C T I C A.

Homerum alumnatus esset. Ergo & similes alumnatiore digni sunt supplicio.

Porro ut similitudo causa est consequentiae, ita dissimilitudo consequens ab Antecedente diuclit. Proinde, quoniam ut Iurisperiti dicunt, periculosum est exemplis iudicare, proposito Exemplo, statim similitudo querenda est. Quod si dissimilitudo deprehensa fuerit, exemplum repudiandum est. Atq; hæc est ratio diluendi exempla, si dissimilitudo ostendatur, ut non recte coherent ista.

Iehu impium regem occidit.

Ergo licet & nobis impijs principibus eripere imperia. Dissimilitudo est enim, q. Iehu mandato Dei peculiari arma sumpsit aduersus regem suum. Nobis mandatum est, etiam impijs regibus obedire.

Nec recte coherent.

Abraham mactaturus erat filium,

Igitur licet & nobis mactare filios,

Dissimilitudo est enim, Nam Abraham peculiare mandatum erat datum. Nobis mandatum est, ne occidamus. Et contra mandatum Dei nihil susci-

P H I L I P. M E L A N C H.

suscipi debet. Nam & Abraham nouo mandato iussus est filium immolare.
Nec recte coherent.

Christus expulit ui, e templo ementes ac uendentes. Igitur & nobis licet e templo impios sacerdotes ui eijcere, qui sacra ad questum conserunt.

Hic multa sunt dissimilia. Primum .n. Christus fecit hoc, non humana ui, sed potencia spiritali qua sensit se diuinitus moueri quia unus uir non poterat humana ui tantam turbam, Scptam presidio Romano ex templo eijcere, quia igitur diuina ui ciecit. Ideo peculiare opus dei est, quod nos sine mandato dei imitari neq; possumus, neq; debemus. Nam sediciosi tale nihil tentant tantum sui corporis periculo. Sed multitudinem concitant. Id Christus non fecit.

Deinde dissimilitudo est, quia Christus erat dominus huius populi, & uerus rex licuit igitur ut domino ac regi in suo regno punire improbos. Ac in primis oportet prudentes esse

D I A L E C T I C A.

esse eos qui uersantur in sacris literis, ne dissimilia consuant, uel cum exempla proponunt, uel cum allegorias tractant. Pertinent ad exemplum & alia quædam cognatæ species, quas infra recensimus in locis argumentorum. Hic nihil aliud dici oportuit, nisi in Exemplis proponendis non prorsus seruari formam syllogismorum aut Enthymematis aut inductionis, sed suam quandam illis formam esse, sed de materiæ uarietate in locis dici conuenit.

D E S O R I T E.

Soriten miror ab Aristotele non numerari inter formas argumentandi. Non enim prorsus syllogismi similis est, tametsi uideatur in cum mutari posse. Est autem acerrimus uocum quæ necessario coherent, ut specierum, generum causarum et effectuum. Nec absimilis est κλιμακι seu gradationi quæ inter schemata rhetoriæ numeratur, nisi quod repeti oportet principium. Aristoteles tradidit hanc formam argumentandi in prædicamentis, ut,

Homo est animal.

Animal est

P H I L I P. M E L A N C H.

Animal est uiuum corpus,

Viuum corpus est substantia,

Ergo homo est substantia.

Potest & in causis & effectibus fieri Sorites.

Vt, uexatio dat intellectum & cognitionem nostræ miseriæ.

Cognitio nostræ miseriæ necessaria est ad poenitentiam,

Poenitentia necessaria est ad pietatem,

Igitur uexatio, seu afflictio necessaria est ad pietatem.

Est Sorites in Epistola ad Ebreos.

Christus est sacerdos secundum ordinem Melchisedec.

Melchisedec est maior Abrahamo,

Abraham est maior quam Leui,

Ergo Christus sacerdotium habebit maius & efficacius sacerdotio Leuitico.

Nam per sacerdotium Leuiticum non dabatur remissio peccatorum. At per Christum consequimur remissionem peccatorum & benedictionem, ut pater nos recipiat in gratiam, & custodiat ac regat in

DIALECTICA.

gat in omni uita, & uitam eternam nobis donet.

Non autem ualeat Sorites in his quæ non necessa-
sario coherent, ut

Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt

Bonæ leges sunt dignæ laude.

Ergo mali mores sunt digni laude.

Nam mali mores non sunt proprie legum causa
se. Est enim causa legum, Bonorum uirorum con-
siliū, qui malos mores prohibere cupiunt, sicut
morbus nullo modo curationis causa est, sed medi-
cus. Nobis pueris hoc exemplum proponebatur

Qui bene bibit, bene dormit.

Qui bene dormit non peccat,

Qui non peccat, erit beatus,

Ergo qui bene bibit erit beatus.

Nam dormire non est causa semper prohi-

bens peccata. Et est ambiguum. Qui

bene dormit, non peccat. Nam eti-

am si tunc cum dormit nul-

lum designat flagitium,

tamen alio tempe-

re delinquere

potest.

Libet

PHILIP MELANCH.

LIBER

QVARTVS DE LO-
CIS ARGVME-
TORVM.

VANQVAM IN TO

ta Dialectica dedimus operam
ne immodice cresceret opus, ne
moles ipsa præceptionum ab-
stergeret infirma ingenia, ta-

men in locis argumentorum ob eam etiam causam
breuiiores erimus, quia extat Rodolphi liber de
Inuentione Dialectica, adeo accurate copioseque
scriptus, ut longe uincat omnes in hoc genere
tum Græcos tum Latinos. Quare hic contra-
hemus locos in exiguum compendium, et tam-
quam in tabula spectandos proponemus, ut sine
magno negotio percurrere oculis omnes, & com-
plecti animo adolescentes possint. Cum hanc qua-
si negotij summam ^{etiam per se ipsam} ~~etiam per se ipsam~~ ^{ut luri-} ~~ut luri-~~
consultorum uerbo utar, cognouerint, magnopere
conducet legere Agricola, qui nullam reliquit
partem huius rei inexcussam.

Interca.

Floria

D I A L E C T I C A.

Floriferis, ut apes, in saltibus omnia libant.

Omnia nos itidem depascimur aurea dicta,
Aurea, perpetua semper dignissima uita, libet
enim uti ueteris Poetae uerbis, & ea quae maxi-
me necessaria, maximeq; ad usus discentium ido-
nea uidebantur, electa tradimus. Quantas autem
utilitates habeat haec pars, non possum pro digni-
tate dicere. Necesse est enim uim horum praece-
ptorum de locis esse maximam, cum non solum
Dialectici, sed multo ante Rhetores iudicauerint
eos diligentissime inculandos esse discentibus.
Nam utriq; de locis praeceperunt. Et fuerunt
nonnulli, qui pertinere eos proprie ad Rhetori-
cam senserunt, quia materiam offerunt dicendi. Hi
enim Dialectice nihil relinquebant nisi formas
supra traditas, quibus inuentam materiam inclu-
dimus, cum de ea iudicaturi sumus, faciebantque
dialecticam non inueniendi, sed iudicandi scien-
tiam. Nos siue ad Rhetoricam proprie pertinent
siue communes utriq; arti sunt, existimamus non
tantum in Dialecticis libellis recensendos esse,
sed etiam in omnibus parietibus scribendos atq;
sculpendos esse, ut semper ob oculos uersentur.
Nulla enim de re dici, de nullo scripto recte iudi-

cani

D I A L E C T I C A.

*ari potest, nisi referat se animus ad hos locos,
eosq; tanquam duces sequatur.*

DE INVENTIONE.

PRimum autem admonendi sunt adolescentes
nihil de inueniendi causa, aut quaestione in arti-
bus praecipere. Nam hanc casus aut tempora offe-
runt. Alias enim alijs de rebus deliberamus,
nunc de Religione, nunc de civilibus negocijs di-
sputamus, postquam autem causa seu quaestio pro-
posita est, tum demum consulendi sunt loci, &
peruoluendus in illis animus, ut inquit Cicero, ut
eius rei quam uolumus explicare, aut defendere
argumenta querantur. Et quoniam prima aetas
fere in Epistolaribus causis exercetur, sumamus
ex illis exempla, Si ita res ferret, ut pater rogan-
dus sit, ut suppeditet studijs sumptus, iam ha-
bes Epistole causas. Nunc prima cura est, qui-
bus argumentis utendum sit. Hic ars monstrat
uiam, & certos ostendit locos, qui materiam offe-
runt, & admonent te quid conueniat scribere.

Si sodalis aliquis ad litteras adhortandus fuerit,

oblate

L

oblate

D I A L E C T I C A .

oblata est Epistolæ caussa. Deinde loci inspiciendi sunt, qui admonent quæ de re scribendum sit. Ad eundem modum graues caussæ, ut deliberationes, aut controuersie Ecclesiasticæ, aut conciones Ecclesiasticæ instituendæ sunt. Causas ferre tempora offerunt, Si quis igitur de poenitentia dicturus est, cum hanc causam nactus est, tum de mum consulat locos qui & materiam ostendent, & admonebunt quo sint ordine disponendæ res, Atq; hæc prima est in omni negotio deliberatio, de materia, seu quid dicturi simus, Et tamen in arte postremo loco traditur, quia formas quibus includit res tanquam domicilia rerum, utile erat pueros prius habere cognitæ quam de rebus dicebat, ut cum res essent ostensæ in promptu formas haberent, ad quas accommodarentur. Prima igitur cura est inueniendarum rerum, de qua hic præcepta traduntur. Altera cura est rerum disponendarum, & iudicandi quomodo inuenta cohercant atq; consentiant, ad quam superior pars Dialecticæ pertinet. Scio autem mirari adolescentes, qui fiat ut alij loci præscribantur in Rhetorica, alij in Dialectica, cum utraq; ars profiteatur se locos inueniendorum argumentorum tradere

Nam

P H I L I P M E L A N .

Nam in Rhetorica loci sunt alij generis Demonstratiui, alij Deliberatiui, alij generis Iudicialis, quorum in Dialectica nulla fit mentio. Interim & Dialecticis utuntur, Quare sciendum est hos locos qui continentur in dialectica fontes esse rhetoricorum locorum, & cum res pene sit eadem, appellationes tantum uariare, Et quæ causa uariæ nomenclaturæ fuerit, acuti homines facile perspicient locorum natura penitus cognita, & nos de ea re suo loco dicemus. Non enim sine singulari consilio in Rhetorica locorum tituli usurpati sunt Honestum, Vtile, Facile, Ius, Natura & similes. Et nos in causis suasorijs, ac Iudicialibus rhetoricorum consuetudinem retineri uolumus.

Dialectica autem proprie continet artificium & certam quandam docendi uiam. Proinde hæc caussæ maxime ad Dialecticam pertinent de quibus docendus est auditor, quid res sit, quid non sit, quæ sint uera, quæ falsa, Eius rei uia traditur in Dialectica, a qua etsi multum sumitur in probationibus Rhetoricis, tamen adfectuum per motio, hortari, dehortari, impellere, obiurgare & similia, ad Rhetoricam magis pertinent.

L 2 DE

*Quia cum formas
ad quas debent
se accommodare
puer.*

DIALECTICA.

DE QVAESTIONIBVS.

IN ipso uestibulo Dialectices admonuimus
duo Questionum esse genera. ^{Quaedam sunt}
simplices ^{simplices} questiones, ut quid sit poenitentia. ^{Quae}
dam sunt Coniunctae, ut Fides in Christum iusti-
ficiat, Non licet arma capere aduersus Magistratus
Voluptas non est finis hominis. Licet Christiano
legibus gentiliū in civilibus negocijs uti. Quo-
modo autem tractandae sint simplices quæstio-
nes supra diximus, debent enim reuocari ad quæ-
stiones, quas supra recitauimus, ut.

*Poenitentia est
propter peccata agniti-
onem et uocem
conscientie
ad deum
conuersum
per uerbum
dei et per
sacramentum
baptismi
et poenitentiae
sacramenti*

^{per uerbum dei et per}
Quid sit poenitentia, contritio et fides
quæ consolatur in terroribus, cum credi-
mus peccata propter Christum remitti,
Quas habeat partes, contritionem seu pa-
uores et fidem.

Quæ causæ sint, uerbum Dei arguens pe-
ccatum et rursus Euangelium annuncians
remissionem peccatorum. Porro spiritus
sanctus per uerbum mouet corda.

Qui effectus, bona opera, ut Ioannes ait, Fa-
cite fructus dignos poenitentiae. Item uita
Quæ pugnantia, simulatio poenitentiae, fi-
cienda.

*fructus dei et
obediencia
sunt poenitentiae
signa*

PHILIP. MELANCH.

Et tristitia, uelle operibus nostris gratiam
mereri, nostris satisfactionibus abolere
peccata.

Ad hunc modum duci per singulas questiones
res proposita debet, quod cum sit, et nihil effu-
giet, uel docentes, uel discantes, quod ad institutum
pertinet, et quia artis finibus circumscripta cau-
ssa est, non temere uagabitur ut Greci dicunt,
^{ut supra diximus} ^{ut supra diximus} Habent pene similes lo-
cos Coniunctae questiones quæ cōstant plurib. uer-
bis, ut liceat ne bella gerere Christianis quos sequi
oportet in docendo. Nec perfecte putet se quispiam
rem tenere ulla, nisi aut per omnes huius artis
locos, aut per præcipuos icrit, et inquisierit,
ea, quæ iubet unusquisq; locus inquiri. Quare
semper in conspectu nobis hi loci debent esse,
ut quociens aliquid inciderit, statim percurrat eos
ordine animus, et quærat, quid dici conueniat.
Antonius in secundo libro de Oratore inquit effi-
ciendum esse usu atq; exercitatione, ut quemad-
modum scribentibus ultro se figuræ literarum
offerunt, ita incurrant in oculos loci nec procul
nec diu quesiti, et statim ostendant quid maxime
dici oporteat. Magnum igitur studiū in istam dia-
lecticam

D I A L E C T I C A.

lectica partem collocandum est, & assiduo usu conformanda cognitio, ne cum incidere aliqua res explicanda, primum in Bibliopolijs indices inspicendi sint, & querendum, qui de locis argumentorum libri scripti extant, quos cum emeris, tamen in eis tanquam hospes in ignota regione eras. Veteres Methodum vocant rationem recte atq; ordine docendi, iuxta præcepta dialectices, ac sæpe monent ut in omnibus negocijs, controuersijs, artibus, demus operam, ut Methodum teneamus, quia necesse sit animum uagari incertum, nisi hac ratione regatur, Ac in uno quoq; genere semper foelicius docent hi, qui callent Methodum, quam qui non callent, quantumuis abundant ingenijs. Utilior est Aristoteles dissentibus moralem aut naturalem Philosophiam, quam Plato, quia Plato non obseruauit iustam Methodum tametsi is hoc nomine exagitet Gorgiam & similes, quod non satis periti sint Dialectices, in Medicina amatur ab omnibus Auicenna, propter Methodum. In iure civili propemodum Methodus est liber Institutionum. In sacris literis Methodus est Epistola Pauli ad Romanos. Nulla res est enim, quæ penitus perspicui possit, nisi animus noster Methodum sibi quan-

P H I L I P. M E L A N C H.

sibi quandam informet, quam in eius rei cogitatione, inquisitione, & explicatione sequatur,

D E D E M O N S T R A T I O N I B V S.

Vt supra propositiones partiti sumus, in necessarias et contingentes. Ita argumentationum alie sunt uerisimiles seu probabiles tantum, & incertae, ut Alexander est ebriosus. Igitur non est streuus. Has solet Aristoteles Dialecticas argumentationes uocare, ut quas non ipsa natura rerum gignit, sed ars, et uafricies ingenij, quæ multa uerisimilia quacumq; rem defendenda susceperit, colligit etiam cum desunt necessariae probationes, Alie argumentationes sunt necessariae ac certe, ut

Eclipsis lunæ fit cum terra ex diametro inter solem & lunam ponitur. At terra arto die interponitur ex diametro inter solem & lunam, Ergo illo die est Eclipsis lunæ, Vocantur autem Demonstrationes, sumpto uocabulo a geometris, qui suas probationes minime dubias, quæ rem oculis subiiciunt ἀποδείξει nominant. Fiunt Demonstrationes, cum ex definitione definitum, aut e

D I A L E C T I C A.

contra, seu cum ex proprijs causis effectus seu propria officia, seu ex effectibus propriae causae colliguntur. Et ut quæq; scientia est certissima, ita plurimas habet Demonstrationes. Quare in Arithmetica & Geometria, quæ sunt maxime certæ, dominatur hoc genus probationum. Plurimum autem prodest non tantum in disciplinis, sed in omnibus negocijs & controuersijs, obseruare, an demonstrationes aliquæ in causa uersentur, de qua dicendum est. Nam animaduersa Demonstratione nulla relinquitur dubitatio, Hæc definitiones, causas & effectus complectitur. Porro scire, inquit Aristoteles, est rem per causas cognoscere, Vna igitur hæc uia est consequenda perfectæ noticiæ quacumq; de re. Et scientiam proprie appellant, cum demonstratione res est comperta, Et Methodi nomen, de quo supra diximus, potissimum ad hanc docendi uiam accommodari debet, cum demonstratione utimur, cum definitiones tradimus, cum causas querimus, cum ex causis effectus, & propria officia ducimus, cum ostendimus initia & fontes artium, Sunt enim principia, quædam communes sententiæ nobiscum natæ, Impresit enim Deus animis nostris

P H I L I P. M E L A N C H.

stris quasdam noticias, quæ sunt uelut regula in iudicando, de natura, & de moribus ciuilibus, Cuiusmodi sunt.

Totum est maius qualibet parte, uniuscuiusq; naturæ est aliquis artus finis, societas generis humani est conseruanda. Facinora quæ perturbant societatem humani generis sunt prohibenda, ac punienda, Tales sententiæ uel de natura, uel de moribus uoantur a Philosophis aliquando κοινὰ εννοιαί, quia sunt uniuersales sententiæ diuinitus inscriptæ omnium animis quasq; natura omnes tenent, Aristoteles principia appellat. Sunt enim initia & fontes disciplinarum omnium & causas continent omnium arcium, Nihil habet ulla in arte certi, qui non peruidet, quomodo ex principijs manent præcepta, & definitiones omnes, sed uagatur animus, & tanquam sine certa sede errat, nec habet ubi consistat. Qui uero refert se ad principia, is perspicit arcium causas, & certam ac firmam noticiam habet, quam neq; fallere neq; euerti posse intelligit, ut enim sensus naturaliter suum officium faciunt, oculis uidemus, auribus audimus, ita mens naturaliter

DI A L E C T I C A.

cernit principia, Donec oculi sunt incolumes, uident, Ita donec mens est illesa, non potest non adsentiri principijs. Omnia igitur quæ sunt certa in doctrinis, proficiscuntur a principijs iusto ordine, hoc est, bona et firma consequentia, ut Dialectici loquuntur, aut sunt per experientiam compta, ut scire quod ignis calefaciat. Neq; enim ferendi sunt Academici qui contenderunt, nihil certo sciri.

Hæc de syllogismo demonstratiuo et de principijs diximus, ut admoneremus studiosos, ut in omnibus disciplinis ac negocijs diligenter animaduertant quæ insint certa, quæ incerta. Turpe est enim amplecti incerta pro certis, et sæpe in iudicandis grauib; rebus ualde officit, non habere de lectum inter certa ac incerta. Possem exempla multa adferre, ubi homines, ut uidentur eruditi, de incertis stultissime digladiantur, eaq; tanquam nimis dubia defendunt. Quoties igitur causam aliquam tractandam suscipis, subeat animum hæc cura inquirendi quid habeat res certi, quas habeat demonstrationes, subducenda etiam ratio, ut principia inueniamus, ut habeat animus ubi consistat, quod facile faciet dialecticæ peritus, et non rudis
cuius

P H I L I P M E L A N C H.

eius artis ex qua illa causa sumpta est. Nā principia ultro se offerunt, cū causas rerum querimus. Maxima autem in principijs uis est, ac uere de his dixit Aristoteles in primo Ethicorum alludens ad uulgare prouerbium $\omega\lambda\epsilon\theta\omicron\rho\ \eta\ \tau\omicron\ \mu\iota\sigma\omicron\upsilon\ \tau\omicron\upsilon\ \omega\alpha\upsilon\tau\omicron\epsilon\varsigma\ \eta\ \alpha\epsilon\chi\eta$. Nam alias dici solet, Principium dimidium esse totius. Hic uero ait tantum in illis comunibus sententijs, quæ principia uocantur, uim esse, ut plus etiam quam dimidium totius, principium uideri debeat.

Nec tantum in Arithmetica et Geometria demonstrationes extant, sunt in omnibus artibus aliæ quæ, ut in Philosophia morali,

Vniuscuiusq; naturæ propria actio, est finis eius naturæ,

Voluptas non est propria actio hominis. Est enim communis cum pecudibus,

Ergo uoluptas non est finis hominis.

Hanc demonstrationem Aristotelis, nullo modo potest Epicurus euertere. Ita sunt in iure ciuili.

Facinora quæ perturbant societatem generis humani, sunt prohibenda.

Furta, Latrocinia, et similia perturbant societatem generis humani.

Ergo

D I A L E C T I C A.

Ergo furta, Latrocinia, & similia sunt prom-
hibenda.

Maiores est principium. Minor testem habet
experientiam, utraq; igitur certissima est, Et
quod Iurisperiti uocant Ius nature aut gen-
tium proprie nihil est, nisi principiorum quorum-
dam de moribus de civili uita, noticia. Ac scien-
tiæ nomen proprie pertinet ad demonstrationes,
De alijs quæ habent probabiles rationes, quæ ta-
men aliquando fallere possunt, non dicimur ha-
bere scientiam, sed opinionem, ut Clodius odit
Milonem, Igitur fecit ei insidias. Vinum facit
ebrios. Igitur prorsus a uino abstinendum est. A-
qua erupit concussa terra. Igitur aqua est causa
terre motus. Et hæc uocant argumenta Dia-
lectica, uel Rhetorica, ut supra dixi, quia res ea
non gignit, sed ars, seu calliditas eius qui disputat.

Hic autem monendi sunt iuuenes, quod parem
uim demonstrationibus habeant ea quæ sunt in sa-
cris literis. Nam in his etiam certa est ueritas,
sentire igitur debemus tam certas esse promissio-
nes ac minas Dei, quam certas sunt, quæ manibus
palpamus, & oculis cernimus, ut

Deus

P H I L I P. M E L A N C H.

Deus ditabit eos qui largiuntur pauperi-
bus.

Abraham largitur pauperibus,
Igitur Deus ditabit Abraham.

Deus promittit bona pijs,

Pij hic affliguntur & occiduntur,

Ergo restat uita, cum hinc decessimus, in
qua bene erit pijs.

D E L O C I S

CUM in propositione duæ sint partes sub-
iectum & prædicatum, alias a subiecto trahun-
tur argumenta, alias a prædicato, sed id non po-
test fieri, nisi ea pars a qua ducuntur argumen-
ta, prius sit excussa, & peruestigata iuxta quæ-
stiones, quas supra tradidimus de simplicibus no-
cibus. Ex his igitur loci argumentorum nascun-
tur. Sunt itaq; præcipui loci, & qui continent
firmissimas probationes. Definitiones, Causæ,
Effectus, In omni controuersia, hi loci maxime
requirendi sunt. Alij præter hos, ut Similium.
Signorum non perinde sunt firmi, nec plus in
pugna ualent, quam in acie leues manipuli, & sa-
pe ad

DIALECTICA,

pe ad illustrandam rem & amplificandam magis quam ad fidem faciendam adhibentur. Proinde & olem in scholis loci interiores uocabantur, Definitiones, Causæ, Effectus, quia in re hærent. Exteriores adpellabantur reliqui, quia aliunde accedunt ab arte, Observandum est autem, ubi a subiectis, ubi a predicatis argumenta facilius duci possint. Nam ab utroq; recte sumuntur sed tamen facilius ex eo sumptis, quod continet materiam uberio rem. Nam ex magno cumulo citius aliquid mutuamur. Quia uero sæpe personæ ponuntur in propositionibus, Et personis res certè tribuuntur. Ideo facti sunt duplices loci. Alij dicuntur personarum, alij rerum, ut in causa Archiæ cum propositio sit Archias est ciuis, primum Cicero a re argumentatur, ex descriptionibus ciuis, seu ex iure ciuitatis, docet enim ex lege quis sit habitus ciuis, Postea argumentatur a persona. Archias est Poeta, Ego est dignus quem retineamus in ciuitate. De utroq; genere locorum copiose præcipit Agricola, ut alios prætereamus. Ergo igitur quemadmodum institui recensebo eos breuiter, et ita proponam, ut statim percurrere eos oculis, & complecti animo adolescentes possint. Præcepta

res

PHILIP, EMLANCH.

tores autem ita reddent eos illustriores si multa exempla ostenderint.

LOCIPERSONARVM.

LOCIS personarum in ciuilibus controuersijs frequenter utimur, quare a Dialocticis prætermissi sunt. Neq; enim ducuntur inde necessariae probationes, quæ in demonstrationibus ualeant. Et cum Dialectica ad docendum maxime comparata sit, hi loci maxime tractati sunt, qui ad eam rem conducunt, reliquos uix extremis digitis attingerunt. Nos tamen prætereire eos noluimus, sæpe enim usui sunt in magnis & grauib; contro- uersis.

PATRIA.

Vt apud Cicronem pro Flacco, Testes sunt Græci, Ergo sunt leues. Satis est enim exemplum indicasse, quia uis loci melius in exemplis perspicitur quam in longa aliqua descriptione. Hoc loco & Paulus usus est, κρητεις και φευσαι, κακα, θρηια, γαστρες δε γαι.

SEXVS.

Mulieres sunt, igitur perendum est.

Parentes.

D I A L E C T I C A.

P A R E N T E S.

Vt apud Horatium, Fortes creantur fortibus & bonis. Est in equis, est in iuuenis, patrum uirtus, nec in bellem feroces progenerant aquilæ columbam. Huc pertinet illud κακὸν καὶ ἄκακον, καὶ ὁρὸν ὄρον.

E D V C A T I O.

Studia, Disciplina, Sodalicia, ut apud Ciceronem pro Murena. Cato factus uidetur e Stoica disciplina asperior.

M O R E S

De Clodio argumentatur Cicerō, magis uerisimile est clodium scelere fecisse, quam milonem quia Clodius semper leges & omnia iura contempsit.

R E S G E S T A E.

Vt a Pompeij rebus gestis Cicerō pro lege Manilia, argumentatur Pompeium idoneum esse cui decernatur imperium belli Mythridatici.

Vita

D I A L E C T I C A.

V I T A E G E N V S.

Episcopus est, doceat igitur.

M A G I S T R A T V S.

Cæsar gessit magistratum. Ergo non fuit occidendus.

A E T A S.

Celius est iuuenis, quare ei ignoscendum est.

M O R S.

Papinianus Iurisconsultus, ne defenderet paricidium interfici se permisit Fuit igitur dignus qui Ius doceret, cum tanta constantia, magnitudineq; animi fuerit, ut ne quidem metu mortis adductus sit, ut contra iustitiam faceret. Plures fortasse personarum loci numerari possunt, Sed alij aut in his comprehenduntur, aut certe a scriptoribus Rhetorice peti possunt.

R E R V M L O C I.

D E F I N I T I O.

SÆPE admonui in omni subtili disputatione dominari definitionem, Quare cum aut docere

M aliquid

D I A L E C T I C A

aliquid aut confirmare uolumus, statim inicio Definitio consulenda est, Quomodo autem definitio inuestiganda sit, in predicamentis aliqua ex parte ostendimus, quæri enim genus oportet, quo deprehenso differentiam facile erit ex accidentibus, aut ex effectibus colligere.

Ducuntur argumenta a definitione affirmatiua ac negatiue. ut. Bellum est uindicta quam exerceat magistratus aduersus latrocinium, seu contra multos latrones. Ab hac definitione hoc modo, ad definitum argumentamur. Magistratuum uindicta licita est Christianis, Bellum est uindicta quam magistratus exerceat. Ergo licet bellum gerere Christianis. Hic quiddam de definito ex definitione probaui. Negatiue argumentamur hoc modo. Gentes nec timuerunt Deum, nec crediderunt se aliquid a Deo beneficii accipere, sed senserunt se casu nasci et occidere. Igitur gentes non habuerunt religionem, Definitio enim ueræ religionis est, Timere Deum, et credere Deo iuxta scripturam, et promissiones.

Ducuntur et a definito argumenta, Christus est perpetuus sacerdos, Igitur assidue placat nobis patrem.

P H I L I P, M E L A N C H.

patrem, ut assidue remittat peccata et misereatur nostri ac seruet nos, Cum ad hunc modum exponitur nomen sacerdotis, quod sæpe tribuit Christo scriptura miram lucem affert definitio. Atque ita nos in Paraphrasi Psalmi. Dixit Dominus, nomen sacerdotis interpretati sumus his uersibus.

Namque sacerdotis summi quoque munus obibit
Iratumque patrem nobis placabit, et unus
Orabit ueniam miseris mortalibus, atque
Victima erit pro delictis gratissima nostris.

Additæ sunt locis regulæ a Boetio, quas uocant Maximas, hoc est, sententias quasdam certas quæ admovent quis sit loci uniuscuiusque usus, Et atque ob causam diligenter mandari memoriæ debent. Cui definitio conuenit, ei conuenit et definitum, et e contra, Cui item adimitur definitio, ei adimitur et definitum, et e contra.

A G N E R E.

Non modo a tota definitione ducuntur argumenta sed etiam a partibus definitionis, Constat autem genus et differentiæ partes esse definitionis.

D I A L E C T I C A.

Quare proximum locum sequuntur generis & differentie loci. Porro genus uniuscuiusq; uocis facile inueniet is, qui prædicamenta nouit.

A genere tantum negative argumentamur, nisi uniuersalis particula fuerit addita generi, Lapis non est animal, Ergo lapis non est homo. Mulsum non est uinum, Igitur nec ruffum uinum. De interitu animarum, de æternitate mundi nullam certam cognitionem habet ratio humana, Ergo sententia Epicuri de interitu animarum, aut Aristotelis de æternitate mundi non sunt philosophicæ, genus enim philosophiæ est certa cognitio, Maxima est unica. Cui adimitur genus, ei adimitur & species. A superiore uniuersali ad inferius.

Et affirmatiue & negatiue a superiore uniuersali ad inferius argumentamur. Nam ex uniuersalibus, ut sæpe dixi, rite sequuntur particularia, Omnia animantia spirant, Ergo pisces spirant, Idem seruatur in Adnerbijs locorum ac Temporum. Deus est ubiq; Ergo hic etiam adest. Numquam fuit modestus Clodius Ergo neq; in hoc itinere fuit modestus. Omnibus legitimis ordinationibus magistratuum debent parere, Christiani, Ergo

PHILIP. MELANCH.

Ergo etiam iurare debent iussi a magistratu.

A S P E C I E.

A specie ad genus tantum affirmatiue argumentamur, ut homo est. Igitur animal est, Euangelium approbat iudicia. Ergo approbat quandam uindictam. Maxima, Cui tribuitur species, eidem tribuitur & genus.

A D I F F E R E N T I A, E T P R O P R I O.

Argumentamur affirmatiue & negatiue, Nam differentia, ut supra docuimus, constituunt speciem. Itaq; propria differentia semper cum specie conuertitur, hoc est, non latius patet quam species, nec est angustior quam species, Atq; hæc est huius loci Maxima, ut Rationale est. Ergo homo est. Episcopi nostri temporis gerunt gladium Ergo sunt uere ciuiles magistratus. Nam gerere gladium est differentia ciuilem magistratum constituens. Et a proprio officio, plurima ducuntur in omnibus causis argumenta. Dialectici uulgo propriam passionem uocant Græci loquentes, sed hic uidendum

uidendum est, ne proprii nomine abutimur. Neque enim recte uocantur propria illa, quæ etiam si aliis cui multum competunt, tamen aut non semper competunt aut cum alijs communia sunt, ac iure irrisit Diogenes Platonem, qui cum definiret hominem animal esse bipes, produxit gallinam Diogenes uociferans platonicum hominem esse. Hæc sunt recte a proprio officio ducta Christus creat, uiuificat, sanctificat, resuscitat mortuos. Igitur Christus est uere & natura Deus, Antecedens sepe ponitur in scriptura, Omnia per ipsum facta sunt, Item omnia in eo consistunt, Sunt autem proprie Dei opera creare, uiuificare, resuscitare mortuos, & similia, Vt scriptura ait, Gentes inuocaturas esse Christum. Ergo Christus est uere & natura Deus. Nam inuocari ad Deum proprie pertinet.

AB ETYMOLOGIA.

Supra dixi Etymologiam definitionem quam uocant nominis esse, parit igitur & ipsa sepe argumenta in magnis & grauibz controuersijs, sicut locus definitionis de quo paulo ante dixi. Nam sepe postulant causse, ut emphases uocum urgantur.

antur ut cum ratiocinor Magistratum approbatoria Paulo, qui uocat magistratum ordinationem diuinam. At peccatum non est ordinatum a Deo, sed contra ordinationem Dei a diabolo exortum est. Christus uocat magistratus uergetas. Ergo non uituperat eos. Nam si magistratus latrocinium esset, non esset beneficium. Scriptura nominat quandam iusticiam carnis. Igitur re uera est quædam iusticia carnis, quam per se efficit nostra natura. Est quædam prudentia carnis. Igitur quidam delectus & libertas est uoluntatis humana, Huc pertinent & metaphora, & similes figura, ut Christus uocatur agnus, significatum est igitur Christum fore uictimam.

A CONIVGATIS

Ita uocant, cum casus uocis alienius mutatus, gignit argumentum, ut iusticia est bona, Ergo iustus est bonus. Iusticia est seuere uindicare delicta iuste igitur fecit Alexander Imperator, q. fumo suffocauit eum qui fumos uendiderat. Christus de coniugio loquens inquit, quos Deus coniunxit. Ergo coniugium est diuina coniunctio, nec fit casuali, aut humano tantum consilio, sed Deo autore.

DE TO

DIALECTICA.

DE TOTO ET PARTIBVS.

Superiores loci omnes nascuntur ex formis definitionis, & ad eam omnes referri debent. Locus de tota ac partibus ex Diuisione oritur, supra autem in officijs Dialecticis secundo loco diuisionem posuimus. Ita uides rationem inueniendi argumenta, apte ad illa quæ supra tradita sunt, uelut ad fontes referri posse.

Porro Totum habet partes quasdam sine quibus existere potest, ut homo existere potest amissis pilis. Ab his non ducuntur firma argumenta. Aliæ partes sunt, sine quibus existere totum non potest, ut homo non potest existere sine capite. Et harum partium aliæ uocantur substantiales, ut corpus & anima hominis. Aliæ uocantur integrantes, quas membra principalia recte & perspicue nominare poterimus, ut in homine caput, petus, brachia, pedes. Ab his ducuntur argumenta. Maxima huius loci est. Posito toto, necesse est poni partes, sine quibus existere totum non potest. Vt Monachi de poenitentia contricionem docuerunt fidem non docuerunt, Ergo non recte tradide-

*Est regnum
y^u p^{ri}ncipet
p^{ri}ncipet*

*Poenitentia dicitur
habere partes
contricionem
et fidem*

PHILIP. MELANCH.

diderunt poenitentiam, Sunt enim duæ partes poenitentia, contricio & fides quæ consequitur remissionem peccatorum, & consolatur perterritas mentes cum credit propter Christum peccata condonari. Item Christianis licet uti prouocatione. Nam Paulus prouocauit ad Caesarem. Ergo licet Christianis litigare & postulare, ut a iudicibus aduersus iniuriam defendantur. Nam prouocatio pars est actionis in foro. Licet exercere iudicia, Igitur licet deferre iusiurandum. Nam iusiurandum pars est forensium ordinationum.

Aliquando a partium enumeratione argumentamur, ibi cauendum est, ne quæ pars prætermittatur, ut si quis ita ratiocinetur. Suspendere fures non est iure naturali, neq; diuino, neq; scriptis imperatorum legibus mandatum. Ergo non est iustum, Argumentum ductum est ab insufficienti partium enumeratione. Nam omissa est Iuris species, Consuetudo, quæ etiam legis uim habet, si taxamen sit consentanea rationi.

DE LOCIS CAUSSARVM ET EFFECTVVM.

M 5 Non

Non patitur instituta breuitas operis, ut longius Encomium huic loco addam, cum quidem id utilitas eius merebatur. Et erant adhortandi studiosi, ut in omni re proposita diligenter querant causas. Idem cum supra aliquoties admonuerim, fortasse uidear ineptus, toties eandem cantilenam repetens, Verum me non poenitet huius assiduitatis. Scio enim quanta huius loci uis sit, quantum con-ducatur in unaquaque re omnes causas pertractatas habere. Et pauci ita assuefacti sunt, ut cum aliqua res oblata est, causas diligenter inquirent. At ea cura in primis digna est homine docto. Nam ut supra dixi, tunc demum scire aliquid dicimur, cum causas perspeximus. Vocant autem a priori argumentationem cum ex causa colligimus effectus, A posteriori cum ex effectibus causas quaerimus.

Est autem causa, qua posita, sequitur effectus. *Quas uero causas cum quatuor sunt, Efficiens, Materia, Forma, finis.*

Sed priusquam tradimus argumentorum regulas, admonendus est lector quam uarie usurpetur causae nomen. Quaedam dicuntur causae per se, quaedam dicuntur causae per accidens, ut casus

quemadmodum febris dicitur asferre temperantiam, tametsi non sit eius propria causa. Porro a causa per accidens non satis firmum argumentum ducitur, sed coniectura inde sumitur sicut a loco signorum, quem infra recitabimus.

DE EFFICIENTIBVS.

EFFiciens est a quo primo fit motus. Nunquam unius rei multa sunt efficientia, sed ordine quodam coniuncta, ut Deus, pater, mater, procreant hominem. Hic uidendum est, in argumentando ne a causa remotiore ducatur argumentum omis-*Efficiens duplicia* sis propioribus. Item duplicia sunt Efficientia quaedam sunt principalia, ut faber, quaedam sunt instrumenta, sicut malleus fabri, praeterca Efficientium alia agunt natura, ut ignis naturaliter calefacit, alia agunt uoluntate, ut Architectus cum uult aedificat. Naturales causae non suspendunt actionem, cum sunt ad motum materiae. Ignis ad motum materiae, inflammat eam, Voluntariae possunt cessare ab agendo, ut etiam si potuit Deus creare mundum ab aeterno, non condidit tamen, pictor tametsi materiam habeat, tamen cessare potest. Varie maximae binosumuntur

D I A L E C T I C A.

hinc sumuntur, cū causæ sufficientes, agunt, effectum fieri necesse est. Et e contra, Effectum posito, necesse est causas adesse, aut affuisse. Non posito effectum, non est necesse causam adesse, ut animalis homo non percipit ea quæ Dei sunt, Ergo animalis homo non regitur spiritu sancto. Nam percipere ea quæ Dei sunt, hoc est timere Deum, credere Deo, sunt effectus spiritus sancti. Dignitas etiam effectuum ex causa sumitur. Deus ordinavit Magistratus, Igitur Magistratus sunt colendi.

E X M A T E R I A.

Materia est ex qua fit aliquid, Et hic meminerint studiosi non competere materiam ex quo aliquid fit accidentibus, sed substantijs. Abutimur nomine cum subiecta accidentium materiam uocamus, quia in illis existant, dicuntur enim materia in qua, recte igitur argumentamur. Non posita materia, nec effectus ponitur, & e contra, Angeli non habent corpora, Ergo non sunt ex elementis conditi. Lapis non habet mentem, Ergo non iudicat. Nam iudicium non potest existere nisi in mente. Diligenter etiam observandum est, quæ proprie

P H I L I P. M E L A N C H.
prie corpori, quæ proprie menti accidunt.

E X F O R M A.

Forma est quæ dat esse rei. Est enim perfectio rei, quæ uestit, ut ita dicam, materiam. Paries est albus, Igitur paries habet albedinem. Accidentia ipsa formæ sunt. Nec partimur accidens in duas res ad eum modum, ut substantias in materiam ex qua aliquid existit, ut elementa, et formam quæ acquiritur, ut animal.

E X C A U S S A F I N A L I

Plurima ducuntur argumenta ab omnibus finibus, Et unius rei multi fines sunt, alij principales alij minus principales. Hec causa unius cuiusque rei officium seu usum ostendit propterea diligenter est consideranda. Et sumuntur hinc loci Rhetorici. Honestum & utile, Honestum est enim ubi ipsa actio finis est, seu quod propter se expetitur, ut iusticia est honesta, Ergo est colenda. Utile est cuius usus finis est, seu quod usus causa expetitur, ut iustitia prodest ad tranquillitatem uitæ.

D I A L E C T I C A .

tem uitæ. Ergo est expetenda. Argumenta a causâ finali in suâsorijs ualent, Nam causâ finali posita, non neccâssarie sequitur effectus, sed ipsa impellit efficientem. Hæc cum agit sequitur effectus.

Rhetores addunt loco caussarum alium quendam locum, Antecedentium & Consequentium, Et meminit eius Aristoteles ac mihi nullo modo pretercundus uidetur, Vocant autem Antecedentia, cum natura aliquid præcedit, tamen si non sit causâ eius quod sequitur, ut in motu locali prius conficitur spaciū propius, quam remotum, Ac diligenter est considerandum ubi non possint existere posteriora sine præcedentibus, ut curatio sequitur morbum, consolatio terrores, In his ualeat argumentum a consequentibus ductum ad antecedentia. Sunt enim alias tanquam effectus antecedentium, alias tanquam habitus priuationi succedentes, Sic argumentamur. Christus promittit consolationem, Ergo neccesse est perterrefactos esse illos, quos eriget et consolabitur Christus. Nonnumquam ab Antecedentibus ad consequentia ducuntur argumenta, sed hoc non fit nisi cum neccâssario cohærent membra, qualia sunt quæ ex definitionibus sumuntur, aut ex causis quæ non cessant, ut

Christi

P H I L I P M E L A N C H .

Christus est abscissus de terra uiuentium, Ergo Christus est mortuus. Item Christus est creptus ex angustia ac iudicio, Ergo uiuit & resuscitatus est. Tales consequentiæ in sacris literis diligenter sunt obseruandæ, sed adhibenda est prudentia, ne connektantur membra, quæ non neccâssario cohærent. Ex loco caussarum nascuntur illæ etiam quæ trahuntur ab ordine caussarum & effectuum, sit igitur Maxima. Causæ natura priores sunt effectibus. Quare posteriora aliquo effectû non debent dici causæ efficientes, aut materia aut forma. Finis etiam tamen si sequitur actionem, tamen in deliberatione præcedit actionem, Paulus sumpsit argumentum ex ordine caussarum & effectuum hoc modo. Abraham ante circumcisionem iustificatus est, Igitur circumcisio non iustificat.

Vna causâ naturalis non habet in eodem subiecto contrarios effectus, ut Ignis calefacit, Ergo non frige facit. Lex iram efficit, Ergo non efficit ut corda sint tranquilla.

Item una res non habet diuersa efficientia quorum singula sufficiant, ut Si ex operibus est gratia, Christus frustra est mortuus. Ac fere causæ contrariæ habent contrarios effectus.

Ex simili

P A R E N T E S.

EX SIMILITVDINE.

Quædam sunt paria, ut si furtum est capitale, mendacium etiam crit capitale. Suppeditat argumenta etiam imparium collatio, hoc modo.

Ex maiore negatiue argumentamur iuxta regulam, Si id quod magis inesse uidetur non inest neq; illud inerit, quod minus inesse uidetur, ut si Cæsar non potest Italiam pacare, Multo minus poterit eam Dux Ferrariæ pacare.

Ex minore affirmatiue tantum argumentamur iuxta regulam, si id inest quod minus inesse uideatur, quanto magis inerit illud quod magis inesse uidebatur, ut si turcam reprimere solus Hungariæ rex potuit, multo magis poterunt reprimere Turcam omnium Christianorum coniuncti exercitus. Si furtum est capitale, multo magis adulteriũ erit capitale. Licet bouem seruare Sabbato, Ergo et hominem. Cæterum similia plus ad illustranda negocia, quam ad probandum conducunt. Infirma enim argumenta inde ducuntur, quia nulla tanta est similitudo, quæ per omnia conueniat. Quare uulgo Dialecticis in ore est hæc sententia, Quis similitudo

D I A L E C T I C A.

similitudo claudiat, sepe tamen quia delectat collatio tanquam quædam rei pictura incurrens in oculos, magnam uim habet.

Itaq; Christus etiam multis usus est similitudinibus, ut Iohan. tertio descripturus formam et modum iustificationis, ait. Spiritus ubi uult spirat et nocet ei, uis audit, sed nescis unde ueniat aut quod uadat, Sic est omnis qui natus est ex spiritu. Est enim sententia, Qui renascuntur perinde se habent, atq; qui uersantur in uento, Duo enim sunt in uento, sonitus ac motus, et expositi uento utranq; sentimus, Et neq; sonitum illum, neq; motum nostra consilia gubernant. Ita qui renascuntur audiunt uerbum Dei, et agitantur spiritu sancto. Neq; enim sine uerbo mouet spiritus sanctus, Et nec uerbum nec motum spiritus sancti humanæ uires excitare possunt. Quis non delectetur hac pictura? quæ pulcherrime ostendit spiritum sanctum uerbo mouere. Ac mihi legenti huiusmodi locos in Euangelio eruditissime excogitatos sepe uenit in mentem grauissimæ sententiæ principis Saxonie FridERICI, qui diuere solebat, etiam si humano more iudicare liceret de

N

scripturis

D I A L E C T I C A.

Scripturis, tamen animaduerti in Christi sermonibus, quandam sapientiam maiorem ac superiorem humana mente. Tantam esse gravitatem, tantum etiam acumen, ut longe uincant communem captum ingeniorum humanorum. Itaque, quamuis prudenter cogitata afferant Iudei, tamen clare cerni posse aiebat, ea quæ Christus opponit, longe firmiora esse, ac magis ad rem apposita. Huius uocis hoc libentius memini, ut tanti principis autoritate commouerem adolescentes ut diligenter considerent argumentationes quæ extant in sacris literis, & obseruent quomodo ad artem reuocari possint.

Nisi longum esset hic etiam hortarer ad excerpenda similia ex bonis autoribus, quia miram quandam lucem causis afferunt, ut cum Aristoteles disputat receptas leges, etiam si quid habent incommodi tamen retinendas esse, hac utitur similitudine, sicut qui sinistra melius quam dextra uti consueuerunt, non sunt cogendi, ut dextra magis utantur. Ita si qua ciuitas recipit mores paulum discedentes a ratione, tamen hos propter tranquillitatem mutare non debet.

EX OPPOSITIS SEU RE-
PUGNANTIBVS.

Pugnans

P H I L I P, M E L A N C H.

Pugnantia non possunt simul in eodem existere, propterea cum unum tribuitur alicui, alterum adimi necesse est. Multum autem hoc locoutimur, quia omnes causæ collatione contrarij fiunt illustriores. Tum enim pacis bona melius intelligimus, cum belli incommoda expendantur, sunt autem species oppositorum quatuor.

Contraria sunt qualitates quæ non possunt simul in eodem existere, ut frigus & calor, si corpus calet, non igitur friget.

Relative opposita, ut pater, filius, dominus, seruus, sursum, deorsum, hic, illic. Non cadunt hæc in idem subiectum respectu eiusdem, ut Augustus est filius Octauij, Ergo non est pater Octauij. Sic Christus argumentatur non licere Apostolis dominari. Reges gentium dominantur, Ergo uobis non licet dominari, duas enim personas constituit reges & subditos, & discernit officia eorum. Nam cum ait uos, intelligit omnes subditos, His enim opposuit reges. Ceterum supra admonuimus uno relatiuorum posito, poni & alterum sed in diuersis subiectis, ut pater est, Ergo filius est. Promissio est, Ergo fides requiritur. Sic argumentatur Paulus ad Romanos.

N 2 Omnis

D I A L E C T I C A.

Omnis promissio fide accipitur,

Iusticia est promissa,

Ergo fide accipitur, non comparatur operibus

Privatiue opposita, Cæcus est, Igitur non uidet. Habitus uocantur res, quæ adsunt, privationes non significant rem aliquam, sed absentiam rei quæ adesse potest, ut Tenebræ, significant abesse lumen. Apud Zachariam. Rex tuus uenit pauper, Ergo Christus non uenit cum regio adparatu, nec erit Christi regnum, externa ac ciuilibis dominatio.

Contradictio tantum in propositionibus est, cum quæ uocat Cicero summam repugnantiam, Si hæc uera est, Milo est absolutus, illam neesse est falsam esse, Milo non est absolutus. Nam contradictiones nunquam simul aut ueræ aut falsæ esse possunt,

D E D I S P A R A T I S.

Inter pugnantia numerant etiam diuersas species. Non enim possunt confundi species, ut homo, asinus, Plato est homo, Igitur non est asinus.

A B E X E M P L I S.

LOCUS

P H I L I P. M E L A N C H.

Locus exemplorum non est obscurus. Petrus Ananian mentientem occidit, Igitur Deus hand dubie mendacia punit. Huc pertinent et apologi et prouerbia, ut scriptum est, ἄλλα καὶ τράπεζα καὶ παρὰ βαίνα, Ergo et nobis Christianis turpissimum est, cum eadem sacra mensa utamur, et corpore Christi simul uesamur, non præstare caritatem.

A B A U T O R I T A T E.

Tantum affirmatiue ducitur argumentum, ut Cicero scripsit nullum magnum uirum sine adflatu diuino extitisse. Igitur uerum est, Est enim maxima, Peritis credendum est. Non utimur hoc loco negatiue, neque enim ualet argumentum, Plinius non meminit huius herbæ, nullas igitur uires habet. Huc pertinent Iudiciales loci a Testibus, legibus, Institutis maiorum, consuetudine. Dominatur autoritas in Ecclesiasticis disputationibus, quia ibi omnia pendent a testimonio scripturæ. Non nunquam igitur etiam negatiue eo in disputationibus Theologicis utimur. Nihil enim affirmari de Deo debet præter autoritatem scripturæ.

N 3 Huc

D I A L E C T I C A.

Huc & ἄλλαι pertinent, ut Albertus Dure-
rus pictor aiebat ingeniosos homines sine doctri-
na similes esse speculis impolititis. Ergo ingenioso-
rum sine doctrina nullus usus idoneus est.

A S I G N I S.

Postremus locus signorum est, Sunt autem si-
gna nota quæ sensu iudicantur. Sunt autem alias
membra rerum, alias effectus. A membrorum
figura argumentatur Erasmus, Homo nascitur in
ermis, nudus, &c. Ergo non nascitur ad bellan-
dum. Ab effectibus, expauit, Ergo est sibi male
consciū.

Hic locus uulgo a Dialecticis adpellatur a com-
muniter accidentibus, ut comptus est, igitur amat.
Et ad Rhetores magis quam ad dialecticos per-
tinet. Habet enim infirmas probationes. Huc cir-
cūstantiæ pertinent loci ac temporis a quibus in-
terdum probationes firmissimæ trahuntur, ut Ci-
cero absuit cum interficeretur Cæsar, Ergo non in-
terfecit Cæsarem. Item a tempore Lex usq; ad Io-
annem Ergo nos non obligat. Sed hæ circūstan-
tiæ fere in superiores locos causarum & pugnan-
tium spargi possunt.

DE HYPOTHETICIS.

P H I L I P M E L A N C H.

DE HYPOTHETICIS.

HYPOTHETICÆ est cum duæ propositiones ca-
thegoricæ per coniunctionem coniunguntur, spe-
cies huius sunt, Conditionalis, ut si negociabitur
iste, erit diues. Atq; hæc species proprie ac pene
sola meretur uocari Hypothesicæ.

Ex hac argumenta ducuntur iuxta has regu-
las. A positione antecedentis ad positionem conse-
quentis ualet consequentia, ut

Si homo currit, animal currit

Sed homo currit, Ergo

Animal currit.

Item a destructione consequentis ad destructio-
nem antecedentis ualet consequentia, ut

Si homo currit, animal currit

Sed nullum animal currit

Ergo nullus homo currit.

Si opera iustificiant, Christus gratis mortuus
est.

Sed Christus non est gratis mortuus,

Ergo opera non iustificiant.

Huiusmodi argumentationes uocant syllogis-
mos Hypothesicos, Nec minorem uim habent

N 4 quam suæ

D I A L E C T I C A .

quam supra traditi syllogismi Facile autem ex superioribus locis ac regulis consequentiæ ratio æstimari potest, ac uideri quæ mēbra cohæcant. quæ non cohæcant, quæ superiora, quæ inferiora ubi ex causis effectus aut econtra ducantur argumenta.

Copulatiua dicitur, ut Christus mortuus est propter peccata nostra, et Christus resurrexit propter iustificationem nostram, In hac requiritur ut utraq; pars sit uera. Est autem bona consequentia a tota copulatiua ad partem.

Disiunctiua dicitur, in qua est particula disiunctiua, ut Socrates currit, uel Plato disputat, Opera iustificanti aut fides. In hac satis est alteram partem esse ueram. Valet autem consequentia a tota disiunctiua ad alteram partem, cum destructione alterius, Vt

Aut opera iustificanti, aut fides iustificat
Sed opera non iustificanti,
Ergo Fides iustificat.

DE RATIONE DISSOLVENDI DI VICIOSA ARGUMENTA

Vulgo

P H I L I P . M E L A N C H .

Vulgo aiunt contrariorum eandem esse disciplinam, sunt enim fere de contrarijs contraria præcepta. Quare si quis percepit rationem rite connectendi argumenta, non habet opus nouis ad dissoluenda uiciosa præceptis. Tantum uiciosa ad regulas supra positas exigit, ut uicia deprehendere possit, cum uiderit a quibus regulis dissentiant. Nec nos hac in re longiores erimus, iam dudum enim mihi non satis animaduertenti liber plus iusto creuit, cum quidem præcepta paucis paucis comprehendere potuerimus, sed exempla aliquanto plura inseruimus, ut usum artis imperiti cernerent,

Nam olim ita tradebatur ars, ut præceptorum nullus omnino neq; modus neq; finis esset, de usu præceptionum altissimum erat silentium, Atqui nihil aliud agere mihi uidetur is, qui non addit exempla regulis, quam qui in tenebris egregiam pieturam colloat. Nos igitur, ut magis perspicua præcepta fierent, alicubi plura etiam quam oportuit exempla ascripsimus, Sed de ratione diluendi argumenta multa extant præcepta. Nam Aristoteles in hunc usum fallacias, ut uocant, tradidit,

N S quæ

DIALECTICA.

*que nihil aliud sunt, nisi viæ quædam iudicandi ut
ciosa argumenta. Et in Rhetoricis ad Herennium
pene ad eundem modum præscriptæ sunt regulæ
de uiciosis rationibus iudicandis, quas intelligere
nemo potest, nisi Dialecticæ peritus.*

*Porro in omni mala argumentatione, uicium
aut in forma argumenti, aut in materia est. Ac
primum omnium, ut supra etiam monui, forma
consideranda est, præsertim cum syllogismo res
illigari potest. Viciosus est autem syllogismus qui
non conuenit cum regulis supra positis, ut si quis
ita ratiocinetur,*

Non concordat Psalterium cum Cithara

Baculus stat in angulo,

Ergo non licet sacerdotibus uxores ducere

*Quid hic coheret? nonne sunt prorsus quod
aiunt, Scopæ dissolutæ? detur igitur opera ut syl-
logismi iusta sit dispositio.*

*Cum in re peccatum est, consulendi sunt lo-
ei argumentorum. Nam ex illis uera ar-
gumenta nascuntur, ita falsa iudicari possunt, cum
ad eos referuntur. Atq; hæc est compendiaria et
expedita ratio deprehendendi uicia argumentorū
Aut*

PHILIP. MELAN.

*Aut enim nomine abutimur, Id animaduerti pos-
test cum definitio nominis queritur, cum genus
sermonis obseruatur. Aut falsa definitio, aut enu-
meratio partium insufficiens aut subditiue causse
aut parum idonei effectus, aut similia non recte
conuenientia, aut in speciem pugnantia, cum ro-
ipsa non dissideant, afferuntur. Ut igitur in exco-
gitando argumento locos illos consulimus, ita se-
quamur eos in uiciosis argumentis iudicandis.
Ac in primis hanc curam suscipiant præceptores
in gubernandis disputationibus cum argumenta
dissoluunt, ut auditoribus indicant locos, ut uicia
penitus perspicere possint. Hanc ego uiam iudicandi
falsa argumenta planissimam esse statuo, et ad
quam maxime profit assuefacere adolescentiam.
Omnia enim cum ad locos illos referuntur ordi-
ne, rectius percipiuntur atq; intelliguntur.*

EX FALSA DEFINITIONE.

Petro data est potestas ligandi

Ligare est leges condere,

*Ergo Petro data est potestas nouas traditio-
nes*

D I A L E C T I C A.

nes & leges de cultu Dei condendi & ferendi leges de constituendis regnis mundi, Falsa est definitio ligandi, Nam ligare non est novas traditiones præter Euangelium docere, ac ritus novos instituere ad placandum Deum, aut leges ferre de ciuili administratione, sed ligare est retinere peccata, est ferre Euangelij sententiam quæ qui non credunt perituri sunt.

EX PARTITIONE VICIOSA.

Omne animal aut bipes est, aut quadrupes. Pisces nec bipedes sunt, nec quadrupedes. Ergo non sunt animalia. Non est enim sufficiens enumeratio.

Vulgo citant ex Aristotele Ratio depreatur ad optimam, sed rationis pars est uoluntas, Ergo uoluntas naturaliter amat honesta. Hic in partiendo peccatum est, Nam ut sunt rationis duæ partes, Intellectus, & Voluntas, Intellectus quidem naturaliter recta docet, at uoluntas, seu appetitus in animo non obtemperat, sed magis amat uoluptates, quam honestatem. Itaque in partiendo non recte uoluntati tribuitur, id quod ad alteram partem pertinet.

P H I L I P. M E L A N C H.

tem pertinebat. Quamquam Aristoteles satis clare significat se de intellectu seu iudicio loqui, utitur enim uerbo hortandi, quod est docere, monere. Hæc autem sunt intellectus officia.

EX CAUSSA NON SUFFICIENTE.

Clodius odit Milonem, Igitur fecit insidias. Magistratus sunt negligentes, Ergo licet populo eos cogere in ordinem. Antequam nequitia sufficiens causam habet. Nam etiam malos magistratus honore afficere debemus, sicut parentes parum commodos, aut non satis diligentes.

Sed non ascribam plura exempla, hæc enim proposui tantum ut præceptores admonerem, ut scirent ad eundem modum in disputando locos uiciosorum argumentorum ostendendos esse, quibus non existimabam pluribus exemplis magnopere opus esse, cum suppeditet infinita quotidianus usus. Ambigua autem in omni uicioso argumento distinguenda sunt, falsa neganda ac repudianda. Falsitas autem deprehenditur, ut iam dixi.

D I A L E C T I C A,

dixi, in speculis locis, Interdum etiam falsa propositio eueritur ut vulgo loquuntur, per Instantiam, hoc modo, Si quis proponat omnes ueteres Episcopi fuerunt cœlibes, reclamationem aduersarius, et dicat se instantiam dare, quia Spirido non fuerit cœlebs. Est et hoc adijciendum, quandam esse uarietatem ambiguum. Interdum enim ambiguum oritur ex sermonis consuetudine, Id grammaticæ indicat, cum de Metaphora, de Synecdoche et similibus figuris præcipit ut apud Mattheum, si dextra tua fuerit tibi scandalo, præcide eam. Hic cogit nos absurditas metaphoram interpretari. Nam altoqui pugnaret hoc mandatum cum alio mandato. Non occides, Alia sunt ambigua non ex figuris uerborum orta, sed ex re, cum sententiæ generales non circumscriptæ circumstantiis proponuntur, ut fures sunt suspendendi, Paulus ait inter Christianos debere esse rerum æqualitatem. Item ne reddas malum pro malo. Ex his sententiis falsa colligi possunt, nisi circumstantiis additis uera et germana sententia exponatur. Hic rursus inbeo consuli locos, Definitionem, genera, species, causas, circumstantias. Et huiusmodi ambigua non iudicantur ex grammatica, sed ex ipsis artibus, quarum

P H I L I P. M E L A N C H.

bus quarum est materia, si tamen adhibita fuerit dialectica quæ definire, partiri, querere genera et species, nouit, Multæ furti species sunt, uidendum igitur in quâ supplicium capitale constitutum sit. Aequalitas relatiuum nomen est, et accommodari ad uaria potest, ut solent relatiua, alia est ædualitas dominij alia est in usu æqualitas pro cuiusq; modo Porro Euangelium non tollit ciuiles ordinationes, Igitur non precipit, ut facultates Christianorum æqualiter diuidantur, aut in comune conferantur. Non enim dissipat politiam, aut oeconomiam, non conturbat rerum dominia. Ergo de usu intelligatur idque non ut iurisperiti de usu loquuntur, sed de tali usu quæ sponte imperciunt pij egentibus, sic enim huiusmodi loci generales in sacris literis accipiendi sunt, ut non pugnent cum alijs scripturis clarioribus quæ circumstantiis omnibus circumscriptæ sunt, sic de uindicta sentiendum est, interdicitur enim priuata uindicta, non illa quam ex mandato Dei coguntur exercere magistratus. Aristoteles multos ambigui modos colligere uoluit in fallacijs, ut ex illis iudicium fieri posset, siquid simile in causis incidere, sed non ualde requireret Aristotelem, quisquis meminert ea quæ iam diximus, nempe duas esse species Ambiguum, Alia iudicari ex Grammatica. Alia

iudicari

D I A L E C T I C A.

iudicari ex materia & locis dialecticis, Ascripti
tamen hic fallacias etiam, & addidi exempla e-
quibus facile intelligi potest, in quem usum tradita
sint nempe ut iudicarent uicia argumentorum.

Fallacie duplices sunt, quædam dicuntur in di-
stinctione, ubi uicium ex genere sermonis oritur, pos-
sunt autem omnes sub Ambiguo comprehendere,
nec aliud sunt, nisi uariæ formæ ambiguum.

E Q V I V O C A T I O.

Cum uox *πολύσημος*, aut metaphora decipi-
pit in argumentando, ut Christiani sunt liberi, Er-
go non debent arbitrio principum tributum pen-
dere. Antædicens est distingendum, Falsum est
enim si libertas ciuilitate intelligatur, quare & con-
sequens falsum esse necesse est. Sed si libertas intel-
ligitur de remissione peccatorum, uerum est ante-
cedens, sed consequens inde non potest effici.

Tale est,

Quod non amisisti habes

Cornua non amisisti,

Ergo cornua habes.

Maiores

P H I L I P. M E L A N C H.

Maiores distinguenda est, si amittere priuatiue
accipiat uera est de ijs rebus, quæ cum affue-
rint amitti dicuntur, sed ita erunt quatuor termi-
ni in syllogismo. Nam in minore *ἀκυρολογία*,
est. Hoc genus argumentorum uocant Cerati-
nas.

A M P H I B O L I A

Cum oratio ambigua decipit, ut Aio te Asiati-
da Romanos uincere posse, potest enim bisariam
in diuidendo exponi.

Pyrrhus uincet Romanos, & Romani uin-
cent Pyrrhum.

C O M P O S I T I O E T D I U I S I O.

Vt cū dissipata constructione, aut truncata ora-
tione decipimur, quod sæpe accidit in omni disputa-
tione uel forensi, uel Theologica, Nam et Demo-
sthenes criminatur aeschinē, quod truncatis leges
citauerit. Ideoq; Iurisconsultus præcipit, ut tota
lex inspicatur, sic enim ait, Inuile est nisi tota le-
ge perspecta, una aliqua particula eius proposi-
ta, iudicare, uel respondere. Sic corrumpunt scri-
pturas Iudei & multi alij qui nullam perpetuam
sententiam retinent. Bellissimum exemplum pro-
poni

DIALECTICA.

ponitur, in quo est uidere quomodo compositio fraudem struat. Duo & tria sunt paria & imparia, Quinque sunt duo, & tria, Ergo quinque sunt paria & imparia.

FIGURA DICTIONIS.

ACCENTVS.

Vt Paulus ait Hereticum deuota, ergo uita ei eripienda est, decipiuntur enim aures ex uno uerbo, duo facientes, de uita, Recitant fabulam non illepiam, ex diphthongi mutatione natam. Duo iurisconsulti deposito equo de uulgari questione rixabantur. Vtrum omnia sint Imperatoris, Conuenitque ut Imperatorem qui tum forte Bononie erat, iudicem eius controuersie facerent, Imperator pronunciauit secundum illum, qui contendebat omnia esse Imperatoris, ei que equum addixit. Hic subiecit quispiam, iste quidem equum respondit, sed alter habet equum.

FALLACIAE EXTRA DICTIONEM.

Fallaciae extra dictionem dicuntur ubi in re seu propositionum connexionem peccatum est, sunt autem haec.

FALL

PHILIP. MELANCH.

FALLACIA ACCIDENTIS.

Cum multa dissimili ratione alicui tribuantur ut iste est claudus & est Philosophus. Ergo est claudus Philosophus. Hic alterum accidens ad animam, alterum ad corpus pertinet, quare cum dissimili ratione eidem tribuantur, non recte inter se coniunguntur. Tale est, Corpus Christi est crucifixum, corpus Christi est cum pane, Ergo panis est crucifixus.

SECUNDVM QUID

AD SIMPLICITER.

Hector est homo pictus, Igitur est homo. Viades & hanc & proximam fallaciam sub ambiguo comprehendere posse.

PETITIO PRINCIPII SEV NEGATIO.

Est cum idem repetimus in probando, ut Clodius fecit insidias Miloni, quia Clodius insidiatus est Miloni, Verberauit, igitur percussit. Quamquam in sermone concessum est eandem sententiam mutatis uerbis efferre, tamen improbando non aliter atque testes domo adducti, omnino sunt inutiles

D I A L E C T I C A.

ταυτολογια, cum ut aiunt ignotum, per æque ignotum ostendere conamur.

FALLACIA CONSE

Q U E N T I S.

Cum consequens non necessario sequitur ex superioribus. Complectitur autem hæc fallacia plerasq; regulas consequentiarum, quas supra attigimus.

Non ualet consequentia a superiore ad inferius affirmatiue, sine signo uniuersali, ut Vinum est, Ergo ruffum unum est.

Non ualet ab inferiori ad superius negatiue, ut Non supereft ruffum unum, Ergo nullum unum supereft.

Non est efficax argumentum a signis, ut

Comptus est, igitur amat.

Non a cæssante causa,

Fabr est, Ergo domus fit.

Non ab insufficiente enumeratione, ut

Ambrosius fuit cœlebs, Augustinus fuit cœlebs

Ergo omnes Episcopi fuerunt cœlebes.

SECVNDVM NON CAVSSAM.

VT CAVSSAM.

Cognata

P H I L I P. M E L A N C H.

Cognata est fallacia proxima, cum causam non satis appositam citamus, ut Ebrietas est mala, Igitur unum est malum. Philosophi sunt mali, Ergo Philosophia est mala. Multa præceperunt Rhetores de translatione, quam uocant, cum causæ diffidentes a proposito seu a statu, digredimur in locum uberiorem & commodiorem. Idem monet hæc fallacia, ut obseruemus ne offundantur nobis in disputando nebula, aliunde acersito loco, qui cum nihil faciat πρὸς ἕτερον, ut aiunt, tamen patrocinari aduersario uideatur, ut nonnulli in disputatione de dogmatibus Ecclesiasticis, multa extra causam de personis doctum & de tumultibus alicubi exortis dicunt. Et Aristoteles hoc artificium uocat transferre metam seu scopum, Et Aeschines ualde metuens, ne quod accidit postea, Demosthenes hac arte superaret, hortatur iudices ne permittant ei ut a causa digrediat, sed ut pugiles de loco inter se decertant, ita dimittent ipsi cum Demosthene de orationis serie.

Fertur uulgo sententia, Allegare inconueniens non est soluere. Hæc pertinet ad hoc genus respondendi, ut si ebrius obiurgatur uicissim obijciat

O . . . idem

D I A L E C T I C A.

idem crimen obiurgant. is dicitur allegare inconueniens, non soluere. Tales regulæ magnam habent auctoritatem, propter uetustatem, & in locis citatæ ualde clare ostendunt argumentorū uicia.

PROPOSITIONES

PLVRES.

Prudentia est uidere in causis, quid boni insit, quid mali. Mala enim dissimulanda sunt & tēgenda, bona uero sunt amplificanda, ornanda, & illustranda. Ita fiet, ut obruatur illud quod ledere posse uidebatur. Fallaciam igitur uocant, cum in mala causā, exerpuntur ea quæ in speciem uidentur profutura, & oratione exaggerantur, quemadmodum hoc tempore isti qui defendunt ueteres traditiones Pontificum, pleraq; monstra quæ olim docuerunt callide dissimulant. Tantum colligunt ea quæ utcumq; excusari possunt. Atq; hæc ars non tam sophistica, quam sycophantia appellari debet, quæ sepe optimas & firmissimas causas euertere solet. Quāquam sepe etiā bonæ causæ suæ habent incommoda, quæ cum non satis probari auditori possunt, dissimulanda sunt, & prudenter eligenda atq; agitanda sunt illa quæ uidentur posse splendescere.

Ignoratio

P H I L I P, M E L A N C H.

IGNORATIO ELENCHI

Ελεγχος significat firmam probationem. nam ελεγχω forense uerbum est, & significat conuincere, uer uerby sen. Omnes igitur infirmas probationes referunt ad ignorationem Elenchi, & supra positas fallacias hic repetunt, et sub hoc quasi communi loco omnes uiciosas argumentationes comprehendere uolunt. Sunt enim infinitæ cauillationes, quare locus aliquis constituendus fuit in quem repenerentur omnia istiusmodi argumenta, & maxime illa quæ non uiderentur superioribus locis recte aecomodari posse. Meo iudicio hæc fallacia apte uocaretur Cauillatio. Nam hanc propemodum Græci σωφισμα, uocant. Ea uox alioqui generaliter significat uasrum commentum, seu uasre cogitatum.

Nam Sophistæ uocabantur olim doctores Rhetoricæ, qui cum sepe in disputando breui & arguta ratione caperent aduersarium, sepe longa oratione nebulas ei offunderent, ars Sophistica dicta est, quæ in altercando, ut dicendo callide decipit auditorem. Neq; enim existimandum est Sophisticam tantū uersari in breuibus arguijs. Multo sepius in longa oratione uersatur, sed breuia exempla recitantur in Dialectica, quia dialectici est

O

longam

D I A L E C T I C A.

longam orationem breui syllogismo includere. Ex
empla autem huius loci traduntur. Quidquid emi-
sti, comedisti. Crudum emisisti, Ergo crudum co-
medisti. Hic in maiore nomen est substantiæ, in
minori nomen qualitatis. Sunt igitur in syllogis-
mo quatuor termini. Cælum tegit omnia, Ergo se-
quoq; tegit. Plato scribit domi, & non scribit
in gymnasio, Ergo Plato scribit & non scribit, di-
lui potest, quia pugnantia respectu eiusdem intelli-
gi debent.

Fere omnes uoces pro uarietate casuum &
constructionis uarie accipiuntur, etiam si non ha-
beant manifestam ambiguitatem, ut cum dicimus,
homo est species, de natura hominis loquor per se
considerata. Non igitur sequitur ista, aliquis homo
est species, hic enim indiuiduum intelligi necesse
est. Omne animal fuit in Arca Noë. Hic aiunt uni-
uersalem accipi pro singulis generum, non pro
singulis specierum. Dialectici conati sunt hanc
tantam uarietatem regulis complecti, sed cum res
in infinitum pateat, & magna ex parte ex Gram-
matica iudicari possit, nihil opus est prolixis illis
& insulsis commentarijs, qui de suppositionibus,
restrictionibus & similibus figuris scripti sunt.

Multo

P H I L I P. M E L A N C H.

Multo facius est figuras grammaticas inculcare
adolescentibus, quæ excogitatae sunt ut hanc uarie-
tatem in communi sermone animaduertiremus, ut
quod Appellationem Dialectici uocant, ut uideo
Papam, hoc est, surgentem iam Pontificatu, Græ-
matici uocant ἐπιτασις. Et magnum habet
usum figura, cum sententia postulat aliquod no-
men urgeri, ut *Agnum tuum exerceas*, epitasis in
pronomine significat, ut *suum* quisq; officium fa-
ciat. Negatiue igitur exponitur, *Tuū agrum*, non
alienum exerceas, Ita hic uniuersalem epitasis co-
git de certo ordine interpretari, seu de certa specie
De plenitudine eius omnes accepimus, Negatiue
enim accipitur, ut cum dico, *A Cesare omnes ac-
cipiunt merum & mixtum Imperium*, id est. Ne-
mo confert merum & mixtum imperium præter
Cæsarem. Ita epitasis in nomine Cæsaris uniuersa-
lem reuocat ad certam speciem. Quotquot ha-
bent merum & mixtum imperium, a solo Cæsa-
re accipiunt. Ad hunc modum exponenda est &
altera sententia. Nemo iustificat, præter Christum.
Quotquot habent iusticiam, a Christo accipiunt.

Complexi sumus fere omnia præcepta, quorum
aliquis

D I A L E C T I C A .

aliquis in iudicandis & tractandis subtilibus con-
trouersijs usus esse solet. Sed meminerint adoles-
centes ad hæc præcepta consuetudinem disputandi
& styli exercitium adhibendum esse, ita fiet, ut
perspiciant uim atq; usum præceptionum. Ut ri-
diculus faber fuerit, qui multos malleos compara-
ret, non ut ijs uteretur, sed ut officinam copiose
instructam haberet, nec alium nosset eius rei finē.
Ita sunt inepti qui nullum existimant alium esse fi-
nem Dialecticæ, quam ut habeant Bibliothecam
his libellis auctam, Produenda ars est ex scho-
la in aciem, et ad magnas causas accomodanda, ut
in dicendo & scribendo regat orationem, sicut
supra non semel monui. Nam sine hac arte nulla
magna causa uel percipi uel explicari potest.
Neq; sine ea quisquam extitit unquam solide eru-
ditus. Quare de ea discenda merito legem tulit
Socrates in sua republica & sapienter iudicauit
in bene constitutis ciuitatibus, sine ea
nec iudicia exerceri, nec consilium
populo de magnis rebus
dari posse.

F I N I S .

P S A L-

M V S LXXXI. DEVS
STETIT IN SYNA-
GOGA DEORVM.

S Tat Deus in media turba coetūq; Deorum
Terribiliq; alios increpat ore Deos
Numquis erit tandem sælerum modus? omnia iura
Oppressa a uobis uiq; doloq; iacent
Nil in iudicijs inopis ualet, optima causa
Gracia sed tantum diuitis illa regit
Quin uos efficit, ut probitas innoxia semper
Præsidio æstro tuta manere queat.
Nec circumscribi pupillos fraude finatis
Iniusti metuant tristia iura fori.
Sed nihil his monitis regum fera corda mouentur
Nec cæcæ mentes numina summa timent.
Nulla uoluptates moderantur uincula legum
Miserant arbitrio fanda nefanda suo
Sed meritas olim dabit ista licentia poenas
Conuenietq; actis exitus ipse suis.
Ecce ego deijciam ælsa de sede Tyrannos
Cum manibus terras ipse mouebo meis.
Vos equis

PSALMV S.

Vos equidem esse Deos iussi, gnatosq; uocaui
 Voæ mea uobis regna tenere dedi.
 Sed repetam titulos & regni iratus honores
 Et dabitis poenas uos aliquando mihi
 Utq; alij exuti regnis æcidere Tyranni
 Qui ueluti plæbis pars sine honore iacent
 Sic postquam tituli uobis ego dcmpsero honorem
 Lapsaq; cum fuerint sæptra superba manu
 Vos ignota eritis contemptaq; funera, sicut
 Obscura uulgus morte perire solet.
 At tu summe Deus surgas terramq; gubernes
 Absq; tuo regnum numine stare nequit
 Omnes te gentes dominum metuantq; colantq;
 Omnia sunt etenim sub ditione tua.

IMPRESSVM VVI.

utberge per Iosephum
 Klugium.

Anno D. M. XXXI.

A a b c d e f g h i k l m
 n o p q r s t u v x y z
 A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V X Y Z
 A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V X Y Z
 A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V X Y Z

Implendi et exequendi verba et ab omni
adjectione

am 22. Sept. 1848
Kates voster 6. 22. 48

am 22. Sept. 1848
Kates voster 6. 22. 48

Ciceropterus vester lumen
voster possessor est

Albus voster
et 200. 1848
voster 22. 48
voster 22. 48
est 22. 48

Albus voster
et 200. 1848
voster 22. 48
voster 22. 48
est 22. 48

Ciceropterus vester

Oct. 22. 48 voster 22. 48

Diabolus est voster 22. 48

Iago Diabolus est voster 22. 48

Oct. 22. 48 voster 22. 48